

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

НА

**ОБЛАСТ
ПАЗАРДЖИК**

2005 – 2015

2005 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	3 стр.
Оценка на природния потенциал и фактори за развитие	7 стр.
1. Физико-географски характеристики	7 стр.
2. Геостратегическо разположение	11 стр.
3. Демография	12 стр.
Анализ на икономическото състояние на областта	17 стр.
Туризм	17 стр.
Селско стопанство, горско стопанство и рибовъдство	22 стр.
1. Селско стопанство	22 стр.
2. Горско стопанство и дърводобив	30 стр.
3. Риболов и рибовъдство	34 стр.
Добив на руди и суровини	37 стр.
Промисленост	40 стр.
Малки и средни предприятия	46 стр.
Финансови институции	54 стр.
Социална сфера	55 стр.
1. Образование	55 стр.
2. Здравеопазване	59 стр.
3. Човешки ресурси и безработица	63 стр.
4. История и култура	72 стр.
Техническа инфраструктура	74 стр.
1. Транспортна инфраструктура	74 стр.
2. Електроенергийна система	76 стр.
3. Водоснабдяване и канализация	77 стр.
4. Газификация	78 стр.
5. Далекосъобщения	78 стр.
Опазване на околната среда	82 стр.
Райони за целенасочено въздействие	91 стр.
SWOT – анализ на Пазарджишка област	93 стр.
Визия за развитие на Пазарджишка област	97 стр.
Стратегически цели	98 стр.
Приоритети, мерки и примерни дейности	99 стр.
Организация и координация на дейностите за постигане на целите	112 стр.
Необходими дейности по наблюдение, оценка и актуализация	114 стр.
Индикатори за наблюдения на реализацията на ОСП	117 стр.
Заклучение	119 стр.
Приложение: Схема за устройство	

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Цел, роля и необходимост от изработването на Стратегията за развитие и на Област Пазарджик по отношение на определянето и прилагането на регионалната политика в дадената област.

С настъпилите промени в началото на 90-те години в нашата страна започна изграждането на едно ново общество и нов начин на живот, основан на личната свобода, политическия плурализъм и пазарната икономика. Със всички свои действия институциите, които управляват България показаха своята готовност за връщането на страната ни към общите европейски ценности.

Със започването на процеса на присъединяване на Република България към Европейския съюз, съгласно подписаните Партньорство за присъединяване и Национален план за приемане на европейското законодателство, беше поставено и началото на прилагането на новата регионална политика в страната ни. Основният принцип на който е изградена тази нова политика е принципът на субсидиарността, което означава въпросите, касаещи общото развитие на страната да бъдат решавани на съответното ниво на компетентност. Този подход дава нови и изключително важни функции на местните органи на властта, както и на координацията между общинските власти и централните управленски структури в България. Ролята на общините доби съвършено ново значение – те са най-близко до отделния гражданин на нашата страна и съответно се грижат за организацията на неговия живот в условията на новото общество. Областните администрации от своя страна се явяват трансмисията от общините към държавната власт и на практика от една страна защитават интересите на прилежащите им общини пред държавата, а от друга стават изразител и отговарят за прилагането на практика на решенията на централната власт.

В контекста на новата регионална политика и нейното сближаване със законите и практиките на Европейския съюз, Правителството на Република България прие Закон за регионалното развитие от 20.02.2004г. Беше изготвена и Национална стратегия за регионално развитие на Република България 2005 – 2015г. и Регионален план за развитие на Южен централен район 2007-2013г. В порцес на изготвяне е и Националният план за развитие със следните Оперативни програми и Национални планове:

- ОП “Регионално развитие” - МРРБ
- СОП “Развитие на конкурентноспособността на българската икономика” - МИЕ
- СОП “Развитие на човешките ресурси” - МТСП
- СОП “Транспорт” - МТ
- СОП “Околна среда” - МОСВ
- ОП “Административен капацитет” - МДААР
- Национален план за развитие на земеделието и селските райони - МЗГ

- Национален план за развитие на рибарството и аквакултурите – ИА “Рибарство”

Областната стратегия за развитие се разработва в съответствие с целите и приоритетите на Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) и очертава областната рамка, целите и приоритетите за развитие на областта, на базата на цялостната оценка на резултатите постигнати от действащите Областни планове за развитие и Общинските стратегии за развитие. За коректното и точно проследяване на тенденциите в развитието на областта са отчетени изводите и оценките на съществуващите планови документи разработвани в периода 1999-2003г. в Област Пазарджик

Ролята на Областната стратегия за развитие е да представи на национално ниво приоритетите за устойчиво развитие на прилежащите му общини с цел постигането на максимален ефект при използването на наличните средства от националния бюджет, бюджетите на общините и от средствата идващи по програмите за външно съдействие. Регионалното стратегическо планиране и управление се явява важен методически подход за мобилизиране на местните ресурси, за привличане на инвестиции и осигуряване на условия за тяхната реализация. Това планиране е необходимо условие за постигане на кохезия между отделните райони на страната и в бъдеще в рамките на Европейския съюз. Договорът за Европейския съюз определя икономическото и социалното сближаване като един от трите най-важни приоритета на ЕС наред с икономическите задачи и цели на единния вътрешен пазар и валутния съюз. За реализация на тази цел в страните - кандидати, ЕС е предвидил предприсъединителни фондове, програмата ФАР, както и кредити по линия на Европейската инвестиционна банка и Европейската банка за възстановяване и развитие. Тези средства обаче могат да бъдат усвоени само при наличието на ясни програми, планове и проекти за тяхното изпълнение на национално и местно ниво. Стратегията за развитие на област Пазарджик представлява основен управленски инструмент в ръцете на областната администрация.

2. Методология за изработване на Областната стратегия за развитие на област Пазарджик.

Стратегията за развитие на област Пазарджик е разработена в съответствие с Методическите указания за разработване на областните стратегии за развитие, разработени от Съюз за възстановяване и развитие Хасково.

Областната стратегия за развитие е документ, който очертава визията, философията и перспективите за устойчиво развитие на областта и е изграден на основата на старите стратегии за развитие на 11-те общини, които влизат в Пазарджишка област – община Батак, Белово, Брацигово, Велинград, Лесичово, Пазарджик, Панагюрище, Пещера, Ракитово, Септември, Стрелча, като отчита приоритетите залегнали в Националната стратегия за регионално развитие на

Република България 2005 – 2015г. Предстои изготвянето на Общински планове за развитие в 11-те общини от област Пазарджик. При изработването на Областната стратегия за развитие е изходено от принципа, че областната администрация следва да съдейства на общините и да координира тяхната дейност с цел повишаване на ефективността от усилията им за създаване на: финансови и инфраструктурни предпоставки за развитие; развитие на човешките ресурси и създаването на подходящи структури за администриране на икономическите проекти; предпоставки за постигане на социално съгласие и повишаване на икономическото благосъстояние на населението, и постигане на устойчиво развитие.

При изготвянето на Областната стратегия за развитие на Пазарджишка област са използвани нормите на добрата практика на стратегическото регионално планиране, основните измежду които са:

- проучване на природните ресурси и историята на развитието на областта и съставните и общини, като получените познания се използват за формулиране на насоките на бъдещото им развитие;
- дава се предпочитание на реализма при планирането, като се поддържа баланса между новите идеи и отказът от стари идеи и постановки;
- осигуряване на максимална достоверност на анализите и изводите, които са базирани на официалната статистика .

Основният подход при оценката на цялостния общественно-икономически живот в Пазарджишка област и на определянето на основните стратегически подходи в отделните области на човешкия живот е основан на прилагането на възможностите на т.н. SWOT – (Strenghts – силни страни, Weaknesses – слаби страни, Opportunities – възможности , Threats – заплахи) анализ.

Принципът на прилагане на SWOT анализа е разделянето на обекта на анализа /в случая Пазарджишка област/ от средата в която функционира този обект / в случая това е ЮЦР и страната като цяло/. В този случай се анализират от една страна силните и слабите страни на отделните елементи от икономиката и социалната сфера на областта, а от друга страна се анализират възможностите и опасностите на околната за областта среда.

Представлява интерес и графичното представяне чрез SWOT-анализа на количествени оценки на отделните му елементи, нанесени върху дадена координатна система. В зависимост от това, в кой квадрант се намира най-голямата площ, заключена от тези оценки се поставя "диагноза" за типа стратегия, който е целесъобразно да се приеме по отношение на съответната посока на развитие на областта.

Така например, ако най- голяма е площта, заключена между силните страни и възможностите, то областта трябва да се възползва от това най-благоприятно стечение на обстоятелствата и да заеме *агресивна стратегия* по отношение на това направление за бъдещо развитие. Ако най-голямата площ се

заклучва в квадрант 2 между слабите страни и възможностите, то е целесъобразна *диверсификационна стратегия* на развитие в това направление, стремяща се да се възползва от благоприятните възможности на средата като едновременно с това се преодоляват и заобикалят слабите страни. В случай, че най-голяма площ е заключена в третия квадрант между слабите вътрешни страни и заплахите на средата, то това е най-неблагоприятната ситуация. Най-целесъобразна в този случай е *защитната стратегия*, стремяща се да търси възможности за оцеляване и за последващо преминаване към другите квадранти. Ако най-голямата площ е заключена в квадрант 4 между заплахите и силните страни, то най-целесъобразна в този случай се явява *оздравителната стратегия*. Чрез нея се проявява стремеж за укрепване на силните страни на областта чрез намаляване или ограничаване действието на заплахите.

В най-общ план ефективната стратегия има за цел да максимизира силните страни на дадена насока на развитие, като използва възможностите на средата и като едновременно с това се стреми да неутрализира или намали влиянието на слабите страни и заплахите.

При използването на този подход са взети под внимание резултатите от анализите по области на развитие на отделните общини, като е изчислено допълнително тяхното “относително тегло” в рамките на Пазарджишка област. За по-голяма точност при оценките, след първоначалното запознаване и анализ на общинските планове, които са в наличност в областна администрация Пазарджик, както и действащите до 2006г. Общински стратегии за развитие, областта е разделена мислено на два основни под-региона – планински и равнинен.

Друг съществен принцип, който е използван при подготовката на областната стратегия е принципът на приоритетността. Паралелно с аналитичните оценки по сектори и направените предложения за развитие са отделени няколко стратегически цели, на базата на които са определени приоритетни мерки и дейности. При определянето на проектите, които областта ще представи на национално ниво за финансиране водещият критерий е очакването за мултипликационен ефект от тяхната реализация, както в съответния приоритетен сектор, така и по направлението за защитата на околната среда и борбата с безработицата, която се очертава като основен проблем не само на Пазарджишка област.

Областната стратегия е изработена на принципа на стратегическото планирането “от горе на долу”, съобразявайки се с приоритетите залегнали в Националната стратегия за регионално развитие 2007-2013, но отразява и реалната ситуация в съставлящите областта общини, техните проблеми и приоритетните им области на развитие, като обобщението не е механично, а е съобразено и с нуждите за подаване на базова информация към правителството с цел пълноценно участие в плановия процес.

3. Информационно осигуряване на Областната стратегия за развитие.

Като основни източници на информация за изготвяне на областната стратегия за развитие са използвани:

- статистическа информация на национално, регионално, областно и общинско ниво;
- плановете за развитие на общините, влизащи в Пазарджишка област и действащите стратегии на общините;
- проекти разработени от общините;
- териториално устройствени плановете на селищните системи в рамките на областта;

В процеса на мониторинга на Областната стратегия за развитие ще се полагат усилия за поддържане и разширяване на информационната база с оглед при следващото актуализиране на областната стратегия да може да бъде направен по-подробен анализ на промените в средата в която се развива областта.

Подготовката на Областната стратегия за развитие и нейното прилагане зависят от готовността на общините да работят в новосъздадената ситуация и от тяхната адаптивност към необходимостта от изграждането на подходящи управленски и експертни структури, които да могат да участват активно както в подготовката на проекти, подходящи за финансиране по международните програми, така и да участват на следващия етап в контрола и мониторинга по изпълнението на тези проекти.

Оценка на природния потенциал и фактори за развитие

1. Физикогеографски характеристики

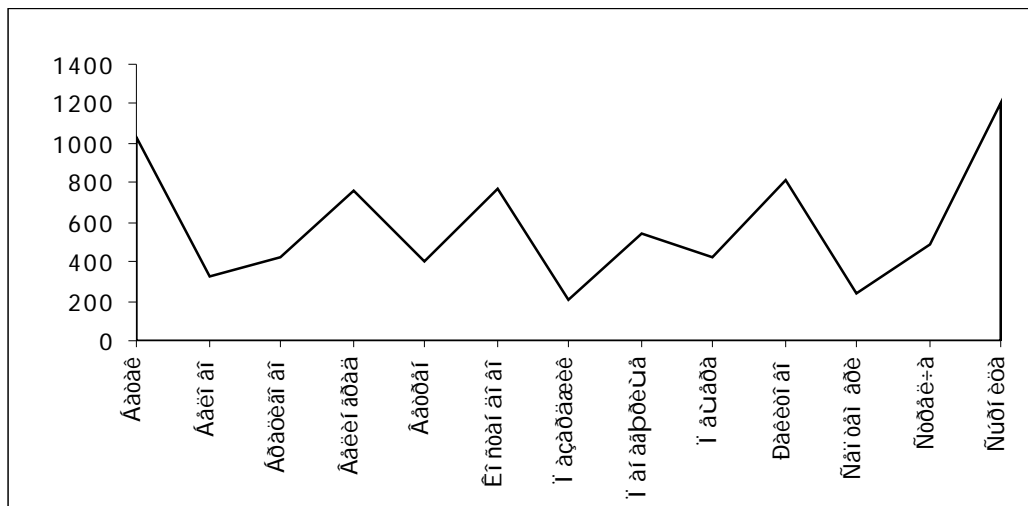
1.1. Географско разположение

Пазарджишка област е разположена в централната част на южна България върху територия от 4458,0 км², представляваща 4% от общата площ на страната. По – голяма част от нея 56,07% представляват горски площи, а 36 % са земеделски земи.

Транспортната инфраструктура на областта е представена от част от евроазиатския транспортен коридор, свързващ Западна Европа с Близкия Изток и Средна Азия по трасето Лондон-Калкута. Международната автомагистрала “Тракия”, като участък от европейския път Е-80, я свързва със Западна Европа и Истанбул, а други удобни пътища – с останалите области в Южна България. През територията на областта по трасето на автомагистрала “Тракия” преминава транспортен коридор № 8, свързващ Черно море с Адриатическо море. Основна ж.п. линия в областта е международната ж.п. линия по направление СЕ-70, свързваща Централна Европа с Азия.

Релефът на областта е разнообразен: планински (части от Ихтиманска и Същинска Средна гора, Западните Родопи и Рила) и равнинен (Пазарджишко-Пловдивското поле, представляващо западната част на Горно-тракийската низина).

НАДМОРСКА ВИСОЧИНА НА ГРАДОВЕТЕ В ОБЛАСТТА
(метри)

1.2. Природни ресурси

Полезни изкопаеми

От полезните изкопаеми най-голямо значение имат медните руди в Средногорието (Медет, Асарел и др.), където освен мед, се добиват и редица редки и ценни метали като злато, сребро, молибден, селен, рений, олово и цинк. Интерес представляват и златоносните пясъци по поречията на реките Марица, Тополница и Луда Яна. На територията на областта има и няколко по-малки находища на изкопаеми строителни материали: фелдшпат край Велинград, калциеви мрамори край Белово и строителен мрамор край Огняново. Значителни са залежите на мрамор, особено в околностите на Велинград, Бесепарските ридове и Сестримо. В землището на Белово се добива доломит, ценна суровина за стъklarската промишленост.

Почви

Почвите в Пазарджишко-пловдивското поле са плодородни- чернозем-смолници, канелено – горски и делувиално-алувиални, върху които се отглеждат овощни култури, житни култури, зеленчуци, хмел, тютюн, маслодайни и етерично – маслени култури.

Високопланинската част е заета предимно от кафяви горски почви, които поради планинския климат създават условия за отглеждане на картофи и пасищно животновъдство.

Гори

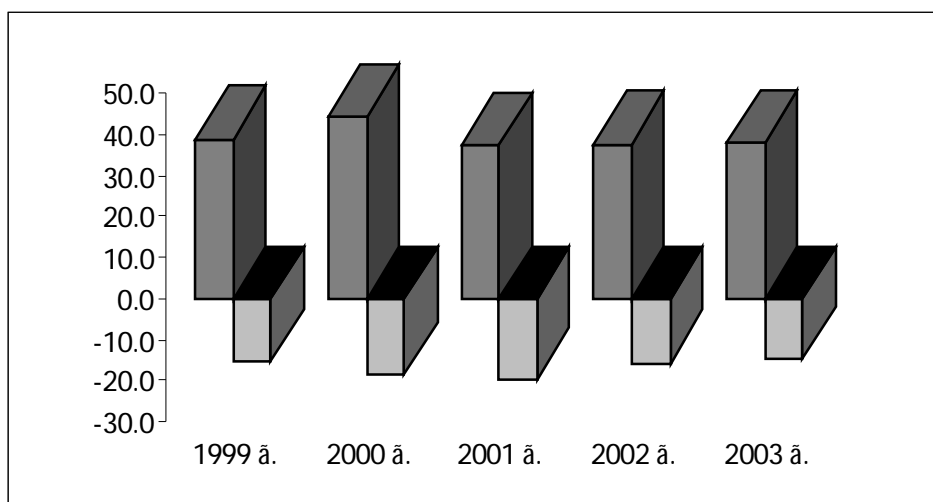
В Пазарджишка област се включват части от големите български планини - Родопи, Рила и Средна гора. Горите заемат **243 201.6 ха /55%/** от територията на областта и представляват **6.6%** от горския фонд на Република България.

Климат

Климатът е преходно-континентален в равнинните части, и планински – в източните склонове на Рила и по високите части на Родопите. В равнинните части настъпва рано пролетта, а в планинските– есента. Зимното полугодие се характеризира с по-мек климат, отколкото в Северна България – ранна пролет и късна топла есен.

Средната температура за годината е 11.3°C. Околните планини образуват валежна сянка и общата годишна валежна сума пада под 550 мм/км² при средно за страната 650 мм/км², което е наложило рационалното използване на съществуващите водни запаси.

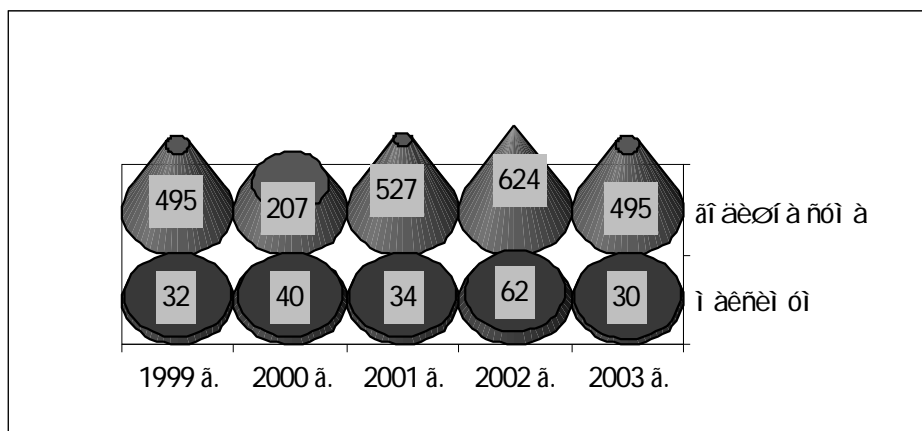
АБСОЛЮТНИ МАКСИМАЛНИ И МИНИМАЛНИ ТЕМПЕРАТУРИ В ГР.ПАЗАРДЖИК
(градуси)

Водни ресурси

Главни водосборни реки са: р. Марица и нейните по-големи притоци леви-реките Тополница и Луда Яна, и десни - Крива река, Яденица и Чепинска река. В северното подножие на Западните Родопи за промишлени и битови цели се използват и големи карстови извори, като най-значителния от тях, Клептуза се намира край Велинград. На територията на областта са изградени и множество язовири: "Батак", "Голям Беглик", "Малък Беглик" "Белмекен", "Широка поляна", "Доспат", "Тополница" и др. Те се използват за добив по екологично чист начин на електрическа енергия и за напояване.

ВАЛЕЖИ В ГР.ПАЗАРДЖИК
(литри)

Неоценимо богатство на областта са термоминералните води в Баня, Стрелча, Брацигово, Белово, Ракитово, Велинград и в долината на Чепинска река. Те дават възможност да се развие балнеолечението и туризмът в областта.

Водоносният басейн на минералните извори на Велинград обхваща около 800 км². Около 80 извора, формиращи три термални зони: Чепино, Лъжене и Каменица, се използват за лечение на опорно-двигателния апарат, стомашно-чревния тракт, чернодробни, кожни, нервни, бъбречно-урологични и др. заболявания. Водите в Чепино са радиоактивни, хипертермални, хидрокарбонатни, натриеви, флуорни и силициеви, в Лъжене те са хидрокарбонатни, натриеви, сулфатни, флуорни и силициеви, а в Каменица и Драгиново- сулфатни, хидрокарбонатни, натриеви, силициеви, флуорни със съдържание на сероводород. Това е една от основните предпоставки градът да може да се развива като първостепенен национален и международен балнеологичен курорт.

2. Геостратегическо положение

Географското разположение, природните дадености, както и традициите в културата и бита на населението на Пазарджишка област са предпоставки за развитие на някои дейности, като тези дадености могат да бъдат разгледани както от благоприятната им така и от към по –слабата им страна.

Като благоприятни страни на геостратегическото положение на областта могат да се посочат:

- Разнообразен релеф – този релеф, заедно с водните ресурси дава възможност за развитие на производството на електроенергия чрез ВЕЦ и каскади, високопланинските части дават възможност за развитие на ски-туризъм, който е особено модерен в момента в развитите страни, а средно високите планински райони дават възможност за развитие на екологично земеделие и животновъдство, разнообразният и богат горски фонд позволява развитието на дърводобивната промишленост, а равнинните територии са идеални за развитие на модерно селско стопанство.
- Разнообразен климат в различните части на областта – по ниските температури и задържането на снега във високо-планинските части са предпоставка, която в съчетание с релефа позволяват да се разработи и реализира проект за високо - планински туризъм, съчетан със ски курорт. По-мекият климат в равнинните части на областта благоприятства развитието на индустрията и селското стопанство, създава по-добри условия за развитие на пътната инфраструктура.
- Пазарджишка област се намира по трасето на Трансевропейските коридори № 8 и № 10, което от една страна дава възможност за бързо и ефикасно транспортиране на произведените в областта стоки, предвидени за износ по направление ЕС или Централна Азия, като същевременно представлява и предпоставка за развитие на услугите и създаването на малки предприятия;
- Терените на областта са богато водоснабдени, което е солидна предпоставка за развито земеделие;
- Геотермалните източници представляват благоприятна база за развитие на балнео – туризъм, който може да бъде съчетан с високопланинския туризъм и да се превърне в основен източник на средства за по-голямата част от общините;

- Наличието на полезни изкопаеми дава препитание на някои от общините и представлява възможност за по-нататъшно развитие на региона;
- Наличието на традиции в населението и богатата му история са солидна предпоставка за развитието на туризма, в т. ч. и международен.

Същевременно обаче природните дадености могат да имат и неблагоприятно влияние. Като неблагоприятни могат да бъдат оценени:

- Силно разчлененият релеф затруднява развитието на пътната инфраструктура, а през зимните месеци създава допълнителни затруднения в осигуряването на комуникации за населението в планинските части на областта;
- Бедният почвен фонд в планинските части на областта е предпоставка за наличието на необработваеми земи.
- Геостратегическото положение на региона може да бъде предпоставка и за по-неблагоприятно развитие на криминогенната обстановка, а прекарването на нефтопровод през територията на Пазарджишка област /Проекта Бургас – Вльора/ може да бъде опасност за околната среда, при неподходяща охрана;
- Полезните рудни и нерудни изкопаеми същевременно при неподходящо използване са предпоставка за нарушаване на природното равновесие и се появява остра нужда от рехабилитиране на цели райони от областта.

3. Демография

3.1. Население – Населението на Пазарджишка област е нейното най-голямо богатство и грижата за подобряване на неговия начин на живот е определяща при изготвянето на всички общински планове за развитие и Областната стратегия за развитие.

По брой на населението (към 1.03.2001г. – 310 723 души) Пазарджишка област се нарежда на 8-мо място сред останалите области (3,9 % от населението на страната). Гъстотата е 70д/км² при средно за региона 73,8д/км² и за страната 71 д/км² Населението е неравномерно разпределено, като най-голяма част е съсредоточена в по-големите общински центрове – 75,7. Въпреки демографската криза в България през последните 5 години, намалението на населението в областта е 1,66 %, при средно за страната 6%

В административно – териториално отношение Пазарджишка област се състои от 11 самоуправляващи се общини, които включват 117 населени места, като от тях 99 са кметства.

Население по общини в Област Пазарджик

ОБЩИНА	НАСЕЛЕНИЕ НА ОБЩИНАТА	ПЛОЩ КМ ²	ГЪСТОТА НА НАСЕЛЕНИЕТО Д/КМ ²	НАСЕЛЕНИЕ НА ОБЩ. ЦЕНТЪР
1	2	3	4	5
ПАЗАРДЖИК	124865	636,8	196.0	76570
ВЕЛИНГРАД	42167	803,2	52.7	24117
СЕПТЕМВРИ	28757	361,3	83.0	8732
ПАНАГЮРИЩЕ	28230	598,5	47.7	18890
ПЕЩЕРА	21647	135,4	160.5	19090
РАКИТОВО	15697	246,6	64.0	8321
БРАЦИГОВО	11014	229,4	48.5	4604
БЕЛОВО	10215	336,2	29.8	4187
БАТАК	6864	677,2	10.2	3855
ЛЕСИЧОВО	6417	208,9	31.0	1010
СТРЕЛЧА	5797	224,5	26.1	4571
ОБЩО ЗА ОБЛАСТТА	301670	4458,0	68,0	

Забележка: Данните в таблицата са от **2004 год.**

Възрастова структура на населението

	ЗА ЮЖЕН ЦЕНТР. РАЙОН	ЗА ОБЛАСТТА
Под трудоспособна възраст	18,90%	18.92%
В трудоспособна възраст	57,40%	59.02%
Над трудоспособна възраст	23,70%	22.06%

В етническо отношение населението на областта от последното преброяване към 1.03.2001г. е сравнително еднородно, с преобладаващо българско население - 84%, турци – 6.5%, роми – 7.5, евреи, арменци и др. - 2%.

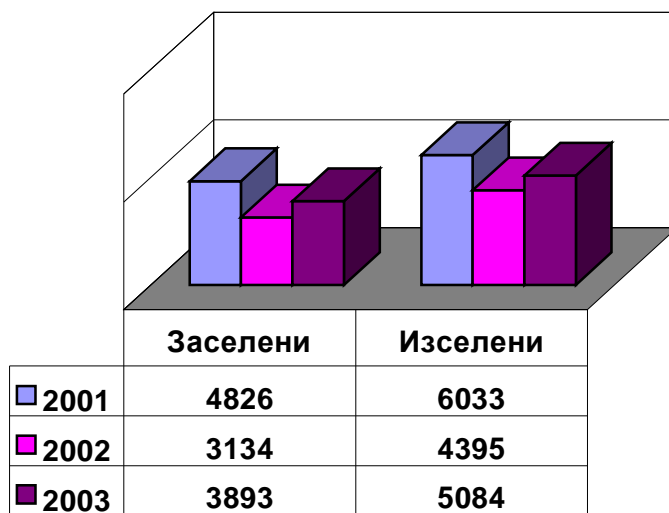
В района няма етнически конфликти.

В религиозната структура на населението различията са по-големи. Преобладава населението с източно-православно вероизповедание /82%/. Мюсюлманите са 14,9%, останалите вероизповедания: католици, протестанти, армено - грегориани и др. са 3.1%.

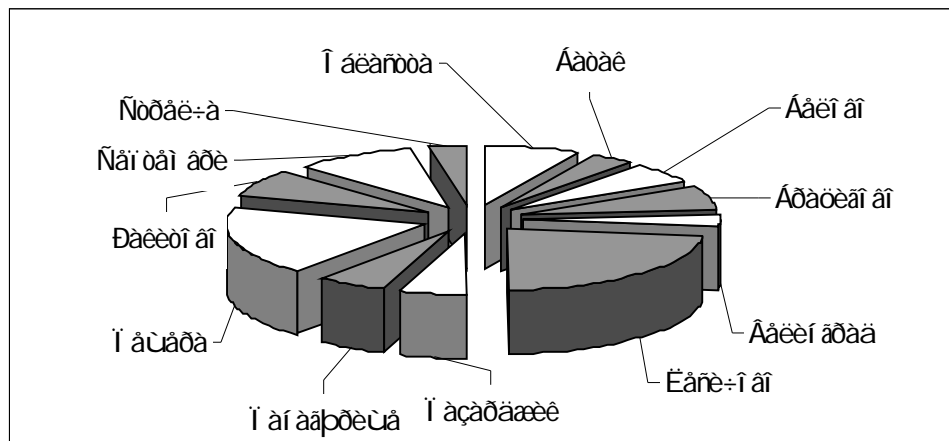
НАСЕЛЕНИЕ, ЗАСЕЛЕНИ И ИЗСЕЛЕНИ ПО ОБЩИНИ ОТ ОБЛАСТ ПАЗАРДЖИК ЗА 2001Г., 2002Г. И 2003Г.

Общини	Население			Заселени			Изселени		
	2001г.	2002г.	2003г.	2001г.	2002г.	2003г.	2001г.	2002г.	2003г.
Общо	311285	306954	304518	4826	3134	3893	6033	4395	5084
Батак	7217	7094	6996	85	75	52	126	48	112
Белово	11051	10690	10453	103	94	89	245	184	208
Брацигово	11361	11256	11153	116	116	230	258	155	195
Велинград	43128	42488	42361	537	299	442	622	442	514
Лесичово	6724	6464	6468	99	141	258	146	101	100
Пазарджик	127427	126723	125698	2377	1286	1599	2693	1937	2260
Панагюрище	29705	29307	28816	496	261	280	599	512	601
Пещера	22343	21825	21759	235	168	254	384	274	271
Ракитово	15965	15801	15788	273	162	151	271	178	225
Септември	30332	29409	29163	400	429	354	540	445	484
Стрелча	6032	5897	5863	105	103	184	149	83	114

Население, заселени, изселени в Област Пазарджик за 2001г., 2002г. и 2003г.

ГЪСТОТА НА НАСЕЛЕНИЕТО ПРЕЗ 2003 Г. ПО ОБЩИНИ

ДОМАКИНСТВА КЪМ 1.03.2001 Г. ЛИЦАТА В ТЯХ И СРЕДЕН БРОЙ НА ЧЛЕНОВЕТЕ В ДОМАКИНСТВОТО

Общини	Домакинства	Лица в домакинствата	Среден брой членове в домакинствата
Общо за областта	107458	307559	2,9
в т.ч. по общини:			
Батак	2565	7047	2,7
Белово	4441	11053	2,5
Брацигово	4392	11357	2,6
Велинград	14265	42542	3,0
Лесичово	2762	6537	2,4
Пазарджик	43662	125953	2,9
Панагюрище	10850	29716	2,7
Пещера	7135	21994	3,1
Ракитово	5261	15721	3,0
Септември	9841	29635	3,0
Стрелча	2284	6004	2,6

Забележка : В справката не са включени колективните домакинства

АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОБЛАСТТА

Туризм

Актуално състояние

Туризмът като отрасъл от икономиката трябва да се разглежда като комплексна дейност, която включва допълнителни производства, услуги, транспорт и специализирано образование. В този смисъл развитието на туризма като приоритетен за областта трябва да се разглежда в цялата му комплексност и възможности, които той дава за разрешаване на проблеми като безработица, ниско ниво на доходи, тясна специализация на икономиката в планинските райони и обща изостаналост в сравнение с по-големите градски центрове.

Западните Родопи заедно със Средногорието заемат по голяма част от територията на Пазарджишка област. Ненарушената природна среда, разнообразният релеф, наличието на много минерални и гео-термални находища, не лошата инфраструктура води до извода, че в планинската част от областта съществуват несъмнено условия за развитие на модерен туризъм.

Богата история и исторически ценности, бит и култура на населението на Пазарджишка област, в съчетание с природните дадености дава възможност туризмът да се превърне във водещ сектор на икономиката на района. Утвърдени курорти са “Юндола”, “Св. Константин”, “Цигов чарк”, “Язовир Батак”, “Панагюрски колони”, гр. Велинград и гр.Стрелча, гр. Брацигово и курортните и вилни селища “Атолука” и “Розовски вриз”, с.Баня (Община Панагюрище), гр.Белово и “Ливада Бачия”, “Топлата вода”. За спелеоложки проучвания и туризъм е на разположение пещерата “Снежанка”, “Юбилейна” и много други. На територията на областта се намира и ВЕЦ Пещера, която е единствената подземна ВЕЦ и представлява туристическа атракция. Развитието на туризма не само ще осигури допълнително квалифицирани работни места за младото население на Пазарджишка област, но ще се превърне и в солиден източник на финансови ресурси както на населението, така и на общините, които ще могат да печелят от отдаване на терени под аренда, изграждане на смесени фирми или просто от събиране на данъци от работещи фирми.

	1999	2000	2002	(брой) 2003
Хотели	11	16	19	17
Легла	1180	1651	1951	1792
Реализирани нощувки	56385	86203	155711	167068
в т. ч. от чужденци	2204	6102	3397	7197
Туристически хижи	4	3	-	-
Легла	250	160	-	-
Реализирани нощувки	737	441	-	-
в т. ч. от чужденци	-	-	-	-

Забележка: Поради липса на достатъчно достоверна информация, данни за 2001г. не е публикувана

Състоянието в момента се характеризира с развитие главно на вътрешния планински и балнео-туризъм.

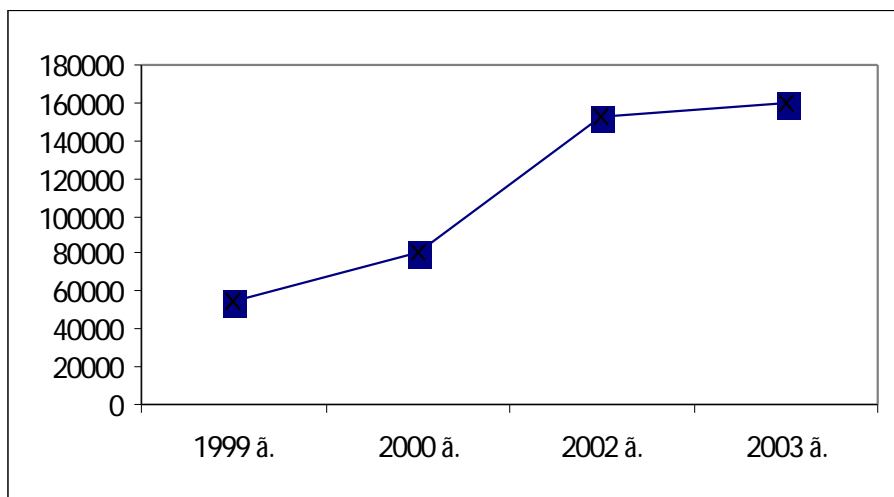
След промените и трудностите на прехода в икономиката състоянието на хотелската база се характеризира като незадоволително. По данни на съвета по туризъм-Велинград, към 2001г. само 3-4 бази са били с по-висока категория и с постоянна заетост, което е било повече от 5% от легловата база във Велинград. През 2004г. във гр.Велинград беше построен нов петзвезден хотел, а бившия хотел “Бор”, сега “Абир” в центъра на града беше ремонтиран и модернизирани, като също повиши категорията си на четири звезди. Тенденцията в гр. Велинград е към повишаване категорията на почивната база, което дава основание за все по-добро развитие на сектора туризъм в община Велинград, а от там и на цялата област.

Проблем е съотношението между категоризирани и лицензирани хотели и бившите бази и почивни станции на различни ведомства. В зависимост от сезона и натоварването, те действат по свои вътрешни правила без да са надежден партньор на тур-операторските фирми. В тази насока е наложителна бърза приватизация, лицензиране и категоризация съгласно Закона за Туризма. Краткото изброяване на възможностите за подобряване на работата в сектора дава представа за големия потенциал на туризма в Пазарджишка област:

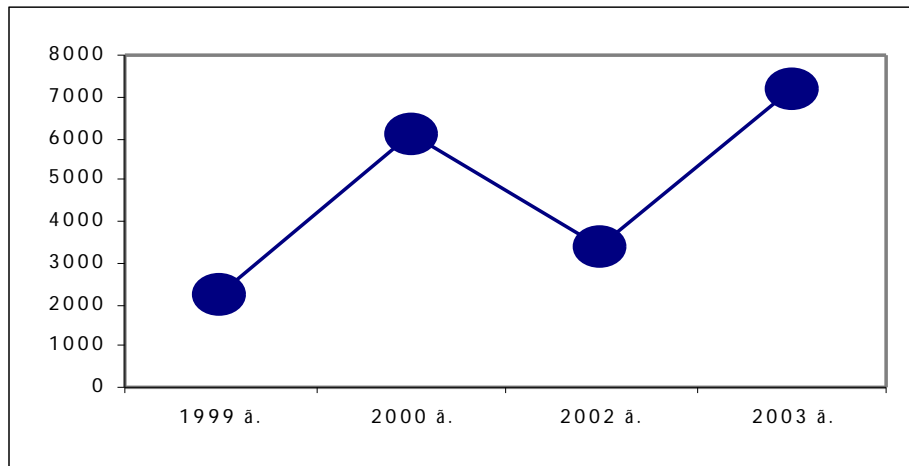
До момента не е създаден областен орган по туризма. Съществуват Съвети по туризъм във Велинград, Ракитово, Батак и Панагюрище.

Не са картотекирани всички субекти на туризма, не е създадена единна информационна система за резервации.

РЕАЛИЗИРАНИ НОЩУВКИ ОТ БЪЛГАРИ

РЕАЛИЗИРАНИ НОЩУВКИ ОТ ЧУЖДЕНЦИ
(брой)

Възможностите, които дава областта като природни дадености, не са използвани в необходимата степен.

Анализът на туристическия продукт показва, че съществуват реални условия за ски туризъм в Родопите, по връх Голяма Сютка, където снеготзадържането е над 6 месеца в годината, а местността отстои на около 25 километра от Велинград – център с доказани възможности в областта на туризма. Друг елемент от туристическия продукт е балнеолечебният туризъм. В Пазарджишка област се намират най- популярните извори на лечебна минерална вода, което е давало възможност за развитие на този вид туризъм предимно в района на Велинград, Брацигово, Белово, Панагюрище и Стрелча. Културният туризъм до сега се е развивал на базата на богатото културно и етнографско наследство, както и исторически и архитектурни забележителности. Този вид туризъм има важна роля за удължаване на туристическия сезон. Той се явява в основата на развитието на професии като консервационно – реставрационни, занаятчийство, сценично изкуство, както и разнообразни методи на реклама. Като продукт, конгресният туризъм е познат в страната, но региона на Пазарджик няма традиции за предоставяне на този продукт с малки изключения. Същевременно Пазарджишка област предлага отлични условия за развитие на екологичен, спортен, приключенчески и ловен туризъм, със своите планински забележителности и пресечен релеф. Регионът на Родопите предоставя отлична възможност за развитие на природо-научен туризъм, фотосафари, наблюдения на птици и растения, скални изкачвания, спелеоложки туризъм. В Пазарджишка област има реални условия за развитие на т.н. селски туризъм. Привлекателни села в екологично чисти райони, подходящ жилищен фонд, богата и оригинална кухня, винопроизводство и традиционни занаяти са основните предпоставки за това. Изследванията показват, че над 36 % от гражданите на страните-членки на ЕС отдават своите предпочитания за прекарване на част от отпуска в селски райони. развитието на този вид туризъм ще има икономически, социален и екологичен ефект за развитието на селата в Пазарджишка област. Чрез него ще може да се гарантират допълнителни доходи, както и възраждане на традиционни български занаяти, ще се преустанови тенденцията за депопулация на селските, полупланински и планински райони. Основните проблеми за развитието на туризма в Пазарджишка област са слабите чуждестранни

инвестиции, ниската конкурентноспособност, липсата на подходяща рекламна дейност, слаб маркетинг.

SWOT-АНАЛИЗ

1. Силни страни:

- 1.1 Природни дадености /съхранена околна среда, резервати, природни забележителности, минерални лековити води, язовири, разнообразна флора и фауна/.
- 1.2 Богата историческа традиция, автентична родопска архитектура, етнография, занаяти, фолклор.
- 1.3 Местоположение. Бърз достъп от големите градове София и Пловдив. Трансфер от аерогара София 1.5-2 часа.
- 1.4 Съществува благоприятна настройка на общественото мнение и убеденост на ръководството на областта за значението на туризма в област Пазарджик съобразена с променящата се икономическа среда.
- 1.5 Наличие на предварителни проучвания и проекти за създаването на спортно-туристически комплекси с национално и международно значение.

2. Слаби страни:

- 2.1 Остаряла и неефективна хотелска база /почивните станции като комфорт и степен на обслужване не отговарят на изискванията за модерен туризъм/.
- 2.2 Недостатъчно добре изградена пътна инфраструктура във високите планински части на областта.
- 2.3. Няма достатъчно кадри със специализирано образование.
- 2.4. Липса на съвети по туризъм в всички общински центрове
- 2.5 Няма създадена организация за взаимодействие между браншови организации, общини и областна администрация за координирани действия по цялостна програма за развитие на туризма в областта.

3. Възможности:

- 3.1 Възраждане на балнеоложкия и планински туризъм.
- 3.2 Развитие на елитен високопланински ски туризъм.
- 3.3 Развитие на селски, културно-исторически, спортен, религиозен, природо-научен, приключенски, ловен, екотуризъм и др. видове туризъм.
- 3.4 Доизграждане на транспортна и техническа инфраструктура.
- 3.5 Възможности за привличане на инвестиции, чрез международни програми и частен капитал;
- 3.6 Възможност за постигане на договореност за признаване на разходите за балнеология в България със здравно-осигурителните фондове от страните – членки на ЕС.

4. Заплахи:

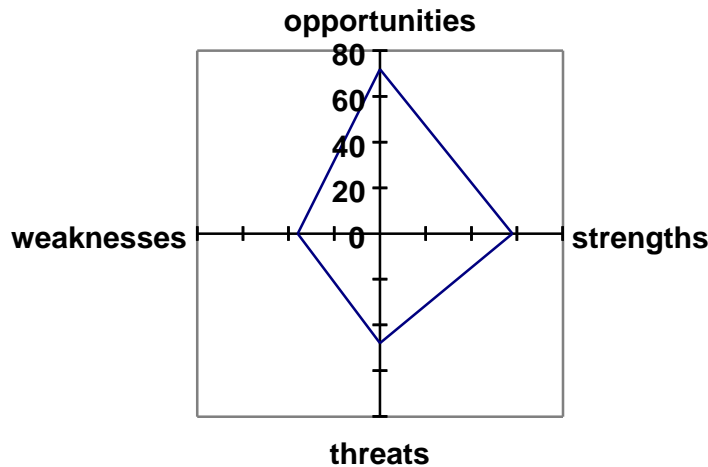
- 4.1 Икономическата криза и забавено реструктуриране.

4.2 Липса на кредити и инвестиции

4.3 Липса на активност от страна на общините.

4.4 Липса на достатъчно подготвени специалисти в отрасъла за работа при новите пазарни условия на конкуренция.

Силни страни	Слаби страни	Възможности	Заплахи
68	30	78	29

Извод: Най-голяма е площта, заключена между силните страни и възможностите за развитие на туризма в Пазарджишка област, което определя необходимостта от предприемане на агресивна стратегия. Целта е да се увеличат силните страни чрез максимално използване на възможностите.

Общият анализ на обстановката показва, че обективните условия за развитие на туризма като водещ отрасъл в икономиката на Пазарджишка област и положителните възможности от характеристиката преобладават над недостатъците и заплахите. Привличането на стратегически инвеститори в сектора за изграждане на нова и за модернизация на съществуващата туристическа инфраструктура ще бъде от решаващо значение за развитието му в следващите 10 години.

Мерките следва да бъдат съсредоточени върху туристическия продукт, маркетинга и рекламата, обучението на кадрите и разработването на инвестиционни проекти с оглед осигуряване на финансово съдействие от МФИ, програмите на ЕС, като и привличането на частен капитал. От съществено значение ще бъде подобряването на съществуващата инфраструктура и осигуряването на достъп до големите курорти по всяко време на годината, подобряване на съотношението цена - качество.

СЕЛСКО СТОПАНСТВО, ГОРСКО СТОПАНСТВО И РИБОВЪДСТВО

1. Селско стопанство

1.1. Растениевъдство

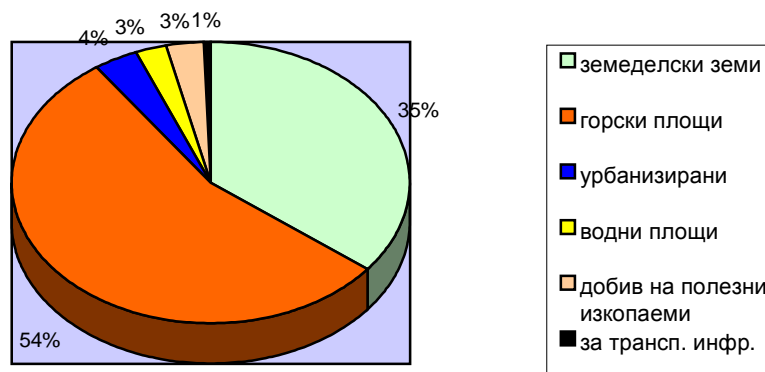
Актуално състояние

Селското стопанство заема важно място в икономиката на областта. Релефът и климатът на областта предопределят преди всичко развитие на земеделието и високопланинското животновъдство.

Общата площ на обработваемата земя в Пазарджишка област е с площ 1 159 320 дка. Разпределението на земята по фондове е както следва:

Обработваемата земя е относително голям процент. Най-голям дял от нея имат нивите. Те заемат 65,35% от територията на областта, следвани от мери, пасища и естествени ливади-20,09% и трайни насаждения 5,35%.

До момента на частни собственици са върнати 729787дка. Производители на селскостопански култури са вече частни земеделски стопани. Приключилата поземлена реформа и започналата аграрна реформа създава добри условия за частните земеделски производители и фермери.

Разпределение на селскостопанските ферми според броя на заетия персонал през 2000 - 2003 година

Персонал - общо	(брой)			
	2000	2001	2002	2003
Общо	495	394	349	279
До 10	444	340	304	229
11-50	35	41	38	38
51-100	12	8	4	6
101-250	4	3	3	5
Над 250	-	2	-	1

Изградените поливни площи на държавни водоизточници са 502698 декара, от тях напълно годни за напояване са 215256 декара. Останалите могат да се използват след възстановяване на вътрешно каналната мрежа. Използваните държавни съоръжения осигуряват през последните години напояване на около 50000 декара.

Заетите площи с някои технически култури, трайни насаждения и основни зеленчукови култури в областта за 2001 и 2004 г. са били както следва :

КУЛТУРИ	2001	ПЛОЩ	2004	СРЕДЕН ДОБИВ
	ПЛОЩ		ПРОИЗВ ОДСТВО	
	Дка	дка	тона	кг/дка
Пшеница	174000	112615	30321	273
Ечемик	67000	3925	7048	237
Царевица за зърно	52000	18430	9945	565
Ориенталски тютюн	7000	4965	-	-
Ябълки	8000	6969	3766	710
Круши	935	323	-	-
Дюли	879	740	-	-
Череша	6985	5656	904	172
Вишни	4015	2298	439	192
Сливи	6994	5368	484	97
Праскови	1580	307	194	674
Винено грозде	41000	42325	23316	515
Десертно грозде	3000	2910		
Маслодайна роза	2300	1123	-	-
Лавандула	2090	1123	-	-
Полски домати	20000	8915	23313	2615
Пипер	9768	9770	17269	1768

Дини	3729	3645	10223	2805
Пъпеша	543	385	378	982
Картофи	48000	33705	54287	1611

Изградени са оризови полета на площ от 52000 декара, от тях около 40000 декара годни за оризопроизводство. Отглежданите през 2004 година са в рамките на 11365 декара.

Основните насоки за развитие на земеделието в региона на областта са свързани със запазване на постигнатото при производството на зеленчуци, картофи, лозаро-производство, маслодайни култури, овощни насаждения, като в същото време се преценяват възможностите за преминаването към други позабравени, но полезни от икономическа и екологична гледна точка култури на растениевъдството, като например ориза. Сравнителната таблица показва намаление на производствените площи на почти всички култури. Изключение правят сортовете винено грозде, което се обуславя от създадените в последните години множество винопроизводителни предприятия, които са основен изкупвател на произведената продукция.

SWOT - АНАЛИЗ

1. Силни страни:

- 1.1. Природни и климатични условия. Местоположение.
- 1.2. Традиции и квалификация
- 1.3. Пласмент. Открояващи се големи предприятия за преработка на селско стопанска продукция ("Винпром-Пещера" АД и др.). Изградена мрежа от преработващи предприятия-консервни, винарски изби, мелнични, млеко преработващи и други предприятия.
- 1.4. Наличие на пазар за плодове и зеленчуци в село Огняново.

2. Слаби страни:

- 2.1. Ниско ефективно земеделие.
- 2.2. Липса на инвестиционен капитал в производителите.
- 2.3. Неправилна пазарна стратегия и слаб пласмент на произведената продукция. Неориентирана пазарно и не защитаваща производителите организация на продажбите на съществуващият пазар.
- 2.4. Немотивирани и неорганизирани производители за съвместен пласмент и снабдяване.
- 2.5. Не използване на изградените служби за съвети и други консултантски звена.

3. Възможности:

- 3.1. Създаване на условия за адекватно поведение на банковата система и осигуряване на финансиране на частните земеделски производители.
- 3.2. Изграждане на адекватна пазарна инфраструктура за пласмент на продуктите, ориентираща градинарството в региона към изискванията на различните пазари.

3.3. Създаване на нови трайни насаждения с качествен посадъчен материал с видов състав, отчитащ международната пазарна конюнктура. Отглеждане на етерично маслени култури и производство на продукти с отлични качествени показатели, производство на ягодоплодни култури в полупланинските и планинските райони, култивирано отглеждане на билки във всички райони на областта, възстановяване и развитие на оризопроизводството в областта.

3.4. Възстановяване на напоителните съоръжения и изграждане на нови, съобразени с възстановената собственост върху земеделските земи.

3.5. Възможност за участие в износа на селско-стопански стоки към съседните страни и ЕС в следствие на либерализацията на пазарите с тези страни.

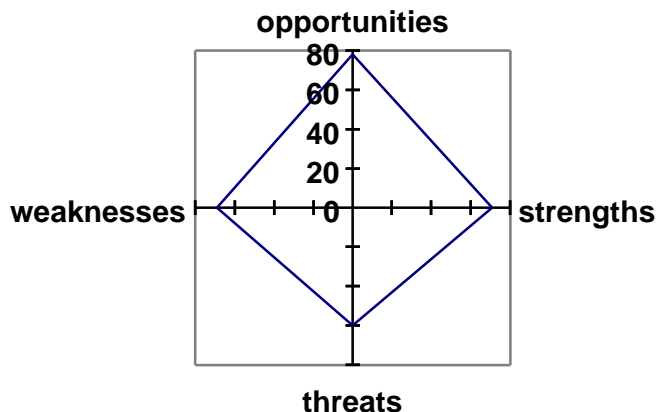
4. Заплахи:

4.1. Влошаване на пазарната обстановка във връзка с либерализацията на пазарите на страната ни вследствие на международните споразумения, в които участваме.

4.2. Увеличаване на конкурентния натиск вследствие отварянето на българските пазари.

4.3. Опасност от по-нататъшно влошаване на производството и качеството на трайните насаждения. Липсва достатъчно капитал за закупуване на необходимия обезвирусен посадъчен материал от чужбина за нови насаждения. Дръвчетата трябва да се отглеждат основно в българските разсадници. За тази цел трябва да се възстановят растителните, фитомедицинските и организационните рамкови условия. Имайки предвид, че една трайна култура съществува около 20 години, то едно неправилно начало би обременило страната и района за десетилетия.

Възможности	Силни страни	Заплахи	Слаби страни
76	71	60	69

Изводи: Основната площ от графиката от **SWOT анализа** на селскостопанското състояние на Пазарджишка област се намира преимуществено в квадранти 1 и 2, които характеризират както реалното състояние на селскостопанското производство в област Пазарджик, така и перспективите за неговото развитие.

В резултат на този анализ могат да се изведат два основни подхода, които да се използват за стабилизиране и насърчаване на селскостопанското развитие:

- ◆ **Инвестиционен подход** – в този подход местната власт, частните предприемачи и неправителствени организации ще играят съществена роля в предлагането, разработването и лобирането за осъществяването на местни и чуждестранни инвестиции;
- ◆ **Ресурсен подход** – максимално използване на наличните ресурси и потенциални възможности за развитие на зеленчуко- и оризопроизводството, овощарството и лозарството, както и за създаването на нови малки и средни преработващи предприятия за селскостопанската продукция.

В допълнение може да се определи следното:

Селското стопанство е основен отрасъл в равнинната част на областта и там доминират предимствата и възможностите за развитие, поради което следва да се прилага агресивна стратегия. Областното и общинските ръководства следва внимателно да подготвят своите планове за действие с оглед преодоляване на основите проблеми, свързани с осигуряването на ресурс за земеделието. В тези общини, може да се очаква и благоприятно въздействие върху общата безработица. Изключително благоприятните природо-климатични и почвени условия, както и стратегическото местоположение спрямо най-големите консумативни центрове в страната, създават условия за силно развитие на градинарството в областта и дават възможност за производство на почти всички растителни култури отглеждани в страната. Наличието на естествени природни и подпочвени води, както и изкуствени водоеми с общ завирен обем над 650 млн. куб. м, и значителната хидромелиоративна система, даваща възможност за напояване на около 63 % от обработваемата земя, определят увеличаването на площите заети от трайни насаждения, зеленчукови и оризови култури, на база традициите и разнообразяване на видовия и сортов състав.

- В общините с преобладаващ планински характер би следвало да се възприеме защитна стратегия, която да позволи да се запази поне това, което съществува от отрасъла, като се постави ударението на

екологично чистите продукти, служещи преди всичко за задоволяване на очакваното нарастване на нуждите на районите с развит туризъм. Акцент следва да се постави на култивирането на диворастящи билки и гъби, както и увеличаване на традиционно отглежданите в тези райони маслодайни култури, за които в определени части на областта съществуват изключително благоприятни почвено-климатични условия.

И в двата случая следва да се работи активно за развитие на пазара, както и за създаването на нови възможности за излизане на международните пазари. Съществен елемент представлява рекламната дейност и привличането на инвестиции в сектора.

1.2. Животновъдство

Актуално състояние

При извършените структурни промени в сектора – приватизация и разпределяне на животните, отглеждани в заличените ТКЗС и при изцяло либерализирания подход на ценообразуване, процесите които протичат при отглеждането на животни и пласмента на животинската продукция са изключително динамични.

Своето влияние оказват природните дадености на Пазарджишка област, нейния релеф, резултатите от растениевъдството, от което зависи фуражната база за развитие на животновъдството, климата, традициите в населението и не на последно място екологичната обстановка в региона.

Отново както и при растениевъдството могат да се разделят двата региона – планински и равнинен с техните особености и различие на видовете. Резервите на планинските региони и тяхното използване се явяват една от възможностите за подобряване на общата икономическа обстановка в областта.

Броят на селскостопанските животни в областта е както следва :

Селскостопански животни	2002	2003	2004
Говеда	17498	16906	16121
В т. ч. Крави	16690	11887	11728
Свине	31550	29611	41228
В т.ч. свине майки	3122	3283	3566
Овце	73208	75182	77542
В т.ч. овце майки	52808	51199	53165
Кози	47107	43509	42399
Птици	1606000	269000	315000
Пчелни семейства	7295	11116	13671

Нерешени са въпросите за подобряването на материално - техническите условия на занимаващите се с животновъдство. Този отрасъл е важен за областта фактор, не само от гледна точка на възможностите за ускорен икономически растеж, но също така и за решаването на много от острите социални проблеми, като например безработицата на населението, обитаващо високопланинските райони на областта.

SWOT АНАЛИЗ

1. Силни страни:

1.1.Наличие на преработвателни предприятия. Приватизацията в този сектор е приключила и това дава възможност за по-добра организация на

работата и по-добро използване на наличните ресурси в т.ч. и множеството МСП.

1.2.Производство на екологично чиста продукция. Базата за развитие на животновъдството в областта е добра. Планинската част от региона предоставя отлични възможности за използване на естествените пасища и ливади и за производство на висококачествена екологически чиста продукция .

1.3.Наличие на племенни кравеферми за отглеждане на породата Черно шарено говедо.

2.Слаби страни:

- 2.1.Не конкурентноспособно производство.
- 2.2.Остарял сграден фонд за отглеждане на животните.
- 2.3.Ниска рентабилност на продукцията.
- 2.4.Недобра развъдна дейност.

3. Възможности:

3.1.Стимулиране развитието на овцевъдство и говедовъдство във полупланинските и планински райони с оглед производството на екологично чисти продукти, както и използване на възможностите на Европейското споразумение за осъществяване на износ към ЕС и на пазара на страните от Близкия Изток на живи животни и месо от тях от дребен рогат добитък.

3.2.Създаване на нови частни животновъдни ферми, както и на млеко преработвателни предприятия, отговарящи на ветеринарно-санитарните изисквания.

3.3.Модернизиране на съществуващите тържища за живи животни.

3.4 Развитие на туризма ще доведе до увеличаване на потреблението на висококачествени млечни и месни продукти, което ще бъде стимулиращ фактор за развитие на животновъдството и във високите части на планините.

3.4.Организиране на животновъдите за защита на икономическите им интереси.

4. Заплахи:

4.1. Влошаване на условията за инвестиции в животновъдството.

4.2. Липса на средства за закупуване на племенни мъжки разплодници .

4.3.Намаляване на броя на изкуствено осеменяване при кравите, което може да доведе до унищожаване на генетичния потенциал и опасност от разпространение на покривни инфекции предавани по полов път.

Изводи:

Анализът показва добри възможности за развитие на животновъдството в Пазарджишка област, поради което следва да се прилага агресивна стратегия на областната администрация и на общинските ръководства. Като приоритетни области могат да бъдат посочени развитието на екологично животновъдство, усъвършенстване

на пазара и осигуряване на експортна ориентация на производителите. От ключово значение ще бъде подобряването на ветеринарните условия за отглеждане на животните. Друга насока на развитие следва да бъде създаването на организации на производителите, които да осигуряват информация за пазара и да защитават интересите им.

2. Горско стопанство, дърводобив и дървопреработване

Актуално състояние

В Пазарджишка област се включват части от големите български планини - Родопи, Рила и Средна гора. Горите заемат **243 201.6 ха /55%/** от територията на областта и **6.6%** от горския фонд на Република България.

Управлението на горско – стопанската дейност се осъществява от Регионално управление на горите /РУГ/ в гр. Пазарджик. То представлява регионален орган за организация, координация и контрол на дейностите по възпроизводство, ползване и опазване на горите и земите от горския фонд. РУГ изпълнява държавната политика по стопанисване на горите, дивеча и не промишленото рибно стопанство.

РУГ ръководи цялостната дейност на 13 държавни лесничейства и дивечовъдни станции: Борово, Батак, Белово, Беглика, Велинград, Пазарджик, Панагюрище, Пещера, Ракитово, Родопи, Селище, Широка поляна, Чехльово, съобразно предвижданията на лесоустройствените проекти и осигурява изпълнение на разчета за приходите от горите.

От общата площ на горите **137 680.9 ха /56.6%/** са иглолистни с преобладаващо участие на бял бор и смърч. Клековите насаждения обхващат площ от **880.4 ха /0.36 %/**. Широколистните гори са с преобладаващо участие на дъб и бук и са върху площ от **87 462.5 ха /36%/**. Площта на горите със специално предназначение е **92 470.4 ха /38.0%/**. Те са:

- защитни – **20 003.8 ха /8.2%/**;
- рекреационни – **40 643.3 ха /16.7%/**;
- защитени природни територии – **14 800.0 ха /6.1%/**;
- други – **8800.9 ха /3.6%/**.

Общият запас на горите в района е **487 595 585 м³**, като годишният прираст е **751 798 м³**. Годишното ползване е около **68%** от този прираст, като от главни сечи се добиват около **260 000 м³**, а от отгледни сечи около **225 000 м³**. Строителната дървесина от годишно ползване е около **320 000 м³** или около **62.7%**.

В резултат на доброто стопанисване на горите се осъществява оптимален баланс на стопанските интереси с всички останали функции на горите: водоохранни, почвозащитни, климаторегулиращи, рекреационни.

На територията на РУГ - Пазарджик има обособени **17** горски разсадника с основна цел-производство на фиданки за залесяване. Общата им площ е **741 дка** и същите са разположени на територията на **12** държавни лесничейства и дивечовъдни станции. Отглеждат се фиданки от над **50** дървесни и храстови вида, като общият им брой през 1998 г. е бил **12.6 млн.**, от които **9.1** млн. иглолистни, **3.3 млн.** от широколистни дървесни видове и **200 000 бр.** от храсти.

Съгласно лесоустройствените проекти на държавните лесничейства средно – годишно на територията на РУГ-Пазарджик трябва да се извършва залесяване върху **7380 дка**. По участие на дървесни видове в залесяването с най-голям дял е обикновения смърч-**33%**, белия бор-**19%**, топола, бук, дъб и други широколистни. Съотношението между иглолистни и широколистни е **70%** към **30%**.

На територията на РУГ-Пазарджик се намират **172 бр.** защитени територии - обекти с обща площ **14 800 ха**. Обособени са 4 резервата-“Мантарица”, “Дупката”, “Купена” и “Беглика” с обща площ **5500 ха**, като първите три са под егидата на ЮНЕСКО.

В западния дял на региона, на територията на ДЛ-Белово се намира част от Националния парк “Рила” с площ от **4888 ха**.

Природните забележителности са **14** с обща площ **6 226 дка**. По забележителни са: пещера “Снежанка”, “Фотински водопад”, пещера “Лепеница” природна забележителност “Манзул”-Панагюрище и др.

Защитените местности са **69**. Вековните дървета защитени от закона са **43 бр.**

Природните дадености, богатството и разнообразието на горските масиви са предпоставка за съществуването на солидни дивечови запаси: благороден елен-**457 бр.**, дива свиня-**861 бр.**, сърна-**1357 бр.**, мечка-**95 бр.**, дива коза-**278 бр.**, муфлон-**44 бр.**, елен лопатар-**51бр.**, глухар-**1146 бр.**, заек-**1248 бр.**, лисица-**400 бр.**, вълк-**63 бр.**

След извършеното реструктуриране на горските стопанства, дърводобивната, лесокултурната и ловностопанската дейности са отдадени на образуваните Еднолични Акционерни Дружества както следва:

- ЕАД “Белмекен”-изпълнява дейността си на територията на ДЛ Пазарджик, Панагюрище, Белово.
- ЕАД “Чепино”- изпълнява дейността си на територията на ДЛ Ракитово и Велинград.
- ЕАД “Сютка”- изпълнява дейността си на територията на ДЛ Чехльово и Селище.
- ЕАД “Баташки снежник”- изпълнява дейността си на територията на ДЛ Борово, Батак, Беглика, Пещера, Широка поляна и Родопи`

На територията на Пазарджишка област се намира и учебно опитно горско стопанство - Юндола, което е на подчинение на Лесотехнически университет - София. Общата му площ е **5203.8 ха**, от които **4757.7 ха** или **91.4%** са иглолистни гори.

Лесопатологичните обследвания и експертизите, показват тревожни незатихващи процеси на съхнене в иглолистни култури от бял бор, черен бор и дугласка ела, създадени в долния планински пояс; съхнения в дъбовите гори – предимно зимен дъб, цер и благун, и твърде силно отслабване на някои дървостои и развитие на заболявания и повреди от стъблени насекомни вредители.

Поддържането на горите в добро състояние се осъществява, чрез прилагане на безвредни биологични лесозащитни мероприятия и средства. Все по-широко се застъпва екологичният подход в лесозащитата

Горските пожари все още представляват значителна заплаха за горите. Пожарите са засегнали главно млади иглолистни култури, но също и различни типове зрели насаждения вкл. от някои широколистни видове. Изясняването на причините за пожарите в България все още е крайно недостатъчно. През 2002 г. бяха разработени концепция и стратегия за опазване на горите от пожари

Неконтролираната паша и прекомерният брой на козите, а и повредите от дивеч, също допринасят за деградация на горите

В последните години броят и размерът на нарушенията в горите поддържат относително високо ниво спрямо периода преди 10 години. Значително е увеличен незаконния добив на дърва за горене, особено около големите градове. Това е обусловено от факта, че все повече домакинства в страната използват за отопление дърва, като най-евтин източник на топлинна енергия.

Процесът на възстановяване на правото на собственост върху горите и земите на общините и до известна степен на частните лица, все още не е приключил напълно и е съпроводен с конфликт на интереси и съдебни спорове произтичащи от неустановена собственост, неизвършено обезщетение на собствениците за отнети гори, неизвършен въвод в собствеността и др.

Собствениците срещат редица затруднения при управление на собствеността си и не се подпомагат достатъчно от държавата. Общините са в началото на процеса по създаване на специализирани управленски единици, чийто статут, функции и отговорности подлежат на доуточняване

SWOT АНАЛИЗ

1. Силни страни

- 1.1 Благоприятни физикогеографски и климатични фактори.
- 1.2 Традиции в осъществяване на горскостопанската дейност.
- 1.3 Наличие на висококвалифициран управленски персонал. /Лесотехнически университет - София, техникум, подготвящ кадри за горско-стопанска дейност – Батак/.
- 1.4 Наличие на свободна работна сила.
- 1.5 Наличие на богат горски фонд.

2. Слаби страни

- 2.1 Недостатъчно добре развита пътна и комуникационна инфраструктура /горски пътища, съоръжения/, пречеща за ефективно извършване на горскостопанската дейност
- 2.2 Техническото обезпечаване не е на нужното ниво, много дейности се извършват ръчно.
- 2.3 Липсата на алтернатива за отопление на населението в горските райони поражда конфликти между дърводобивните предприятия и

горска полиция, от една страна и населението от друга. Извършва се незаконен добив на дървен материал.

2.4.Съпътстващите стопански дейности /билкосъбиране, гъбосъбиране и др./ не са добре законово регламентирани и при осъществяването им се създават икономически и екологични проблеми.

3. Възможности

3.1 Главната възможност за развитие е свързана с водената държавна политика за повишаване на относителният дял на залесените площи.

3.2 Друга възможност е наличие на пазар на национално ниво за реализацията на декоративна дървесна и храстова растителност.

3.3 Наличието на пазар на национално ниво и експортни възможности за гъби, лечебни билки и горски плодове. Възможности съществуват и за развитие на елитен ловен туризъм.

3.4 Възможности за подобряване на дърводобива съществуват в посока на внедряване на модерни технологии, машини и ноу-хау за дърводобив и транспорт.

3.5 Привличане на чужди инвеститори и внедряване на безотпадни технологии.

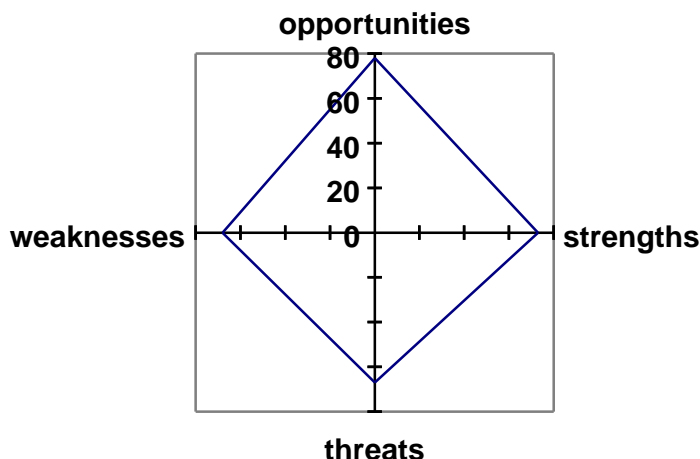
4. Заплахи

4.1 След завършване на възстановяването на собствеността на горите на частни лица, общини, манастири и др., да започне едно непрофесионално стопанисване /поради неразбиране комплексната роля на гората/, което да доведе до непредвидими последици за екосистемата.

4.2 Неконтролируема сеч в горския фонд въобще и в защитени местности и резервати.

4.3 Друга евентуална заплаха е глобалното влошаване на състоянието на околната среда /Наличието на киселинни дъждове е довело до загиване на цели горски масиви в Западна Европа/.

Възможности	Силни страни	Заплахи	Слаби страни
78	73	67	68

Извод: При анализа на баланса между силните и слабите страни, както и на възможностите и опасностите, е видно, че горското стопанство в Пазарджишка област се явява основен отрасъл и има солиден ресурс за развитие. Препоръчаната политика за развитие е агресивната, свързана с множество мероприятия за осигуряване на инвестиции в сектора и неговото динамично развитие. От особена важност на национално ниво е да се регламентират добре правата и задълженията на новите собственици. При активната стратегия на развитие би следвало да се отдели внимание на внимателен анализ на възможните ресурси за финансиране, като се мобилизира и частен капитал. Привличането на чуждестранни инвеститори в сектора ще бъде полезно най-вече в областта на прилагането на нови без отпадни технологии и за осигуряване излизането на международните пазари.

3. Риболов и рибовъдство

Актуално състояние

В планинската част на Пазарджишка област са изградени язовири от националната енергийна система – “Батак”, “Широка поляна”, “Доспат”, “Белмекен”, “Тополница”, “Чаира” и др. и множество малки язовири за напояване и рибовъдство в равнината. В тях се отглеждат дъгова пъстърва, бяла риба, костур, шаран, кефал и др. Съществуват множество планински реки и потоци, в които се лови балканска пъстърва, черна мряна, кефал, а в р.Марица скобар и шаран.

Водоемите се стопанисват от НЕК, “Напоителни системи”, общините, кметствата и др. Някои по-малки водоеми се отдават под наем или са частна собственост.

По непълна статистическа информация производството на риба за 1998 г.е 150921 кг., от тях 132921 кг.шаран и 18000кг пъстърва. Събраната информация е само от три по-големи фирми, занимаващи се с сладководно рибовъдство. Чрез екстраполация на възможностите на останалите водоеми и производители би следвало да се направи извода, че производството на сладководна риба е най-малко три пъти по-голямо.

SWOT АНАЛИЗ

1.Силни страни:

1.1. Наличие на солидна база за отглеждане и развитие на сладководното рибовъдство.

2.1. Сравнително добра реализация, включително и на международните пазари.

2. Слаби страни:

2.1. Липса на ясна представа и статистическа информация за използването на възможностите на сладководното рибовъдство в областта.

2.2. Липсата на добра маркетингова стратегия при пласмента на продукцията.

2.3. Липса на местни преработващи предприятия.

3. Възможности:

3.1. Инициране създаването на информационна банка на областно ниво към ОСР за възможности, производители и производство на сладководна риба.

3.2. Изграждане на централно специализирано тържище /пазар/ за сладководна риба .

3.3. Отдаване на концесия на държавни и общински обекти, подходящи за развитие на сладководно рибовъдство.

3.4. Разкриване на МСП, занимаващи се с производство и преработка на произведената продукция.

3.5. Подпомагане на национално ниво създаването на организация на лицата и фирмите, занимаващи се с рибовъдство.

3.6. Новото споразумение с ЕС за търговия с риба и рибни продукти ще даде възможност за внос в ЕС без мита и при преференциални условия на определени количества сладководна риба и продукти от нея.

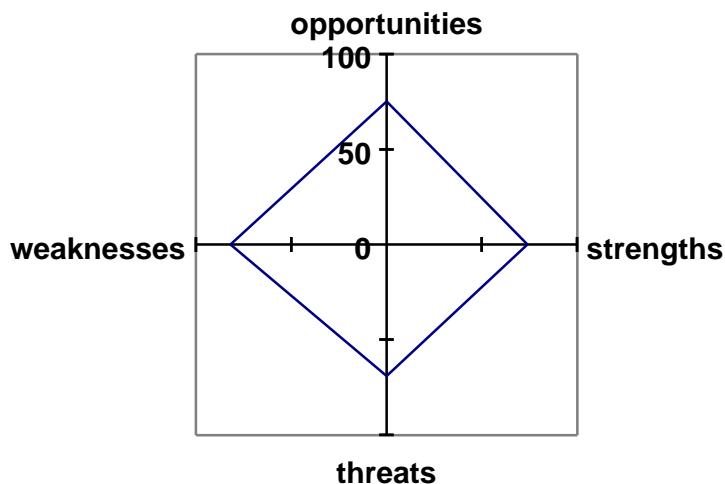
4. Заплахи:

4.1. Липса на прозрачност на пазара на сладководна риба.

4.2. Силната конкуренция в страните от ЕС, както и мерките ,предвиждани в рамките на ЕС за защита на производителите.

4.3. Не приключила реформа и не доизградена нормативна уредба за стопанисване на големите водосборни обекти и собствеността върху по-малките.

Възможности	Силни страни	Заплахи	Слаби страни
75	74	69	82

Изводи: Разположението на графиката показва най-голяма площ на зона 2, което предполага диверсификационна стратегия за развитие. Секторът има резерви за такова развитие при условие, че бъдат разработени и реализирани програми за използване на наличните водни ресурси. Тези програми следва да бъдат насочени към превръщане добрите възможности в реално действащи фактори в региона, като същевременно се предприемат мерки за преодоляване на съществуващите слабости главно със създаването на нови структури за координация на работата на производителите, подобряване на организацията на пазара и информационната система.

ДОБИВ НА РУДИ И СУРОВИНИ

Актуално състояние

Делът на добивната промишленост в икономиката на областта е 29,6%. Тя може да бъде разделена по следния начин:

1. Добиване от открити рудници на меднопиритни руди и тяхното обогатяване.

Добиване в района на Панагюрище от две находища “Медет” и “Асарел”.

До 1980г. МОК ”Медет” осигурява 82% от добиваните медни руди и 68% от медта. От 1984г. започва намаляване на рудодобива и производството на медно-пиритен и молибденов концентрат поради изчерпване на находището и остаряване на технологиите. Към момента то е изоставено и се осъществява проект за рекултивация на терените, поради екологичните проблеми, които оставя открития рудодобив и флотация.

Технологичният опит и част от съоръженията се прехвърлят на новата площадка “Асарел”, настъпват и промени в собствеността на предприятието. Понастоящем то е приватизирано.

Дружество “Асарел - Медет” е структуроопределящо за района на Панагюрище. Въпреки падането на цените на медта на световния пазар и конкуренцията от други страни производители, които преработват руди с по-високо съдържание на мед, то си остава основният доставчик на суровина за медопереработвателните предприятия в региона.

Структурата на безработицата в района на Панагюрище е пряко свързана с дейността на предприятието.

2. Добив на суровини за строителството:

2.1. Кариери за скално-облицовъчни материали.

На територията на Пазарджишка област съществуват няколко кариери за добив на **мрамори** – “Св.Петър”- над с.Црънча; **риолити** – кариера “Брацигово”, кариера “Свети Константин”-Пещера; **сиенит** – Бошуля; **габро** – Виноградец, Ветрен.

От всички изброени, активно работи само кариера “Лепеница”-Велинград. Другите, макар и с качества, ценни като декоративен ефект, не работят активно поради нисък рандеман, малки добиви, липса на пазари и външна конкуренция.

2.2. Добив на материали от скален произход - мраморизиран варовик, мозайка, филц, чакъл.

Основен доставчик за строителството в района са двете кариери в с. Капитан Димитриево. Към настоящия момент работи само едната кариера.

2.3. Пясък и баластра.

Добиват се в ТМСИ (Трошачно-миячна сортировъчна инсталация)-“Динката”, собственост на “Напоителни системи”-Пазарджик. Другите кариери в с. Бошуля и в с. Лозен в момента не действат.

Неразработени находища за инертни материали съществуват в района обхващайки територията от землището на с.Црънча до землището на с.Симеоновец.

2.4. Глина.

В настоящия момент глина за керамичните предприятия на Областта се добива в района на гр.Белово, в с.Мененкьово, в гр.Панагюрище и др.

За евентуалното развитие на керамичното производство може да се ползва районът от с.Гелеменово до с.Черногорово, където глината е с проучени качества.

2.5. Негасена вар

Съществуват кариери за варовик и предприятие за добиване на негасена вар в с.Огняново.

3. Минерални суровини за промишлеността

1. В района на гр.Белово се добива доломит, предназначен да задоволява нуждите на стъklarската промишленост – в градовете Пловдив, Разград и Бургас.
2. В МОК”Ватия”-Панагюрище се добива мусковит - суровина за порцеланово-стъklarската промишленост.

Брой заети в производството по години

Показатели/год.	1999	2000	2001	2002	2003
Заети – брой	2347	138	1672	--	--

След 2001г. няма официална статистика за заети и за дял на добивната промишленост.

SWOT - АНАЛИЗ

1. Силни страни:

- 1.1. Наличие на природни изкопаеми в т.ч. медно - пиритни, молибденови руди, скални материали, минерални материали, глини, инертни материали.
- 1.2. Наличие на предприятия с дългогодишен опит и традиции.
- 1.3. Наличие на квалифицирана работна ръка.

2. Слаби страни

- 2.1. Процентното съдържание на Cu, Mo и др. е по-ниско от експлоатираните находища по света.
- 2.2. Остаряла технология за добиване на руда, инертни материали и др.
- 2.3. Остаряла база за производство на негасена вар, износени ТМСИ.
- 2.4. Липса на съоръжения и технологии за обезпашаване на добива.
- 2.5. Изоставане в ре-култивирането на терените.

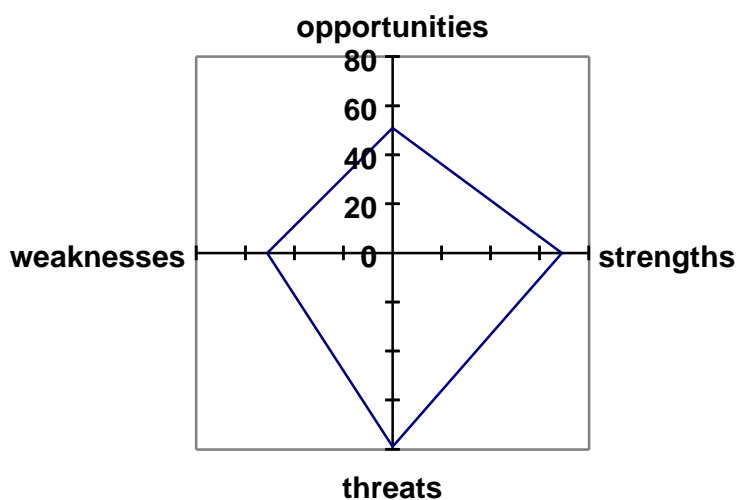
3. Възможности:

- 3.1. Разработване на находищата от глини и инертни материали.
- 3.2. Отдаване на концесия експлоатацията на находищата на руди, скални, инертни материали и минерали.
- 3.3. Привличане на стратегически инвеститор

4. Заплахи:

- 4.1. Липса на финансови средства.
- 4.2. Екологични проблеми.
- 4.3. Повреждане на земеделски земи.
- 4.4. Липса на интерес в частния бизнес за разработване на добивни предприятия.
- 4.5. Несигурност на международния пазар на цветни метали.

Възможности	Силни страни	Заплахи	Слаби страни
51	69	79	51

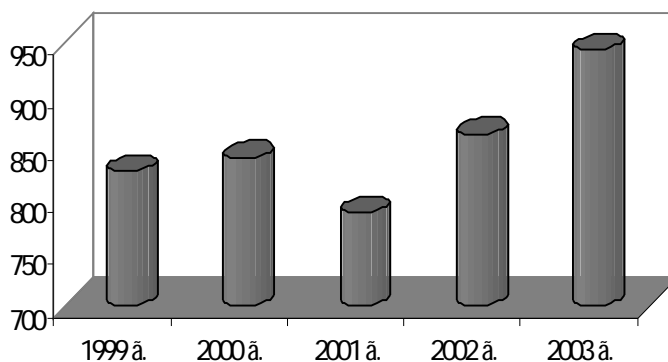
Извод: Най-голяма е площта, заключена между силните страни и заплахите пред предприятията от добивната промишленост в Пазарджишка област, което определя необходимостта от предприемане на оздравителна стратегия. Чрез нея се проявява стремеж към укрепване на силните страни чрез ограничаване действието на заплахите. SWOT – анализът подсказва, че в бъдещото развитие на добивната промишленост в Пазарджишка област е най-подходящо да се използват природните ресурси, но като се отделя сериозно внимание на преодоляването или заобикалянето на слабите страни. Екологичният фактор в тази промишленост е от особено значение.

ПРОМИШЛЕНОСТ

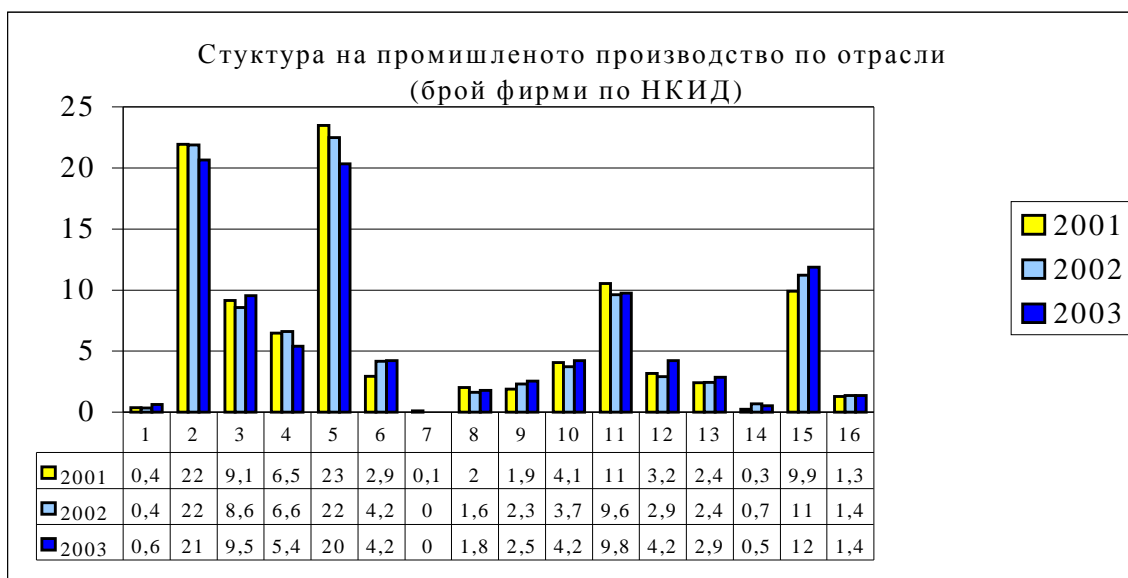
Актуално състояние

Индустрията на Пазарджишка област се характеризира с радикални трансформации в производството, структурата, собствеността и пазарите. Те ще продължат до премахване на негативните тенденции от миналото и реализирането на съвременна модерна индустрия с ефективни и конкурентноспособни производства.

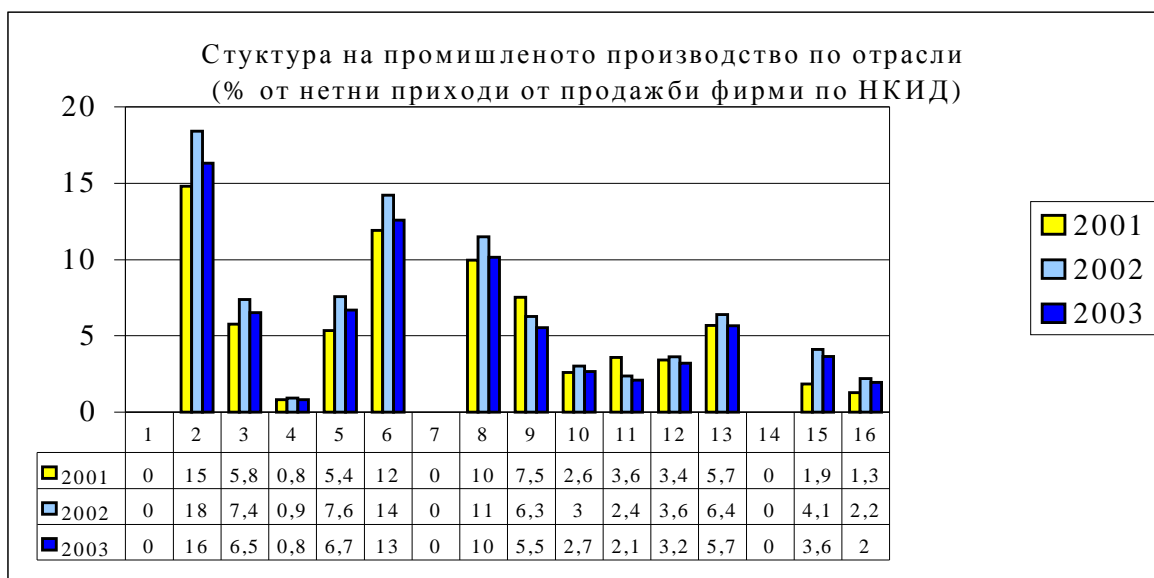
БРОЙ ПРОМИШЛЕНИ ФИРМИ В ОБЛАСТТА

Областта е индустриално-аграрна с преобладаващ обем на промишленото производство. В областната промишленост се включват общо 944 предприятия, от които 192 са за производство на дървен материал и изделия от него без мебели, 195 – за производство на хранителни продукти, напитки, тютюневи изделия, 92 – за металургия и производство на метални изделия без производство на машини и оборудване, 51 – производство на лицеви кожи и изделия от тях, 40 – производство на машини и обработване, 90 – за производство на облекло и шивашки изделия, 40 – за производство на изделия от неметални минерални суровини, 27 – за производство на електро, оптично и друго оборудване, 40 – производство на дървесна маса, изделия от хартия и картон, издателска и полиграфическа дейност, 24 – за производство на каучукови и пластмасови изделия, 17- за производство на химически продукти, химически вещества и химически влакна

1. Добив, без добив на енергийни суровини
2. Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия
3. Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло
4. Производство на лицеви кожи и изделия от тях
5. Производство на дървен материал и изделия от него, без мебели
6. Производство на дървесна маса, изделия от хартия и картон, издателска и полиграфическа дейност
7. Производство на кокс, рафинирани нефтопродукти и ядрено гориво
8. Производство на химични вещества, химични продукти, химични влакна
9. Производство на изделия от каучук и пластмаси
10. Производство на продукти от други неметални минерални суровини
11. Металургия и производство на метални изделия, без производство на машини и оборудване
12. Производство на машини и оборудване
13. Производство на електро-, оптично и друго оборудване
14. Производство на превозни средства
15. Производство, неклассифицирано другаде
16. Снабдяване и електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода

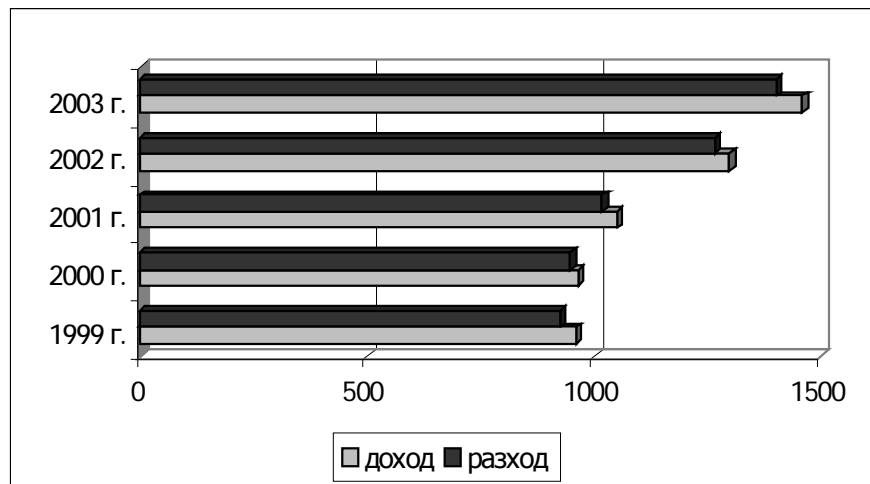

**Нетни приходи от продажби на промишлените фирми
по общини**

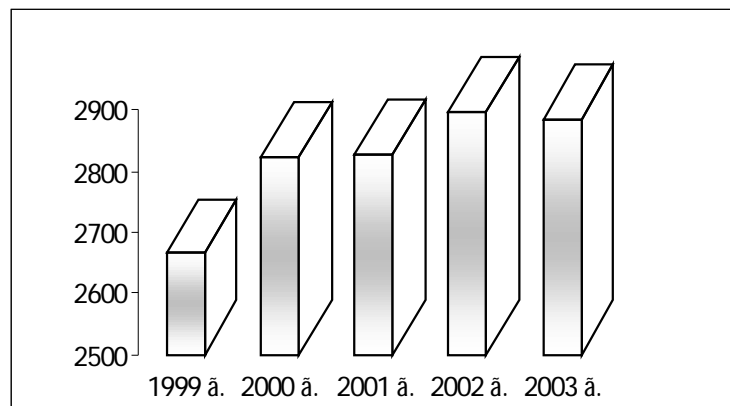
(по текущи цени в хил. левове)

ОБЩИНИ	1999г.	%	2000г.	%	2001г.	%	2002г.	%	2003г.	%
ОБЩО за областта	488890	100	428571	100	528811	100	599663	100	678062	100
Батак	1663	0.34	1716	0.40	2890	0.55	4735	0.79	5209	0.77
Белово	37005	7.57	34345	8.06	33967	6.42	33747	5.63	36003	5.31
Брацигово	6042	1.24	4214	0.98	4274	0.81	5340	0.89	5677	0.84
Велинград	17023	3.48	18082	4.21	26970	5.10	35124	5.86	49326	7.27
Лесичово	1801	0.37	1048	0.24	1627	0.31	1480	0.25	4567	0.67
Пазарджик	226610	46.35	143644	33.51	199841	37.79	222725	37.14	228811	33.74
Панагюрище	137588	28.14	158894	37.07	171316	32.40	187510	31.27	233693	34.46
Пещера	51188	10.47	55117	12.86	64222	12.14	63185	10.54	79240	11.69
Ракитово	3772	0.77	5635	1.31	6954	1.31	7791	1.29	9765	1.44
Септември	5059	1.04	4691	1.09	14862	2.81	36531	6.09	19986	2.96
Стрелча	1148	0.23	1185	0.27	1888	0.36	1495	0.25	5785	0.85

ПАРИЧЕН ДОХОД И РАЗХОД НА ЕДНО ЛИЦЕ В ОБЛАСТТА
(лева)

СРЕДНА ГОДИШНА РАБОТНА ЗАПЛАТА НА РАБОТЕЩИТЕ В ПРОМИШЛЕНИТЕ ФИРМИ
(левове)

SWOT АНАЛИЗ

1. Силни страни:

- 1.1.Наличие на богата гама от предприятия с традиции и богати технологични възможности.
- 1.2.Затворен цикъл на производство.
- 1.3.Широка гама изделия.
- 1.4.Висок дял на частните предприятия.

2. Слаби страни:

- 2.1.Често отпада специализираното производство, поради загубване на пазари.
- 2.2.При загубване на пазари - трудно пренастройване за ново производство.
- 2.3.Липса на оборотни средства.

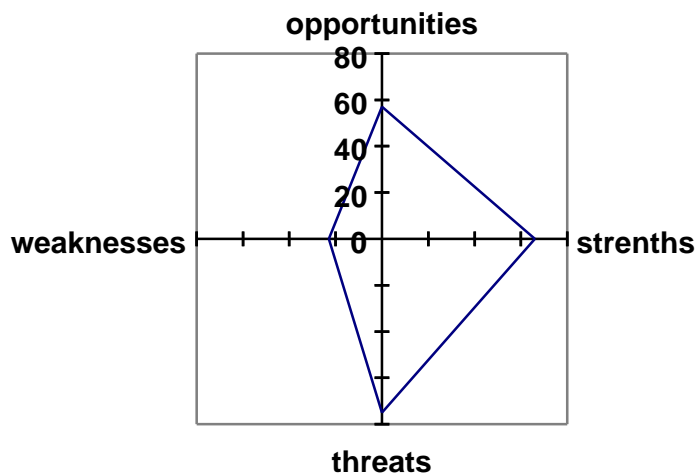
3. Възможности:

- 3.1. Преструктуриране на предприятията.
- 3.2. Осигуряване на стратегически инвеститори, чрез които да се постигне технологично обновление на предприятията, както и да се достигне до световните пазари.
- 3.3. Оживяване на банковия сектор и осигуряване на подходящо финансиране.
- 3.4. Използване на подходящи консултантски фирми, които могат да окажат съдействие за подсигуриването на подходящи партньори от ЕС или други страни.
- 3.5. Използване на разпоредбите на Европейското споразумение за асоцииране в частта му търговия с оглед излизане на пазарите на ЕС

4.Опасности

- 4.1. Не завършване на реструктурирането на предприятията;
- 4.2. Националната и международната конкуренция;

Възможности	Силни страни	Заплахи	Слаби страни
57	66	75	23

Изводи: Резултатът от анализа показва сериозни затруднения пред индустриалните предприятия и необходимостта от продължаване на реформата. Същевременно силните страни и условия за развитието на промишлеността, както и тяхната важна роля в икономиката на областта предопределят оздравителна стратегия, която да елиминира доколкото е възможно опасностите и да даде възможност на индустрията да продължи да заема своето място в структурата на икономиката на Пазарджишка област. Като основни приоритети за

работа и запазване солидно място на промишлеността в структурата на икономиката на Пазарджишка област се очертават привличането на чужди инвеститори с цел технологично обновление и експортна ориентация на производството, създаването на регионални обединения на индустриалците с оглед защита на интересите им и изграждане на база данни даваща възможност за активна реклама и сътрудничество, Разширяването на пазарите на национално ниво и използването на възможностите на Европейското споразумение за разширяване на износа ще дадат възможност на промишления сектор да реализира своя принос в стремежа на областта за устойчиво и динамично развитие.

МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Актуално състояние:

На развитието на малките и средните предприятия се отделя внимание в целия свят. В Европейския съюз е приета от Съвета на Европа Харта за МСП, в която се поставя ударението на МСП като средство за повишаване на конкуренцията, а също така и като на солиден ресурс на работни места.

През последните години ролята на малките и средните предприятия (МСП) в българската икономика нараства. Това се отнася за приноса им в заетостта, оборота, добавената стойност, дълготрайните материални активи, износа и вноса.

Малките и средните предприятия съставляват 99 на сто от всички предприятия в страната. МСП осигуряват 79 на сто от заетостта, осъществяват 75 на сто от оборота и създават 61 на сто от добавената стойност на частните предприятия. В МСП са съсредоточени 57 на сто от дълготрайните материални активи и 67 на сто от инвестициите в ДМА на частните предприятия. МСП осъществяват 54 на сто от износа и 73 на сто от вноса на частните предприятия.

Броят на малките и средните предприятия надхвърля 216 хиляди, или 99.2 на сто от броя на всички предприятия и 99.8 на сто от броя на частните предприятия. Микропредприятията преобладават, като за периода 2001-2003 година броят им се увеличава. Делът им обаче в общия брой на частните предприятия намалява за сметка предимно на малките, чиито дял нараства. Средните предприятия са най-малобройната подгрупа на МСП и въпреки че броят им се увеличава, делът им остава относително постоянен - едва 1,5 на сто. Големи предприятия (с 250 и повече заети) са едва около 0.2 на сто от общия брой на изследваните частни предприятия.

Най-привлекателни за МСП са търговията и ремонтът на автомобили. В този сектор работят 55 на сто от всички МСП. На второ място е преработващата промишленост, следвана от секторите хотели и ресторанти и операции с недвижими имоти и бизнес услуги. Отрасловата структура на отделните размерни групи предприятия значително се различава и подсказва връзка между размера и естеството на производствените процеси. Най-привлекателен отраслов сектор за микропредприятията е търговията. За малките предприятия еднакво атрактивни са търговията и преработващата промишленост. Повече от половината от средните предприятия се занимават с преработваща промишленост и по този показател приличат повече на големите предприятия.

Въпреки, че микропредприятията са най-многобройни във всеки от отрасловите сектори, това само по себе си не ги прави "гръбнак" на дейността в тези сектори. Така например в търговията микропредприятията са преобладаващи по брой и имат основен принос в заетостта на отрасъла.

Същевременно по принос в създаването на добавена стойност тук се открояват малките предприятия, които при далеч по-скромния си дял в броя на предприятията в отрасъла, създават най-много от добавената стойност в търговията – 35.3 на сто.

В *териториален* аспект най-привлекателен за развитие на бизнес е Югозападният район за планиране. Най-малко предпочитан е Северозападният район. Всички МСП през 2003г. са 218136 на брой.

Производителността на МСП е 78 на сто от производителността на частните предприятия. Работната заплата на един нает в МСП представлява 58 на сто от тази в големите предприятия или 85 на сто от тази на частните предприятия. Печалбата на един зает в МСП представлява 39 на сто от тази в големите предприятия, или 75 на сто от тази за всички изследвани частни предприятия. МСП работят с норма на печалба 5 на сто, т.е. два пъти по-ниска от тази на големите предприятия.

Наблюдава се нарастване на дела на наетите в броя на заетите лица в МСП, което е най-значително в микропредприятията. Този факт може да се интерпретира като свидетелство за благоприятен процес на изместване от семейни към пазарни отношения в организацията на труда.

Жените предприемачи и мениджъри в България са около 60 000 и представляват една трета от всички предприемачи. Образователното им ниво е високо – 63 на сто са с висше образование и този процент надхвърля средния за повечето европейски страни. Жените ръководят предимно микропредприятия с до 9 души персонал, омъжени са, имат деца и работят над 50 часа седмично. Наетите от тях работници нямат предубеждения към пола на собственика. Приоритет за тях са подобряване на бизнес средата, възможности за участие в малки обществени поръчки, по-голяма икономическа свобода и подобряване на данъчното законодателство.

През последните години се полагат усилия за подобряване на *институционалната и правната среда* за бизнес и предприемачество в страната. Проучванията отчитат, макар и слабо подобрение в мнението на мениджърите на МСП за бизнес климата, започнало след 2002 година.

Динамиката на навлизане и излизане на МСП от пазара се влияе до голяма степен от наличието и възможностите за преодоляване на бариерите пред бизнеса. Независимо от конкретната дейност, всички фирми са се сблъскали с проблеми, свързани с административните актове, регулиращи дейността им. Най-разпространени са регистрационните и разрешителните режими. Продължават усилията за усъвършенстване на регулативните режими и за създаване на условия за лоялна конкуренция, намаляване на бариерите пред стартиращия бизнес, опростяване на правилата, ограничаване намесата на държавата в стопанската дейност. За съжаление обаче все още бизнесът продължава да изпитва затруднения при стартирането и осъществяването на деловите операции.

Приети бяха редица нормативни актове, насочени към ограничаване на необоснованата намеса на държавата и органите на местното самоуправление в стопанската дейност и либерализиране на пазарните отношения. Сред действията, насочени към оптимизиране на бизнес средата трябва да се отбележи извършващата се реформа в регистърните производства. Новоприетият Закон за регистър БУЛСТАТ ще доведе до въвеждане на единен идентификационен код, с което ще се подобри координацията, ще се ускорят процедурите по регистрация и ще се намалят възможностите за корупционни практики. Важна насока за облекчаване на регулативната среда е и възможността за прехвърляне на част от административните услуги към частния сектор.

Множество *правителствени и неправителствени организации* оказват подкрепа на малките и средните предприятия в осъществяване на тяхната дейност. През септември 2004 година беше конституирана новата Изпълнителна агенция за насърчаване на МСП. Важен момент от нейната дейност е активизирането на регионалните звена, които трябва да дадат по-адекватен отговор на потребностите на предприемачите от бързо и качествено обслужване. В Пазарджишка област също има установен регионален представител на тази агенция.

Добро решение в това отношение е осъществяването на публично-частни партньорства, включително и с неправителствени бизнес-организации, на които могат да се делегират определени правомощия за частно предоставяне на публични услуги за МСП.

В резултат на стабилизирането и консолидирането на банковия сектор настъпва подобрение в *достъпа на МСП до финансиране*. Очертават се няколко тенденции във финансирането на малките и средните предприятия. През 2003 година банковите кредити нарастват значително по-бързо от търговските заеми; банковите кредити имат чувствителен ръст от 65 на сто за краткосрочните и почти 200 на сто за дългосрочните кредити; дългосрочните търговски заеми изостават както в абсолютен размер, така и в темпове на растеж спрямо останалите форми на финансиране.

През 2004 и началото на 2005 година кредитната експанзия на търговските банки доведе до засилване на конкуренцията между тях за набиране на нови клиенти, от което печелят кредитополучателите. По отношение на видовете кредити се забелязва допълнително разнообразяване на основните типове кредити (оборотни и инвестиционни). Чувствително се подобряват условията на кредитиране.

Забелязва се облекчаване в изискването за обезпечение. Конкуренцията води до значително повишаване в гъвкавостта на погасителните планове и до отпадане на изискването за разписан бизнес план. Най-важното развитие в кредитирането на МСП са спадащите лихви.

Разширява се институционалното и проектното финансиране за МСП. Независимо от това, МСП продължават да изпитват затруднения при набавянето на финансов ресурс за развитие на бизнеса.

Все още остават неосъществени възможностите за държавно подпомагане на МСП чрез различни гаранционни схеми или чрез съфинансиране. Подобряването на достъпа на МСП до финансиране означава и по-голяма информираност и повишен административен капацитет за усвояване средства по международни програми.

Въпросите свързани с *конкурентоспособността* на МСП стават все по-актуални във връзка с приближаващото членство на страната в ЕС. Българските МСП работят с ниска производителност, което определя и тяхната недостатъчна конкурентоспособност на международните пазари и необходимостта от предприемане на мерки за нейното повишаване.

Повишаването на конкурентоспособността е свързано с действието на редица фактори - внедряване на ИКТ (информационни и комуникационни технологии) и формиране на иновативен капацитет, подобряване на мениджмънта и маркетинга, провеждане на целенасочена политика към

човешките ресурси, осъществяване на подходяща екологична политика, целенасочена подготовка за присъединяване към ЕС, участие в мрежи от свързани производства.

В тези области МСП се нуждаят от подкрепа от страна на държавата, бизнес асоциациите и другите неправителствени организации.

Основните *препоръки* за укрепване ролята на МСП в икономиката и за успешното справяне с конкурентния натиск на международния пазар включват:

- подобряване на бизнес средата чрез оптимизиране на регулативните режими и насърчаване на конкуренцията на пазара;
- подобряване достъпа на МСП до финансиране, в т. ч. и чрез Национален гаранционен фонд и общински гаранционни фондове за стимулиране развитието на МСП на местно равнище;
- повишаване квалификацията на държавната и на местната администрация в подкрепа на МСП и подобряване качеството на информационно-консултантските услуги за бизнеса;
- създаването на единна база данни с информация за състоянието и нуждите на сектора на МСП, както и за съществуващите програми;
- провеждане на активна политика за технологично обновяване на производството чрез задълбочаване на сътрудничеството между фирмите и изследователските институти;
- подпомагане внедряването на международни стандарти за качество и опазване на околната среда;
- увеличаване на потенциала за разработване на крайни изделия, конкурентоспособни на международните пазари и специализация в производството и износа на продукти с висока добавена стойност;
- включване на целенасочени политики към човешките ресурси и обучение в подкрепа на предприемачеството;
- включване на устойчивото развитие като компонент на политиката към предприятията;
- създаване на условия за по-добро усвояване на средствата от структурните фондове на ЕС;
- прилагане на клъстерни подходи за развитие на отраслите и региона.

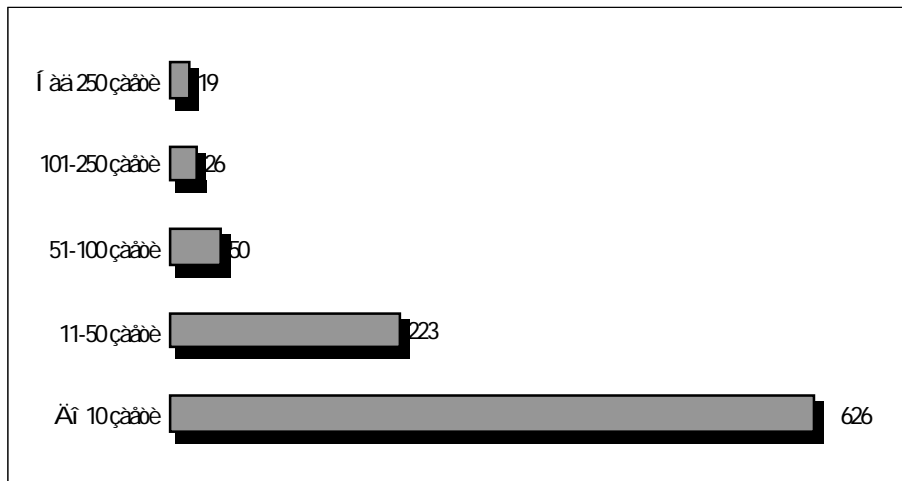
В регион Пазарджик съществуват 18 000 малки и средни предприятия. Голяма част от тях фигурират само в Търговския регистър. За областта се запазва правилото на национално ниво да доминират фирмите свързани с търговията и услугите - предимно ремонтна дейност.

ПРОМИШЛЕНИ ФИРМИ ПО ОБЩИНИ

(Брой в края на годината)

Общини	1999	2000	2001	2002	2003
Общо за областта	828	841	788	863	944
в т.ч. по общини					
Батак	51	54	37	51	35
Белово	22	25	20	20	25
Брацигово	34	28	29	38	39
Велинград	143	131	145	177	179
Гесичово	13	6	8	7	10
Пазарджик	293	302	272	269	318
Танаягурище	69	83	86	102	107
Тещера	113	112	101	101	113
Тракиово	51	52	51	58	66
Тептевври	26	37	27	29	38
Трелча	13	11	12	11	14

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПРОМИШЛЕНИТЕ ФИРМИ СПОРЕД БРОЯ НА ЗАЕТИЯ ПЕРСОНАЛ ПРЕЗ 2003 Г.

Брутната добавена стойност, генерирана от една фирма /МСП/ за 2002 год. за област Пазарджик варира между 40 и 60 хиляди лева.

Тенденцията на производителността на труда при МСП в област Пазарджик през последните години 2000, 2001 и 2002 е низходяща в сравнение с области като Бургаска, Варненска и София-град.

Това предполага необходимостта от стартирането на проекти в сферата на оптимизацията на труда и производството при МСП. За сега няма единна политика за обучение в предприемачество и за подготовка на кадрите в МСП. Според данни на НСИ най-бавно е нараствал средния разход за труд в Пазарджишка област.

Разпределението на оборота на малките и средни предприятия, по райони за планиране, както впрочем и разпределението на всички останали показатели, разкрива устойчиви във времето териториални диспропорции. За илюстрация ще посочим тук само двете крайности. Докато в Северозападния район се реализира под 2 на сто от оборота в Югозоподния район е концентриран 50 на сто от оборота на МСП, т.е. над 25 пъти повече. Между тези полюси по дял в оборота на МСП се подреждат Югоизточен (9 на сто), Северен централен (10,1 на сто), Североизточен (12,2 на сто), Южен централен (17 на сто).

SWOT АНАЛИЗ

1.Силни страни:

- 1.1.Наличие на солидна суровинна база за развитие на МСП в преработвателната промишленост;
- 1.2. Наличието на динамичен промишлен сектор определя развитие на МСП – под доставчици.
- 1.3. Наличие на добри изпълнителски кадри на средно техническо ниво
- 1.4.Опростен производствен процес.
- 1.5 Наличието на голяма пазарна ниша в областта на МСП в леката промишленост и туризма е основна силна страна за областта.
- 1.6. Сравнително добро познаване на изискванията и потребностите на пазара на Централна и Източна Европа
- 1.7. Гъвкавост и възприемчивост, способност за импровизиране
- 1.8. Ориентация към потребностите на клиента
- 1.9. Наличие на Бизнес центрове JOBS за подкрепа на МСП в Общините Велинград, Пещера и Панагюрище

2. Слаби страни

- 2.1.Липса на информация за пазара на областно ниво
- 2.2.Неопитен и неефективен мениджмънт и слабо развит маркетинг
- 2.3.Липса на “ноу-хау”.
- 2.4.Липса на оборотни средства.
- 2.5.Недостатъчен собствен сграден фонд.
- 2.6.Остаряло техническо оборудване.
- 2.7. Липса на ВУЗ, както и на научно-изследователска и развойна дейност
- 2.8.Ниска производителност, респ. конкурентоспособност поради трудоемко, материалоемко и енергоемко производство
- 2.9. Недостатъчна подготовка за изискванията на пазарите на ЕС

3. Възможности:

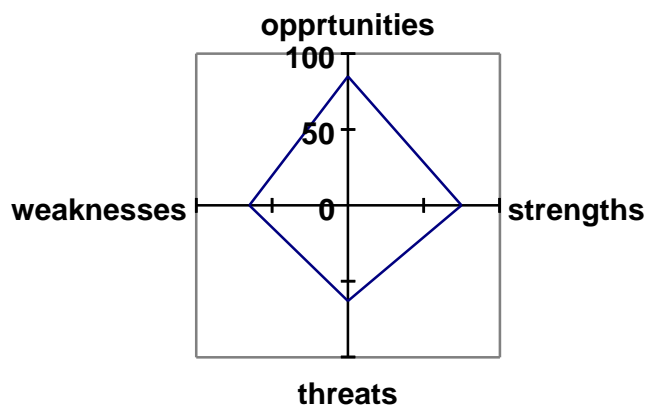
- 3.1.Наличие на национална политика за развитие на МСП

- 3.2.Наличие на национални и международни програми, подкрепящи МСП.
- 3.3. Участие в мрежи от свързани производства (кълъстери)
- 3.4.Наличие на програми за добра квалификация и преквалификация.
- 3.5.Стабилна и надеждна банкова система – подобряващ се достъп до финансиране
- 3.6.Наличие на достатъчна суровинна база на национално ниво за производство в МСП /хранително-вкусова промишленост, дървообработване/.
- 3.7. По-голяма ангажираност от страна на държавата и браншовите организации по отношение на информационното осигуряване
- 3.8. Подкрепа за иновационно и технологично развитие
- 3.9. Развитие на екологично производство
- 3.10. Възможности за участие в проекти и програми на ЕС

4.Заплахи:

- 4.1. Основната заплаха за МСП идва от солидната конкуренция, както на национално равнище, така и от либерализирания в международен план български пазар.
- 4.2. Недостатъчна транспортна и комуникационна инфраструктура.
- 4.3. Силна зависимост от вносни енергоресурси, суровини, материали.
- 4.4. Технологично изоставане и закъсняващо преструктуриране в трудоемки производства.
- 4.5. Нелоялна конкуренция от трети страни на основни български пазари.

Възможности	Силни страни	Заплахи	Слаби страни
85	75	63	65

Извод: Най-голяма е площта, заключена между силните страни и възможностите на изграждането на МСП включително в туризма и

хранително-вкусовата промишленост, което определя необходимостта от предприемане на агресивна стратегия от страна на областната и общинските администрации. Целта е да се увеличат силните страни чрез максимално използване на възможностите.

Усилията на областното ръководство в качеството му на координатор на цялостната икономическа дейност на областта следва да се насочат към изграждане на структури за осигуряване на МСП с необходимата информация, достъп до “Интернет”, създаването на центрове за преквалификация, мобилизиране на усилията на неправителствени организации за съдействие на МСП при осигуряване и разширяване на пазарите, експортна ориентираност на производството, както и съдействие за установяване на контакти с чужди фирми – МСП, желаещи сътрудничество, в т.ч. изграждане на малки и средни смесени предприятия с ново технологично и пазарно ниво. На МСП се гледа като на ресурс за откриване на нови работни места. От съществено значение се явява повишаването на управленския капацитет на мениджърите на МСП чрез разработване на специални програми за обучение в областта на финансите, правото, маркетинга, повишаване на качеството на произвежданите стоки.

ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ПАЗАРДЖИШКА ОБЛАСТ

В резултат на стабилизирането и консолидирането на банковия сектор настъпва подобрене в *достъпа на физически и юридически лица до финансиране*. Очертават се няколко тенденции във финансирането. През 2003 година банковите кредити нарастват значително по-бързо от търговските заеми; банковите кредити имат чувствителен ръст от 65 на сто за краткосрочните и почти 200 на сто за дългосрочните кредити; дългосрочните търговски заеми изостават както в абсолютен размер, така и в темпове на растеж спрямо останалите форми на финансиране.

През 2004 и началото на 2005 година кредитната експанзия на търговските банки доведе до засилване на конкуренцията между тях за набиране на нови клиенти, от което печелят кредитополучателите.

По отношение на видовете кредити се забелязва допълнително разнообразяване на основните типове кредити (оборотни и инвестиционни). Чувствително се подобряват условията на кредитиране.

Забелязва се облекчаване в изискването за обезпечение. Конкуренцията води до значително повишаване в гъвкавостта на погасителните планове и до отпадане на изискването за разписан бизнес план. Най-важното развитие в кредитирането са спадащите лихви.

Повечето действащи в България банки са открили свои клонове в Пазарджишка област. Такива са ОББ, Булбанк, Биохим, Пощенска банка, Банка ДСК, Централна кооперативна, Хебросбанк, Първа източна международна, Прокредит, Юнион банк, Росексим, Експрес банк, Райфанзен, Първа инвестиционна, Стопанска и инвестиционна и Евробанк. Наличието на разнообразни финансови институции е предпоставка за добра и ефективна организация на движение на паричните средства. От друга страна самото функциониране на тези институции в Областта показва, че бизнесът се развива активно.

Клоновете на банките, функциониращи в общините, улесняват разплащанията, повишават сигурността при сделки между отделни фирми, стимулират инвестиционната дейност. Въпреки че като цяло банковата система на България не функционира пълноценно, може да се очаква, че с усвояване на различните кредитни линии, предоставяни от международни финансови институции, ще се увеличи кредитната активност и необходимостта от по-силно банково посредничество. Инвестиционната дейност на фирмите е тясно свързана с търговския кредит. За да може да се осигури по-добро взаимодействие между банките и фирмите-кредитоискатели, е целесъобразно дейността на фирмите да получи по-голяма публичност и те да предоставят по-пълна информация на кредитодателите, доказваща възможностите им за достатъчно устойчиво функциониране и развитие в променливата околна среда.

За преодоляване на проблемите с финансирането от финансовите институции е необходима специфична подготовка на предприемачите и представителите на МСП в областта за изготвяне на бизнес планове и проекти, които да бъдат представени на банките. Съществуващите бизнес центрове биха могли да станат основен двигател в процеса на подкрепа на фирмите за изготвяне на успешни бизнес планове. По този начин ще може да се потърси по адекватен начин финансово осигуряване на частния сектор.

СОЦИАЛНА СФЕРА

ОБРАЗОВАНИЕ

Образователната система на Пазарджишка област се състои от добре изградена училищна мрежа съобразно икономическата инфраструктура на областта, начело с Педагогическия колеж и Селско стопански колеж. Специализираните средни училища и Професионални гимназии по (Механотехника, Икономика, технология на целулозно-хартиена промишленост, строителство и архитектура, Селско стопанство, Облекло и текстил, Оптико-електроника, Минна промишленост, Горско стопанство, машиностроене, по автотранспорт, дървообработване, строителство и др.) изграждат талантиливи и добре обучени техници, икономисти, дизайнери, фермери, строители, дърводелци и др. Сътрудничеството между утвърдените европейски образователни центрове и местните специализирани училища се изразява в конкретни двустранни програми за повишаване ефективността на учебния процес. Най-значими са създадените връзки между Професионалната гимназия по селско стопанство и земеделското училище “Сен Шели Д’Апшер”- Франция.

Лингвистичните умения, придобити в държавните и частни езикови училища, като Гимназията с преподаване на чужди езици “Бертолд Брехт”, Гимназията “Ив. Аксаков”, частните училища “Фарос”, “Европа”, “ТИТ”, “Логос” и др. ще подсилят областта със специалисти, владеещи английски, немски, френски, руски и испански езици, както и компютърна грамотност. Гимназията с преподаване на чужди езици “Бертолд Брехт” поддържа активни контакти с културни институти от Германия, Франция, Великобритания и Испания, с фондациите “Отворено общество”, “13 века България”, “Св. Св. Кирил и Методий” и Центъра за срещи “Саксония-Анхалт” в Пловдив

Инфраструктура на образованието в Пазарджишка област

№	ВИД НА УЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ	БРОЙ
1	Постоянни детски градини	120
	В т.ч. Целодневни детски градини	86
	Полудневни детски градини	34
2	Постоянни над 1 седмица детски градини	1
3	Общообразователни учебни заведения	119
4	Специални училища	5
5	Професионални гимназии	19
6	Колежи	2
7	Центрове за работа с деца	3
8	О Д К /Общински детски комплекси/	4
9	Общежития, пансиони	6
	ВСИЧКО:	279

**Списък на държавните и общинските професионални гимназии,
професионални училища и основни, прогимназиални, средни
общообразователни, спортни и специални училища, в които са открити
паралелки за придобиване на професионална квалификация в**

1. Професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване "Стефан Божков" гр.Батак
2. Професионална гимназия по строителство и архитектура гр.Брацигово
3. Професионална гимназия по икономика и туризъм "Алеко Константинов" гр.Велинград
4. СОУ "Св. Кирил и Методий" гр.Сърница
5. Помощно училище "Драган Манчов", гр.Велинград
6. Професионална гимназия по дървообработване "Иван Вазов", гр.Велинград
7. Професионална гимназия по горско стопанство "Христо Ботев", гр.Велинград
8. Прогимназия "Св. Св. Кирил и Методий", гр.Пазарджик
9. Помощно училище интернат "Иван Вазов", гр.Пазарджик
10. Професионална гимназия по икономика и мениджмънт, гр.Пазарджик
11. Професионална гимназия по механоелектротехника, гр.Пазарджик
12. Професионална гимназия по селско стопанство "Царица Йоанна", гр.Пазарджик
13. Професионална гимназия по химични и хранителни технологии, гр. Пазарджик
14. Професионална гимназия по промишлени технологии, гр.Пазарджик
15. Професионална гимназия по строителство и архитектура, гр.Пазарджик
16. Професионална гимназия по облекло, гр.Пазарджик
17. Стопанска професионална гимназия "Атанас Буров", гр.Панагюрище
18. Професионална гимназия по лека промишленост "Райна Княгиня", гр.Панагюрище
19. Професионална техническа гимназия "инженер Никола Белопитов", гр.Панагюрище
20. Професионална гимназия по хранително вкусови технологии "Атанас Ченгелев", гр.Пещера
21. Професионална гимназия по лека промишленост и машиностроене "Васил Левски", гр.Пещера
22. СООУ "Христо Смирненски", гр.Ракитово
23. Помощно училище "д-р Петър Берон", гр.Ракитово
24. Професионална гимназия по механизация на земеделското стопанство, гр.Септември
25. Професионална гимназия по транспорт, с.Виноградец
26. СОУ "Св. Св. Кирил и Методий", гр. Стрелча

Разпределение на учителите по квалификация

ОБРАЗОВАНИЕ	КВАЛИФИКАЦИЯ	БРОЙ
ВИСШЕ:	С педагогическа квалификация	1770
	Без педагогическа квалификация	209
	Детски учители	396
	Начални учители	543
	Семестриално завършили	9
ПОЛУВИСШЕ:	Детски учители	508
	Начални учители	679
	Прогимназиални учители	695
	Учители по практика	191
СРЕДНО	Специално	48
	Професионално-техническо	2
	Педагогическо	12
	Средно общообразователно	54
	В с и ч к о:	5137

Разпределение на учениците по училища

№	УЧЕБНО ЗАВЕДЕНИЕ	Брой ученици
1	Общо образователни училища	33903
2	Специални училища	493
3	Средни професионално-технически училища	2754
4	Професионални гимназии и училища по изкуствата	6077
	В С И Ч К О:	43227

Специализирано обучение

В Областния център гр. Пазарджик съществуват няколко учебни институции, които могат да осигурят на инвеститорите квалификация за техните служители в зависимост от нуждата на работодателите.

Българо-Германският Образователен център по модерни технологии и мениджмънт е открит през 1995 год. по междуправителствено споразумение между Германия и България със следната цел: обучение и повишаване на квалификацията по модерните технологии в сферата на занаятите, като освен с професионалното обучение начинаещите предприемачи се подпомагат с консултации и семинари; провеждане на консултации на съществуващи предприятия; обучение на преподаватели и майстори в производството в областта на преподаването на различни професии; подготовка и провеждане на нови, съответстващи на съвременните потребности, мероприятия за повишаване на квалификацията; работа по програма за

подпомагане на малки и средни предприятия; консултации на фирми по въпросите на финансирането, маркетинга, организацията и други проблеми, свързани с дейността им.

Териториалната организация на научно-техническите съюзи - гр. Пазарджик представлява най-голямата неправителствена творческо-професионална организация на научно-техническата интелигенция в България, обединяваща над 1500 инженери, икономисти и селскостопански специалисти от областта. Дейността на организацията е тясно свързана с реструктурирането на икономиката. Развива квалификационна и преквалификационна дейност на трудовите ресурси и учащи се в Дома на науката и техниката в гр. Пазарджик чрез съвременни ефективни форми, в тясно взаимодействие с Министерството на образованието науката и технологиите, Министерството на труда и социалната политика, Висшите учебни заведения, Световната инженерна организация и др.

В Пазарджик обучение предлагат и Дом за професионално-творческо развитие на учителите, както и частни фирми като ЕТ “Бурей” 2000, ЕТ “Сат”40, “Иком” ЕООД, ЕТ “АТИКА Симеон Симеонов” и др.

ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Здравеопазването е важен елемент от социалната инфраструктура на Пазарджишка област и е основен за публичния сектор. От тази гледна точка, сега и за в бъдеще здравеопазването се очертава като своеобразна бюджетирана система с възможности в нея да се прилага т. нар. фондиране, т. е. да се създадат възможности за допълнителни притоци на средства, както от доброволни фондове, така и от външни субекти.

Здравното обслужване на населението е функция от три основни аспекта:

- Икономически – показващ колко и какви средства трябва да се вложат в системата на здравеопазването и какъв ефект следва да се очаква.
- Медицински – ниво на предлаганите медицински услуги /качество и ефект/.
- Социален статус – какъв индивидуален и национален статус на населението следва да се получи от действието на горните два аспекта.

Инфраструктура (Персонал в лечебните заведения)

ВИД	2001	2002
ЛЕКАРИ	715	726
СТОМАТОЛОЗИ	205	204
СРЕДЕН МЕДИЦИНСКИ ПЕРСОНАЛ	1154	1113
ДРУГ ПЕРСОНАЛ	1122	947

Брой здравни заведения и легла в областта

ГОДИНИ	2001	2002	2003
ЗДРАВНИ ЗАВЕДЕНИЯ	86	74	78
ЛЕГЛА	1962	1883	1859

Детски ясли и домове за майка и дете

ГОДИНА	2000	2001	2002	2003
ДЕТСКИ ЯСЛИ	16	16	14	14
МЕСТА В ДЕТСКИТЕ ЯСЛИ	330	339	317	327
ДЕЦА В ДЕТСКИТЕ ЯСЛИ	340	345	338	307
ДОМОВЕ ЗА МАЙКА И ДЕТЕ	2	2	2	2
• Места		200		
• Деца		172		

Персонал в лечебни заведения по общини през 2003г.

Общини	Лекар и	Стоматолози	Персонал със ССМО и висше степен"специалист"	Друг
Общо за областта	743	213	1148	980
в т.ч. по общини:				
Батак	4	4	3	0
Белово	10	8	7	4
Брацигово	8	8	9	0
Велинград	92	34	196	205
Лесичово	3	3	0	0
Пазарджик	471	99	700	583
Панагюрище	54	17	103	78
Пещера	63	16	89	75
Ракитово	12	6	9	1
Септември	22	15	32	34
Стрелча	4	3	0	0

Брой население на един лекар и стоматолог по общини и за областта по регистрация в РЦЗ-Пазарджик

ОБЩИНИ	НАСЕЛЕНИЕ НА ЕДИН ЛЕКАР	НАСЕЛЕНИЕ НА ЕДИН СТОМАТОЛОГ
БАТАК	1484	3711
БЕЛОВО	1052	2316
БРАЦИГОВО	1307	1961
ВЕЛИНГРАД	524	1889
ЛЕСИЧОВО	1777	2369
ПАЗАРДЖИК	369	1718
ПАНАГЮРИЩЕ	462	3055
ПЕЩЕРА	422	1140
РАКИТОВО	2017	2690
СЕПТЕМВРИ	1508	3167
СТРЕЛЧА	1260	2101
ОБЩО ЗА ОБЛАСТА	517	1949

Сключени договори с РЗОК Пазарджик към 31.12.2005г.

Общо практикуващи лекари

188 договора, 153 практики, от тях 139 индивидуални и 14 групови практики

Специалисти

Общ брой 367 специалисти в 7 ДКЦ, 8 МЦ, 30 индивидуални практики, 3 лаборатории и 1 ХЕИ.

Стоматолози

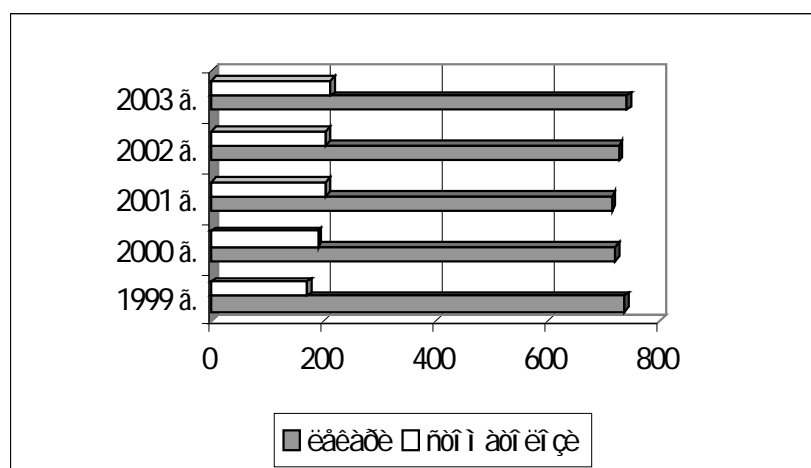
201 индивидуални практики, 3 групови практики и 1 стоматологичен център

Договори по клинични пътеки

11 МБАЛ, 2 ДКЦ

Аптеки – 87 договора

ЛЕКАРИ И СТОМАТОЛОЗИ В ОБЛАСТТА
(брой)

Въпреки, че броя на практиките по здравна карта и сключилите договори с РЗОК се разминават, главно поради факта, че данните за сключени договори са към края на 2005г., няма населено място в Областта, на което да не е осигурено медицинско обслужване. Всяка година с подписването на Рамков договор се пристъпва към договаряне със лекари, стоматолози и здравни заведения. Броят на договорите зависи и от вида на практиките индивидуални или групови. Независимо от това в населено място, където няма лекар или стоматолог, сключил договор с РЗОК проблемът е решен като повечето от жителите са се записали при лекар в съседно населено място.

В областния град освен МБАЛ Пазарджик развиват дейността си и частни болници “Ескулап”, “Хигия”, “Здраве” и “Света Екатерина”.

Информация относно настанените в Домовете за стари хора, в Домовете за деца или възрастни с умствена и/или физическа изостаналост и Домовете за деца и юноши.

Към Областна служба за социално подпомагане има 7 такива домове. Във всички има лекари и фелдшери през работната седмица на щат. Освен това всички домуващи имат избрани лични лекари и стоматолози. Към ОИ на МОН в областта има 8 домове и помощни училища, в които са настанени над 600 деца. В тях децата са с избран личен лекар и стоматолог.

Относно специализираната медицинска практика може да се констатира, че има достатъчен брой изпълнители на медицински услуги сключили договор с РЗОК. Приключи получаването на оборудване на лекарски кабинети, финансирано от Световната банка по програма “ФАР”.

Състояние на спешната медицинска помощ.

Спешната медицинска помощ има филиали в общините – Пазарджик, Велинград, Панагюрище, Пещера, Белово, Батак и Септември. Чувства се липсата на филиали в Общините Брацигово и Ракитово.

РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ И БЕЗРАБОТИЦА

В условията на пазарна икономика в материалното производство и социалната сфера настъпиха качествени изменения, адекватни на извършващата се реформа в икономиката. Резултатите от дейността в социалната сфера оказват влияние върху развитието на икономиката и в различна степен спомагат за ускоряване процесите на прехода. Важни фактори, които определят тези действия са:

- подобряване здравословното състояние и трудоспособност на икономически активното население.
- по-високо общообразователно и професионално-квалификационно равнище на заетите в общественото производство.
- подобряване демографските показатели за по-добър потенциал на активното население в бъдеще.

В областния център функционират няколко учебни центъра, които могат да осигурят на работодателите висока квалификация за нужния им кадрови потенциал: Германо-Български образователен център по модерни технологии и мениджмънт, открит през 1995 год. по междуправителствено споразумение, Териториална организация на Научно-техническите съюзи, Дом за професионално-творческо развитие на учителите, ЕТ “Бурей” 2000, ЕТ “Сат”40, “Иком” ЕООД, ЕТ “АТИКА Симеон Симеонов” и др.

Професионалната подготовка на кадри със средно –техническо образование за съжаление не отговаря на нуждите на бизнеса в областта. Под егидата на Областния управител на Пазарджишка област се предприеха множество стъпки за оптимизиране на план-приема в професионалните гимназии на територията на област Пазарджик.

Сложната икономическа ситуация в страната дава негативно отражение върху развитието на основните демографски процеси. В резултат на това през последните няколко години режимът на демографско възпроизводство на населението в областта се влошава.

Към 31.12.2004г. населението в областта наброява 301670 души, в сравнение с 2000г. то намалява с 4,1 на сто. От 1993г. то е с непрекъснато нарастваща отрицателна стойност.

Описаните тенденции в основните демографски процеси водят до промени и във възрастовата структура на населението, изразяваща се в продължителен процес на застаряване.

Население под и над трудоспособна възраст в областта

Година	Общо	Под трудосп. възраст	В трудосп. възраст	Над трудосп. възраст
2000	314538	60332	181924	71595
2001	311285	56910	183068	68741
2002	306954	54819	183576	67395
2003	304518	52968	184281	65997
2004	301670	50936	184612	64544

През периода 2000-2004г. се наблюдават известни промени във възрастовата структура на населението. През 2004 спрямо 2000г. броят на лицата под трудоспособна възраст намалява с 9396 души, броят на лицата в трудоспособна възраст се увеличава с 2688 души, а броят на лицата над трудоспособна възраст намалява с 7051 души.

В резултат на всичко това през следващите години се очаква да настъпят значителни изменения във възрастовата структура на населението, което ще се изрази в неговото непрекъснато остаряване.

Раждаемостта в Пазарджишка област през последните години непрекъснато намалява, което се дължи на много фактори-социални, икономически, социално-психологически и други.

Естествено движение на населението в Пазарджишка област

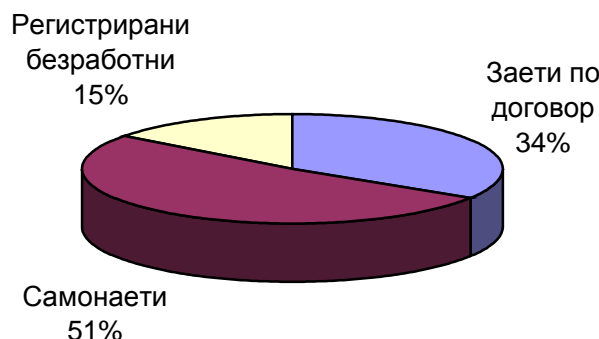
Година	Раждаемост	Смъртност	Ест.прираст	Заселени	Изселени
2001	2819	3964	-1.1	4826	6033
2002	2850	3914	-1.0	3134	4395
2003	2667	4020	-1.4	3893	5084
2004	2881	4019	-1.1	2160	4176

Смъртността сред населението в областта продължава да се увеличава устойчиво през последните години, главно под влияние на възрастовата структура и здравословното състояние на населението.

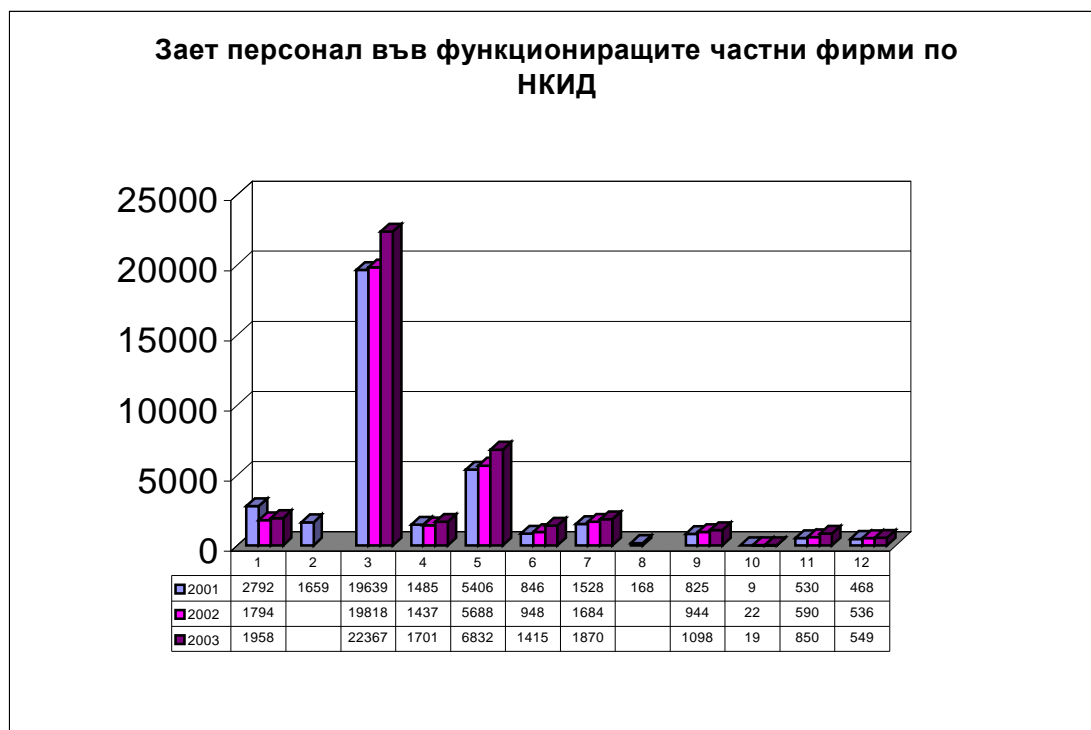
През 2003 година в областта са се заселили 3893 души, а броят на изселените се от нея е 5084 души. В резултат на механичното движение на населението в областта през 2004г. броят на населението намалява с 2016 души.

Анализът на данните за заетост и безработица през 2000-2003 год. в Пазарджишка област показва различни колебания и тенденции в броя на регистрираните лица, равнището на безработица, структурите по пол, образование, квалификация и други, определящи се от различни фактори на влияние.

Заетост на активното население

Промените в последните години доведоха до структурни изменения в разпределението на човешките ресурси, т.е. увеличи се броят на свободните професии, на самонаетите в едноличните и фамилни фирми, на независимите селскостопански работници и семейства, работещи във фамилните си ферми. Повиши се мобилността на работната сила във връзка с откриването на много дребни и средни частни фирми.

1. Селско, ловно, горско и рибно стопанство
2. Добивна индустрия
3. Преработваща индустрия
4. Строителство
5. Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството
6. Хотели и ресторанти
7. Транспорт, складиране и съобщения
8. Финансово посредничество
9. Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност и бизнес услуги
10. Образование
11. Хуманно здравеопазване и социални дейности
12. Други дейности, обслужващи обществото и личността

Дезинтеграцията на пазара, вследствие преструктурирането на икономиката от държавна в частна, доведе до повишаване динамиката на пазара на работната сила.

Трябва да се отбележи, че процентът на безработицата през 2004г. е с около 3.6% по-висок от средния за страната. Характерно за областта е неравномерното разпределение на безработните. Има общини в планинските

райони, където безработицата достига до 30-35% от активното население, докато в някои полски райони е под 15%.

Безработица по общини в областта за 2004г.

ОБЩИНА	2004 Г. (%)
Батак	14,5
Белово	14.0
Брацигово	16.4
Велинград	27.7
Лесичево	32.9
Пазарджик	11.4
Панагюрище	12.7
Пещера	9.7
Ракитово	27.0
Септември	22.3
Стрелча	19.7
ОБЩО	16.3
За страната	12.7

Равнище на безработица в Пазарджишка област за периода 2002-2004 година

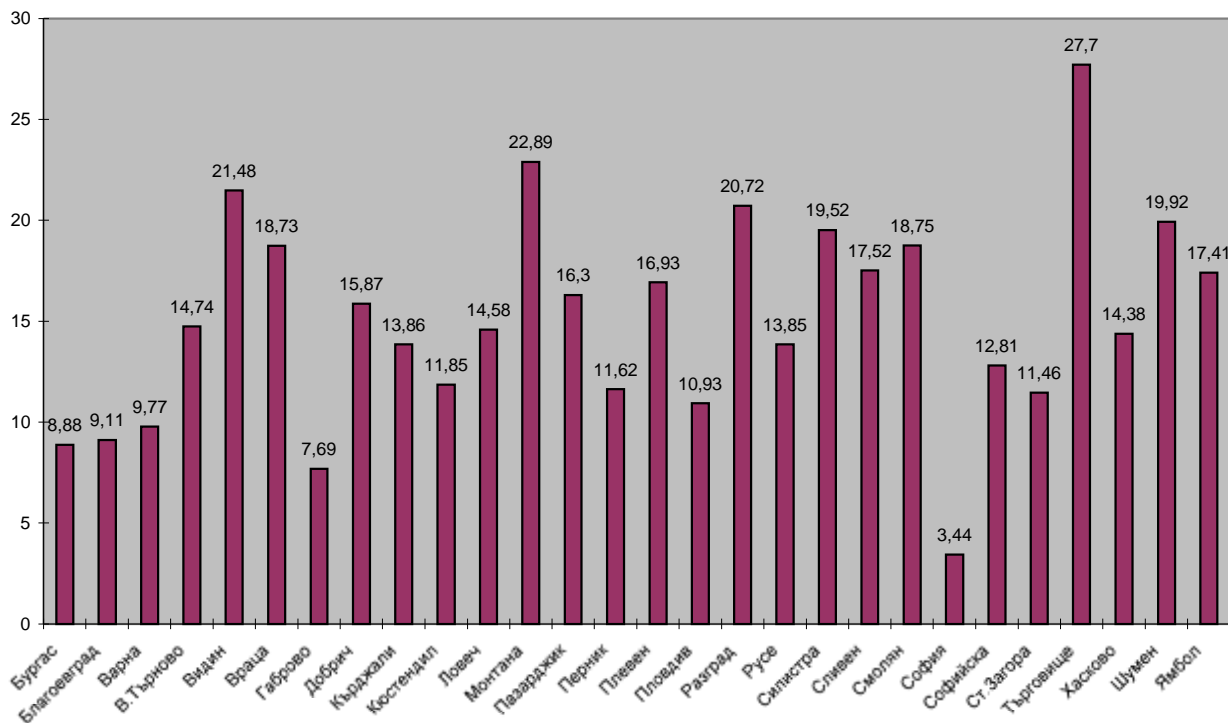
Година	Ик.активно население	Средногод. бр. регистр. безр. лица	Ниво на безработица в областта - %	Ниво на безработица в страната-%
2002	183576	34838	23.4	17.7
2003	184281	27840	18.7	14.3
2004	184612	24379	16.4	12.7

Данните от таблицата показват, че най-висок абсолютен брой на регистрирани безработни лица в областта е достигнат през 2002г. с тенденции за намаляване през следващите две години.

През анализирания период нивото на безработица в някои общини на областта достигна висок процент: Лесичево 32.9%, Велинград – 27.7% Ракитова 27.0%, които стойности са 2.5-3 пъти над средните за страната .

Върху динамиката на безработица влияеха различни фактори, като: неравномерното извършване на структурната реформа в областната икономика, сезонната заетост в някои отрасли (селско стопанство, търговия, туризъм и др.), периодите на завършване на образованието, уволнението на младежите от Българската армия и други.

Равнище на безработица по области-2004г.

Пазарджишка област се нарежда на дванадесето място по ниво на безработица, с 3,6 пункта по-високо от средното за страната (12.67%).

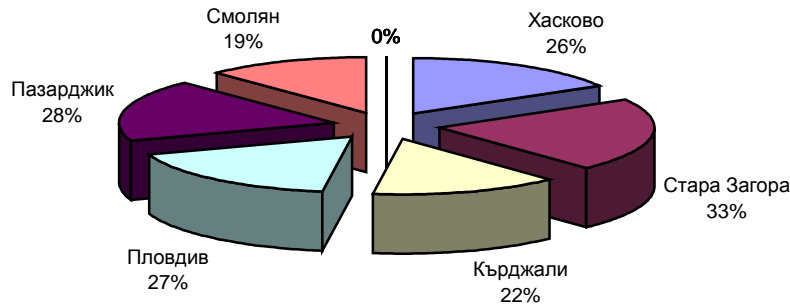
Общият брой на регистрираните безработни в Пазарджишка област безработните лица в края на 2005г. е 21235 души.

Най-засегнатите от безработицата в момента са така наречените “проблемни” групи, в които се включват жените, младежите до 29г. и инвалидите. Относителния дял на безработните жени представлява 58% от общо регистрираните в областта (12315 жени), младежи до 29г. 27% (5820 младежи), жени над 50г. и мъже над 55г. 20% (4190), лица с намалена работоспособност 3.8% (817).

Женската безработица се характеризира с по-неблагоприятна образователна и професионално-квалификационна структура и като се добави обстоятелството, че жените са по-малко предпочитани при наемането, това ги определя като група в неравностойно положение на трудовия пазар.

Пазарът на труда в областта не създава благоприятни условия за трудова реализация на младежите до 29 години. Младежката безработица е сериозен социален проблем поради слабото търсене на работна сила на младите хора без професионален опит, както и техните трудови навици, нагласа за работа при минимално заплащане.

**Регистрирани безработни младежи до 29г.по
области в Южен централен район за планиране към
30.09.2005г. (% от общия брой)**

Най-висок относителен дял на **регистрираните безработни младежи до 29 години** има област Стара Загора, Пазарджик е на второ място, а най малък е относителният дял на регистрирани безработни младежи до 29 г. в област Смолян.

Някои от факторите, задържащи реализацията на младите хора в областта са ограничителните условия за стаж , възраст, разряд и степен на владеене на професия, които работодателите поставят при заявяване на свободните работни места.

Регистрираните към 30.09.2005г. лица с намалена трудоспособност в област Пазарджик са 817 (3.8%). Пазарът на труда в региона спрямо всички инвалиди е изключително неблагоприятен. Нищожният шанс за тяхната трудова реализация се определя от голямото несъответствие между предлагане и търсене на работна сила.

Средната възраст на регистрираните безработни през последните пет години е 34 год, а най-голямата група от тях са във възрастова граница от 30 до 44 год.

Групата на регистрираните във възраст от 45 год. до 49 год. отчита през последните години стойности близки до 10%-12% от общо регистрираните лица.

Последната група на безработните над 50 год. е със стойности вариращи от 15% до 20% от общата съвкупност. Тази възрастова група е най-проблемна. От работодателите се поставят възрастови изисквания за заемане на обявените свободни работни места, което има дискриминационен характер спрямо търсещите работа над 50 год. Така сложилата се ситуация ги поставя в неравностойно положение и лишава от възможността достойно да приключат трудовата си кариера и да изпълнят условията за пенсиониране.

Социално-икономическата характеристика на безработните се допълва и от тяхното разпределение в зависимост от режима на регистрация. По този критерий относителния дял на лицата с право на обезщетение и помощи при безработица в края на 2004г. е 28.3% от общата съвкупност. Данните говорят, че доминиращата част от регистрираните безработни разчитат на бюрата по труда

и на местната икономика за осигуряване на работа с цел реализиране на доходи и подобряване на жизнените си условия.

Ниската заетост и високото равнище на безработица в областта предопределят и слабото търсене на работна сила, което се изразява в малкия брой на разкриваните свободни работни места. Това определя нисък шанс за трудова реализация на търсещите работа, което в цифри означава, че средно 54 човека са кандидатствали за едно работно място през 2004г.

През последните години допълнително напрежение на пазара на труда се създава от широко разпространената практика за наемане по трудов договор, работа без договор и осигуровки, наличие на “черен пазар”.

Наблюденията върху образователната структура на регистрираните безработни лица в областта през петгодишния период показват, че регистрираните с средно, основно и по-ниско образование са преобладаващата част, като съотношението е следното през III-то тримесечие на 2005г.: Висше – 4.1%, средно, в т.ч. средно специално и професионално 30.1%, основно 35.9% и начално и по-ниско 29.9%

Разпределението на безработните по степен на образование и квалификация в областта е категорично във вреда на безработните без специалност и професия, те са групата с най-висока численост, а в тази група попадат и ромите, които съставляват основната част от тази категория безработни.

В групата на специалистите доминират инженерно-техническите, следват икономистите, селскостопанските специалисти и просвета.

Бюрата по труда в областта имат установени контакти с над 2000 фирми, като преобладаващата част са от частния сектор. Най-малък е броят на фирмите от държавния сектор.

В условията на голямо несъответствие между търсене и предлагане на работна сила на областния трудов пазар през месец ноември 2005г. са заявени 1079 свободни работни места, при заявени общо за региона 3358.

В развитието на пазара на труда в Пазарджишка област се очертават следните **тенденции и процеси:**

- Висок брой на регистрираните безработни лица в област Пазарджик - второ място по брой на регистрираните след област Пловдив, в това число и на младежите до 29 год. включително (второ място в ЮЦР след област Пловдив). Средно ниво на регистрираната безработица в областта - дванадесето място в страната.

- Продължаване тенденцията към нарастване дела на безработните лица без специалност.

- Неблагоприятна образователна структура на безработните лица - повече от половината от тях в областта са със средно-техническо, основно и по-ниско образование.

- Продължаващо неравномерно разпределение на безработицата между отделните общини.

- Задълбочаване на проблема, свързан с дългосрочната безработица - висок относителен дял на безработните лица с регистрация над една година.

- Слаба икономическа активност от страна на работодателите по разкриване на работни места и недостатъчно използване на възможностите,

които предоставя ЗНЗ за насърчаване на заетостта и различните национални програми за заетост.

SWOT – АНАЛИЗ

1.Силни страни:

- 1.1. Изградена и функционираща техническа и материална база в образованието.
- 1.2.Широк обхват на специалности в специализираното средно образование.
- 1.3.Функциониращи специализирани центрове за обучение и професионална квалификация и преквалификация.
- 1.4. Динамичен частен сектор.
- 1.5.Високо квалифицирани специалисти на областно равнище в системата на заетостта.
- 1.6.Активно социално партньорство по проблемите на заетостта и безработицата.
- 1.7. Тенденция към намаляване на процента регистрирани безработни през последните 5 години (12 място от 28 области)

2.Слаби страни:

- 2.1.Липса на Висше учебно заведение и утвърдени научни институти.
- 2.2.Неблагоприятна образователна структура на регистрираните безработните лица.
- 2.3.Несъответствие между нуждите на бизнеса и предлаганите квалификации на учащите се в Професионалните гимназии на територията на областта.
- 2.4.Доминиращ е процентът на безработните сред ромското население, където образователното ниво е ниско, а липсва и желание за повишаване на квалификацията

3.Възможности:

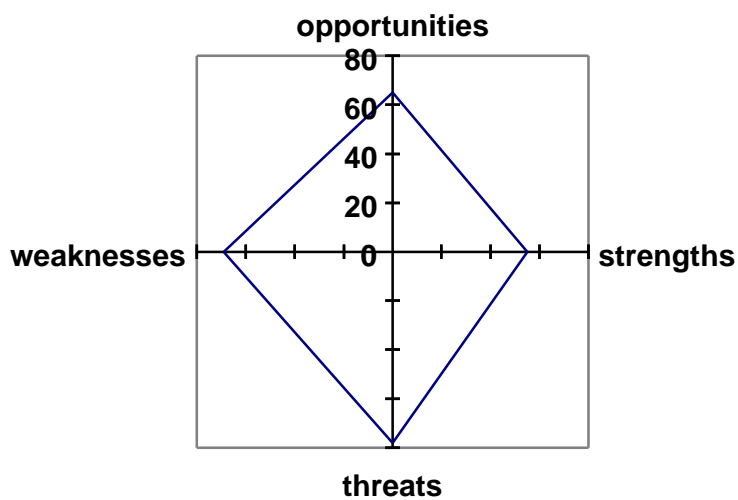
- 3.1. Наличие на национална политика за борба с безработицата;
- 3.2. Наличие на програми по линия на ЕС и на национално ниво за стимулиране на професионалната подготовка и преквалификация;
- 3.3.Възможност за засилено обучение на чужди езици.
- 3.4. Повишаването на динамичността на икономиката в страната се явява възможност за намаляване на безработицата.
- 3.5. Възможности за наемане на ниско квалифицирана работна ръка при реализацията на големи инфраструктурни проекти на територията на областта – строежи на нови пътища, подготовка на терена при строеж на нови енергийни магистрали и петролопроводи;
- 3.6. Възможност за реализация на специфична програма свързана с подобряването на чистотата и благоустрояване на големите градове и селища в областта, финансирани по национални програми и програми на ЕС.

4.Заплахи:

- 4.1.Закриване на училищата в малките населени места.

- 4.2. Увеличаване броя на смесени паралелки за сметка на качеството на обучение.
- 4.3. Нарастване на безработицата сред педагогическите кадри.
- 4.4. Увеличаване дела на безработните лица от малцинствата.
- 4.4. Намаляване жизненото равнище на безработните лица от проблемните групи на пазара на труда поради ниски доходи.
- 4.5. Повишаване на социалното напрежение

Възможности	Силни страни	Заплахи	Слаби страни
65	55	78	69

Основният извод, който се налага при анализа на силните и слабите страни в областта на човешките ресурси на Пазарджишка област е, че в следващите няколко години, най-вероятно до края на 2006 – 2007 година в областта следва да се прилага сравнително ефективно защитна стратегия по отношение на заетостта на населението от ромски произход и активна до агресивна стратегия по отношение на младото население и кадрите с висока специализация, за които развитието на частния сектор и по-точно малките фамилни предприятия за производство могат да се окажат най-подходящия избор. За слабите социални групи следва да се направят защитни програми, свързани със социалните помощи, създаване на заетост чрез програми свързани с чистотата на населените места, чрез динамизиране на частния сектор в селското стопанство, където изискванията за специално образование са адресирани само към определен кръг от хора, а общите дейности могат да бъдат извършвани и от хора с ниска квалификация и образование. При развитието на туризма и горското стопанство могат да се откриват нови работни места и за по-слабо квалифицирани работници, свързани с вторичните дейности и не пряко контактуващи с клиентите.

ИСТОРИЯ И КУЛТУРА

История

Благоприятният климат, изобилието на гори, пасища, минерални води, бистри реки и потоци, плодородни почви и важни пътни кръстовища са способствували земите в Пазарджишка област да бъдат населени още в най-дълбока древност. Населявана от траки, римляни, византийци, славяни и българи, тази древна земя носи безсмъртното наследство на техните минали цивилизации. Направените археологически разкопки показват, че тук е имало **праисторически селищни могили**, разположени предимно край големите карстови извори или в близост до реките (Могилите Банята край с.Капитан Димитриево, Тикера край с.Ветрен, Плоската могила край Юнаците, Разкопаната могила край Исперихово, Червената могила край Злокучене, Малтепе край Огняново). Едни от най-ранните човешки следи датират от епохата на неолита. Свидетелство за това е праисторическата могила "Банята" край с. Капитан Димитриево, Община Пещера. При разкопките в тази могила, проведени през 1998-1999 година, организирани от Историческия музей в Пещера под ръководството на проф. Васил Николов - Зам. директор на Института по Археология към БАН доказаха, че територията на общината е обитавана от най-старите земеделци и скотовъди в Югоизточна Европа. Тези разкопки доказаха съществуването на една материална култура отпреди 8 000 години. В продължение на хилядолетия този край е обитаван от тракийското племе "беси", изпитало влиянието на македонци, римляни и византийци. В района на Батак са регистрирани 20 тракийски, тракоримски, византийски и славянски крепости, над 10 църкви и манастири, много тракийски могили, римски мостове и др. археологически обекти. На територията на община Стрелча се намира Жаба могила, издигната от траките през V век пр.Хр. като един значителен култов комплекс, включващ гробница-мавзолей и светилище-храм, край гр.Ветрен е открит голям търговски център – емпорион Пиститос от V-III век пр.Хр. В Средногорието са останали много паметници за духовната и материална култура на велико-колайлетите (тракийско племе), един от които, според някои предположения, е Панагюрското златно съкровище. В областта са запазени около 1000 надгробни могили, при разкопаването на които са открити много свидетелства за погребения на знатни тракийци. На много места в областта са намерени релефни изображения на тракийски конник.

В този край на България са останали много паметници от римската и византийска епоха. Крепостите Цепина, Баткун, и Ватрахокастрон край Брацигово свидетелстват за някогашните български владетели – деспот Алекси Слав, Иванко, Смилец.

Против османското робство през пролетта на 1876 год. пламнало Априлското въстание. Най-масово то е било в четвърти революционен окръг с център Панагюрище. Въстанали също Батак, Брацигово, Белово, Стрелча, Пещера и др. населени места в областта. В Батак въстанието е най-кърваво и с най-много жертви. 5000 са загиналите, от които 2000 са изклани в историческата църква "Св. Неделя".

Култура

Пазарджишка област има богато културно-историческо наследство. Тя е родно място на известни поети, писатели, художници, композитори и културни дейци като Константин Величков, Теодор Траянов, Димитър Бояджиев, Георги Герасимов, Димитър Пожаров и др. Много от известните български творци на културата като Никола Фурнаджиев, Димитър Казаков – Нерон, Иван Спасов и др. са намерили изява в Пазарджишка област.

С национално значение са много архитектурни паметници в областта, като: Футековата къща, къщата на Иван Тутев, Дудековата къща в гр.Панагюрище; къщата на Николаки Христович, къщата-музей на възрожденския писател и художник Константин Величков, както и тази на видния възрожденски художник и революционер Станислав Доспевски в гр.Пазарджик; родната къща на Ал. Стамболийски в с. Славовица и др. Уникална е дърворезбата на иконостаса на катедралната църква “Св. Богородица“ в гр. Пазарджик, дело на майстори от Дебърско-Мияшката школа заедно с иконите на Станислав Доспевски. Ярък представител на богатата духовна култура на българите през средните векове е уникалната църква “Св.Димитър” в с.Паталеница от XII-XIII век. Тя е национален паметник на културата от XII-XIII в., чиито запазени частично и реставрирани днес стенописи са от редките от периода на XII в. и единствени според стиловите и художествени характеристики.

Много са паметниците на културата в Област Пазарджик. Църквата “Св. Димитър” в гр.Пещера е паметник на културата с национално значение. Такива са и Къща-музей “Райна Княгиня”, Дудековата къща, Къща-музей “Иван Тутев” в гр. Панагюрище, Църквата “Св.Неделя” костница-музей в гр.Батак, Дамовата къща в гр.Брацигово, Църквата на манастира “Св.Спас” край Белово и много други регионално значение.

Изработен е технически проект за реконструкция на катедралната църква “Св. Богородица” в гр. Пазарджик за съхраняването ѝ като уникален възрожденски паметник на културата, с финансиране от Министерство на културата, Църковно настоятелство, Община Пазарджик и ФАР. Укрепителните работи започнаха през 1998 год. Необходимо е осигуряването на допълнителни средства за довършването на ремонтно-възстановителните работи.

Областта разполага с Драматичен театър, Регионален куклен театър, Оперетен театър, Симфоничен оркестър, Регионална библиотека “Н. Фурнаджиев”, художествени галерии и много други културни институции.

Културният живот на областта се обогатява от Ансамбъл за народни песни и танци “Пазарджик”, както и детско-юношески и младежки фолклорни и други формации, прочули се не само в България, но и в чужбина.

Ежегодно в гр. Пазарджик се организират и провеждат прояви с национално значение и с международно участие като Зимни музикални вечери “Проф. Ив. Спасов”, Фурнаджиеви литературни дни, Ежегоден филмов фестивал “Европа е тук” и Ежегоден театрален фестивал “Есенни театрални срещи”, Фестивал на автентичния фолклор от Чепинското корито “В подножието на Цепина”, а в определени дни, във всяка община се провеждат традиционни Празници на общините, Празник на розата в гр. Стрелча и др.

ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

1. Транспортна инфраструктура

Актуално състояние

Пътна мрежа

Пътната мрежа в Пазарджишка Област е сравнително добре изградена. Средната гъстота е **3,934 км/кв.км.**, което е над средната гъстота за страната. Разпределението ѝ на територията на областта е неравномерно. Недовършени са, или липсват, част от пътните връзки за селищата в Община Велинград. Пътната мрежа 2-ри, 3-ти и 4-ти клас на територията на Областта се нуждае от значителни средства за реконструкция, основен ремонт и поддържане, тъй като голяма част от нея е разположена в планински район.

Състояние на пътищата в Областта спрямо пътната мрежа в региона.

ПОКАЗАТЕЛИ	МЯРКА	РЕГИОН	ОБЛАСТ
Дължина на пътната мрежа	Км	9057	1193,3
Дял от пътната мрежа на страната	%	24,3	3,2
Дял от пътната мрежа по класове пътища	%	100	100
-Автомагистрали			
-I Клас	%	1,4	5,03
-II Клас	%	7,0	4,94
-III Клас	%	10,1	16,98
-IV Клас	%	20,6	21,02
	%	60,9	52,03
Дял от пътната мрежа според настилка	%	100	100
-с настилка			
-без настилка	%	90,1	94,5
	%	9,9	5,5

Главните пътни коридори от Републиканската пътна мрежа, преминаващи през областта са:

- София-Пловдив по автомагистрала “Тракия” и по I-во класен път Е-80;
- Европейски коридор № 8 /на територията на Пазарджишка област коридорът съвпада с трасето на автомагистрала “Тракия”/
- Пловдив-Пазарджик-Велинград-Разлог-Гоце Делчев по път II-84;
- Враца-Етрополе-Панагюрище-Пазарджик-Пещера-Доспат-Сатовча по път II-37;
- Пловдив-Пазарджик-Костенец-Ихтиман-Самоков-Кюстендил по I-во класен път Е-80 и по път II-62.

Съгласно споразумение между България и Гърция за разкриване на 3(три) нови гранични пункта и по-специално този при Гоце Делчев, през 1999г. ще се проведе търг за избор на изпълнител на пътя в района на новия пункт. В резултат на това може да се очаква бъдещо увеличение на трафика по

направление Гоце Делчев-Пазарджик, което ще се реализира по изградените вече трасета на пътищата от основната пътна мрежа в Областта, а именно:

Вариант А: Гоце Делчев-Сатовча-Доспат-Пазарджик

а/ Доспат-Батак-Пазарджик (Велинград) по път П-37;

б/ Доспат – Сърница – Велинград – Пазарджик по път П-84

Вариант Б: Гоце Делчев – Разлог – Юндола – Велинград (Белово)–Пазарджик

Наличието на перспективен обект като очакваното изграждане на Високопланинския международен спортно-туристически комплекс “СЮТКА”, може също да доведе до увеличаване на натоварването по направление Г.Делчев – Велинград на гръцки и други чужди туристи.

По **Вариант А**, клон **б**, пътят е реконструиран с изключение на участъка Велинград – местността “Грънчарица” – 10км. Докато клон **а** Батак – Доспат изисква значителни средства за реконструкция, които могат да бъдат само цели по нарочни програми.

По **Вариант Б** на трасето пътищата на територията на Пазарджишка Област изцяло са реконструирани и се нуждаят от текущ и средни ремонти с изключение на ж.п.-моста над с. Варвара и моста на р. Чепинска между с. Варвара и с. Ветрен дол, които не позволяват двупосочно движение.

Освен това, във връзка с реализацията на проекта “Сютка” ще се наложи доизграждане, реконструкция и ремонт на пътната мрежа, обслужваща спортно-туристическата дейност по трасетата: Велинград-Качаков чарк, Ракитово-Качаков чарк, Чехльово-връх Сютка и Беглика-връх Сютка, както и изграждане на кабинков лифт от квартал “Чепино” на Велинград до местността “Качаков чарк”.

Пътят П-37 (Ябланица – Ботевград) Джурово- Етрополе – Пирдоп – Панагюрище – Пазарджик – Пещера – Батак – Доспат – Барутин е основната пътна артерия в посока “север-юг” на Област Пазарджик. На територията на Областта се нуждае от до изграждане, реконструкция и ремонт почти по цялото протежение.

Друг път от висок клас на територията на област Пазарджик е П-84 (Белово – Пазарджик) Звъничево – Ветрен дол – Велинград – Юндола – Якоруда – О.п. Разлог, който също се нуждае от основен ремонт.

Железопътна мрежа

През Пазарджишка Област преминава железопътната линия по направление СЕ-70, свързваща Европа с Азия, с дължина 60км, осигуряваща железопътна връзка на селищата в Областта с населени места от други Области в региона, страната и света.

Регионални железопътни връзки:

- Пловдив-Стрелча-Панагюрище 45км; - линията е закрыта през 2004г.
- Пловдив-Пещера (Пловдив-Стамболийски – 20км; Стамболийски-Пещера – 28км.);
- Пазарджик(Септември) за Добринище през Варвара, Велинград, Якоруда и Разлог - 80км (теснолинеен железен път).

Улична мрежа

Уличната мрежа в градовете на Областта в по-голямата си част е с трайна настилка, но поради лошото поддържане в последните години състоянието ѝ е

влошено. Съществуват не обезопасени кръстовища в някои населени места. Създават се условия за пътно-транспортни произшествия, бърза амортизация на транспортните средства и проблеми за пешеходното движение и влошаване на екологията.

Уличната мрежа в селата е с трайна настилка основно по главните улици, поради което се налага заделяне на повече средства от общините за до изграждането и поддържането ѝ.

2. Електроенергийна система

На територията на областта електроенергийната система е на добро равнище. Основните мощности са ВЕЦ, поради наличието на планински реки и язовири: “Батак”, “Беглика”, “Широка поляна”, “Доспат”, “Белмекен”, “Чаира” и др.

По-малките ВЕЦ подлежат на приватизация, тъй като нямат определяща роля в поддържането, баланса на електроенергийната система. Големите ВЕЦ и ПАВЕЦ се пускат в часовете на върхова консумация на електроенергия, когато се достига предела на мощностите на ТЕЦ и АЕЦ.

ВЕЦ се характеризират с голяма маневреност и оперативност, бързина. Включването им в енергосистемата на страната става за около пет минути и без загуби /ТЕЦ се включва за 8-12 часа при големи загуби за пускане и спиране/. Мощността на големите ВЕЦ е съизмерима с тази на блоковете в ТЕЦ и АЕЦ. Голямото предимство на ПАВЕЦ е, че оползотворява излишната енергия на ТЕЦ и АЕЦ, като изпомпва води за съхранение в по-високите язовири.

Изградеността на електропроводната мрежа се характеризира с показателите гъстота на мрежата и плътност на инсталираните мощности, които са под средните за страната.

ПОКАЗАТЕЛИ	МЯРКА	СТРАНАТА	ПАЗАРДЖИК
1. Мрежа ВН			
Гъстота	км./1000 кв.км.	109	110
Плътност	MVA/1000кв.км.	280	195
II. Мрежа 110 KV			
1. Гъстота	км./1000 кв.км.	72	60
2. Плътност	MVA/1000кв.км.	140	105
III. Мрежа СН			
1. Гъстота	км./1000 кв.км.	568	520
2. Гъстота на трафопостове			
3. Плътност	бр./1000 кв.км.	323	277
IV. Мрежа НН			
	KVA/ кв.км.	137	117
Гъстота	км./1000 кв.км.	663	584

Потреблението на електроенергия в ЕСП-Пазарджик е 3535 MWh/ 1000 жители, което е по-високо от средното за страната – 3190 MWh/ 1000 жители.

Консумацията на електроенергия за промишлени нужди е намалена, поради газифицирането на част от промишлените предприятия в Областта и намаляването на производствения капацитет на други.

Необходимо е да се отбележи, че делът на електрифицираните населени места в Пазарджишка Област е 100%. Въпреки това, мощността в мрежата от трансформаторни постове е недостатъчна и неравномерно разпределена спрямо

нуждите на селищната територия, което създава затруднения, най-вече при електрифицирането за битови нужди на населението. Голяма част от уличната ел. мрежа е остаряла, морално и физически износена и се нуждае от обновяване.

Интерес представляват множеството проекти и на общините за “Ефективно улично осветление” с перспектива за изграждане до 2006г.

В Областта съществуват изключително благоприятни условия за развитие и използване на алтернативни източници на енергия–геотермална, вятърна, слънчева и др.

3. Водоснабдяване и канализация

Водоснабдителната мрежа в Област Пазарджик възлиза на 1329км., от тях в градовете 475км. и в селата 854км. Водоснабдени са 94% от населените места , което е повече от делът на водоснабдяване в региона- 86,6%. Въпреки това в редица селища с изградена водопреносна система се налага въвеждането на режим на водата (община Ракитово, община Пещера и др.)

В градовете водопроводната мрежа е остаряла и се нуждае от подмяна и реконструкция. Значителни, поради тази причина, са и загубите при аварии.

Високото ниво на подпочвените води в равнината и изградените в много кметства поливни язовири позволяват избягването на ползване на питейна вода за напояване.

Качеството на питейната вода в равнинните райони на Областта е незадоволително.

Липсата на пречиствателни станции за отпадни води, е предпоставка за силното замърсяване на околната среда. Съществуват проучвания и проекти за изграждане на допълнителни водоизточници за общините:

- Ракитово – кандидатства пред Фонд “Регионални инициативи” за отпускане на средства за допълнително водохващане 50 л/сек от водопровод “Тупаров чарк”.
- Предстои да бъде въведена в експлоатация връзка за осигуряване на 20л/сек в курорта Цигов чарк за покриване нуждите от вода на с.Костандово и с.Дорково, ако се осигурят средства от бюджета.
- Белово – водоснабдителна мрежа на с.Момина Клисурса, с.Аканджиево Проект за реализиране на язовир “Яденица”.
- Стрелча – алтернативен вариант за водоснабдяване на града от язовир “Черняшка река”.
- Панагюрище – изпълнение на Интегриран воден проект ПАНАГЮРИЩЕ, който включва и язовир “Луда Яна”.

Съществуващата канализационна мрежа в Областта е 286 км. Градовете са с не изцяло изградена канализация , докато в редица села има изградена само частична канализационна мрежа, без изградени колектори, гарантиращи отвеждането на отпадните води в пречиствателни съоръжения. Част от проекта за интегрирано управление на водите на р.Марица предвижда изграждане на пречиствателна станция за отпадни води , за която има изработена ОВОС , чието финансиране и реализация започна през 2004г.

4. Газификация

През Областта преминава Републиканския магистрален газопровод с отклонение, чрез което се захранват градовете Пазарджик и Пещера и околните села. Построена е и окончателно изпитана газопроводна мрежа с дължина 69100м В гр. Пазарджик са газифицирани 18 промишлени предприятия, 127 обществено - административни сгради и 500 битов сектор. Предстои разширяване на мрежата и включване на битови потребители.

От АГРС "Пазарджик" е изграден газопровод до "Биовет" АД - Пещера с обща дължина 20.20 км., от който с диаметри: d 325мм - 17.5 км. и d 219мм - 2.7 км. До момента е изградена улична газопроводна мрежа с обща дължина 15 000 линейни метра, от които 2800 метра от стоманени тръби с налягане 12 бара и 12 200 линейни метра от полиетилен с работно налягане 4 бара.. Захранени са 35 консуматора от обществено-административния и търговския сектор, 4 промишлени предприятия и 70 битови консуматора. Предстои доизграждане на цялостната газопроводна мрежа на гр. Пещера и захранване на нови консуматори.

Необходимо е да се разшири обхвата на газопреносната мрежа, чрез включване на останалите общини от Областта.

5. Далекосъобщения

В гр.Пазарджик е разположена комбинирана цифрова телефонна централа, реализираща връзките на селищата от Областта с населени места в страната и света. Централата е свързана с оптичен кабел от националния пръстен и се намира на международния път, свързващ Европа с Азия. Централите в гр.Септември и гр.Белово също са на оптичния пръстен и предстои да бъдат включени към него.

В Областта работят 80 АТЦ с монтиран капацитет над 100 000 номера. Предвижда се реструктуриране на териториалните мрежи и главно внедряване на цифрова техника. Започнала е подмяната на АТЦ в Пазарджишка община с цифрови централи.

Проблем в момента е осигуряването на връзка с отдалечени високопланински селища, а съществуващите такива са с ниско качество, поради остарялата техника.

SWOT АНАЛИЗ

1. Силни страни:

- 1.1 Висок относителен дял на гъстотата на пътната мрежа спрямо средната за страната.
- 1.2 Висок дял на пътищата от I и III клас от Републиканската пътна мрежа.
- 1.3 Завършен процес на електрифициране на Областта.

- 1.4 Голяма плътност на водопроводната инфраструктура и висок процент на водоснабдени населени места.
- 1.5 Бързи темпове на газифициране на Областта.
- 1.6 Широк обхват на далекосъобщителната инфраструктура.
- 1.7 Наличие на кабелна телевизия и радио на общинско ниво.
- 1.8 Наличие на местни радиостанции.
- 1.9 Наличие на система за мобилна телефонна връзка.
- 1.10 Наличие на топли минерални води.
- 1.11 Наличие на частни предприемачи за пътно строителство.

2. Слаби страни:

- 2.1 Остаряла и нуждаеща се от реконструкция и поддържане пътна инфраструктура. Не изграденост на пътна мрежа в планинския район.
- 2.2 Недостатъчна мощност в мрежата от трансформаторни постове. Неправилно /неравномерно/ разпределение на ТП в по-големите населени места в Областта.
- 2.3 Лошо поддържана и нуждаеща се от реконструкция и основен ремонт водоснабдителна мрежа. Нужда от до изграждане на водохващания.
- 2.4 Не изградена улична мрежа в селата.
- 2.5 Не изградена канализационна система в селата на Областта.
- 2.6 Бавни темпове на подмяна на АТЦ с цифрови.
- 2.7 Липса на областен РТЦентър.
- 2.8 Липса на топлопреносна мрежа за битови нужди.
- 2.9 Липса на ТЕЦ /незавършен в Пазарджик/.
- 2.10 Остаряла техника в частните предприятия за пътно строителство.

3. Възможности:

- 3.1 Отваряне на пътна връзка Гоце Делчев – Драма.
- 3.2 Развитие на магистрала “Тракия” като част от пан-европейските коридори 4, 8 и 10.
- 3.3 Изграждане на пътната мрежа във високите райони.
- 3.3 Повишаване дела на пътищата от висока категория.
- 3.4 Повишаване качеството на електроснабдяването – мрежа от ТП.
- 3.5 Демонополизация на електростопанството.
- 3.6 Широкообхватно газифициране на Областта, с оглед намаляване енергоемкостта на производството и намаляване себестойността на продукцията, опазване на горите.
- 3.7 Внедряване на нови технологии в далекосъобщителната система.
- 3.8 Съществуването на програми за съдействие при подготовката на България за членство в ЕС в областта на инфраструктурата и възможността за използване на средства от български и международни фондове дава реалистична надежда за подобряване на инфраструктурната база на Пазарджишка област.
- 3.9. Предстои цялостно реструктуриране на енергетиката, съгласно стратегията за развитие на отрасъла на национално ниво.

3.10 Преструктуриране на ТЕЦ “Тракия” в Завод за преработка на твърди битови отпадъци.

3.11 Използване на геотермална енергия.

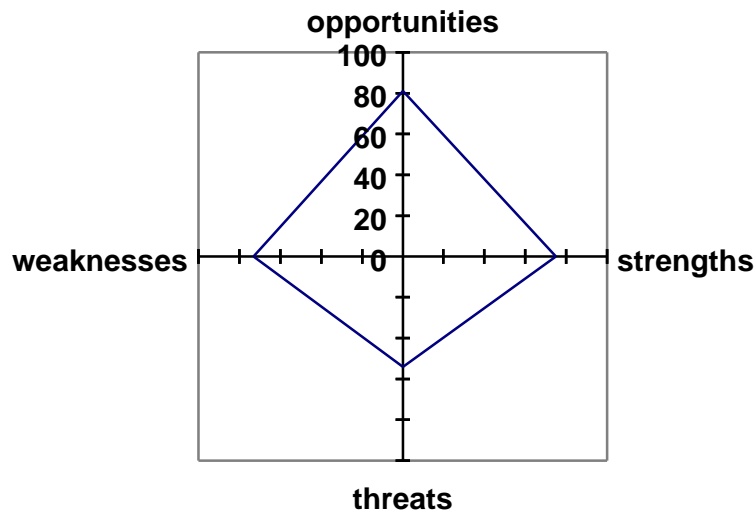
4. Заплахи:

4.1 Забавяне на процесите и опасност от пропускане на възможности за външно финансиране.

4.3 Затрудненията в поддържане на пътната мрежа ще доведе до нейното разрушаване и увеличаване на транспортните разходи.

4.4 Липсата на товари за теснолинейна ЖПЛ: Пазарджик-Септември-Варвара-Велинград-Добринище ще доведе до заплахата тя да бъде спряна от експлоатация. Не осигуреността на средства за канализация и пречистване на отпадните води заплашва от замърсяване на околната среда и водите.

Възможности	Силни страни	Заплахи	Слаби страни
81	75	54	73

Графиката от **SWOT анализа** на състоянието на инфраструктурата на Пазарджишка област показва, че се намира преимуществено в квадранти 1 и 2, които характеризират реалното състояние на инфраструктурата, отчитат нейното многообразие и перспективите за развитие. От това позициониране могат да се направят следните изводи:

- ◆ Инфраструктурата се намира в сравнително благоприятните квадранти на стратегическо позициониране;
- ◆ От друга страна особено пътната инфраструктура и телекомуникациите не може да разчитат на съществено подобрене без изпълнение на целенасочени инвестиционни намерения и мерки, заложи в плана за развитие на областта. Равнището на заплахите не е особено високо, което предполага сравнително среден риск при изпълнение на стратегическите мерки и направления, заложи в Плана.
- ◆ Състоянието на електроенергетиката е такова, че позволява лесно да се превърне в мотриса за развитието на икономиката на областта.

От така направения **SWOT анализ** могат да се изведат два основни подхода, които да се използват за стабилизиране и насърчаване на инфраструктурата в Пазарджишка област:

- ◆ **Инвестиционен подход** – в този подход местната власт, частните предприемачи и неправителствени организации ще играят съществена роля в предлагането, разработването и лобирането за осъществяването на местни и чуждестранни инвестиции в областта;
- ◆ **Ресурсен подход** – максимално използване на наличните ресурси и потенциални възможности съчетани с известни инвестиции в областта на производството на електроенергия

Използването и на двата подхода е възможно поради наличието на солидно структурирана политика на национално ниво по отношение на инфраструктурата. Подходите към пътната инфраструктура, енергетиката и телекомуникациите са базирани на разбирането, че не е възможно развитието на икономиката, на МСП, на търговията, на земеделието, на индустрията без наличието на солидна енергийна база и развити пътни връзки и комуникации. В контекста на геостратегическото положение на България, като мост между Европа и Централна Азия, България развива своята политика съобразно изискванията към нея като към предстоящ член на ЕС. В тази връзка най-голямата част от ресурсите идващи по линия на ЕС до сега са били изразходвани за до изграждане и модернизация на инфраструктурата. Самото местоположение и природни дадености на Пазарджишка област я поставят в центъра на тази политика на национално ниво и й дават уникалния шанс да се възползва от това.

ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

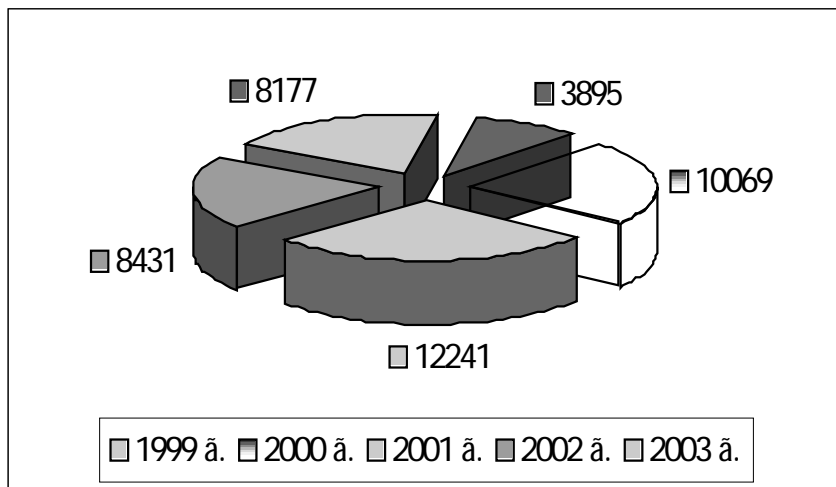
Актуално състояние

Институционално състоянието и контрола на околната среда се осъществява от Регионална Инспекция по Околната Среда и Водите, гр. Пазарджик. По данни на същата състоянието на околната среда по видове замърсяване е следната:

- Емисия на вредни вещества във въздуха. При контролни измервания от РИОВС-Пазарджик е установено, че емисиите на вредни вещества във въздуха са неравномерно разпределени по общини. Наличието на серни окиси, азотни окиси, въглероден двуокис показват най-високи стойности в общините Пазарджик, Панагюрище и Пещера, докато в общини Ракитово, Лесичово, Белово стойностите с изключение на тези на въглеродния двуокис са минимални. По статистически данни по години се отчита намаление на вредните емисии във въздуха. В планинските райони на областта поради липсата на големи промишлени предприятия измерванията показват данни под допустимите норми.

РАЗХОДИ ЗА ПОДДЪРЖАНЕ НА ДМА С ЕКОЛОГИЧНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ

(хил.лева)

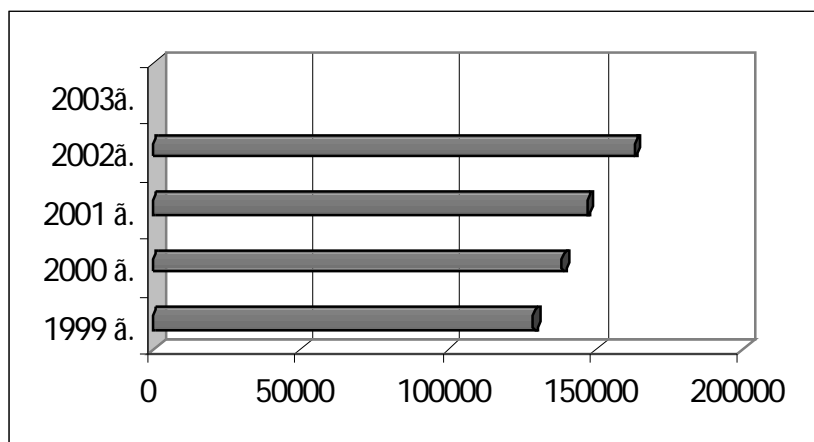

- Замърсяване от промишлени и битови отпадни води. Промишлените битови отпадни води за предприятия ползващи над 36 000 м3 вода се характеризират с непречистеност между 10% и 50% за различните общини. Това се дължи на факта че, нито едно предприятие няма капацитет за пречистване на 100% на отпадните си води. По години се отчита намаляване обема на отпадните води което вероятно също се дължи главно на намаляване обема на промишленото производство.

За битовите отпадни води оценката е: в почти всички общини това е един от основните замърсители и приоритет в общинските планове е изграждане на пречиствателни съоръжения за битови отпадни води. В повечето села няма изградена канализация и съоръжения за пречистването им и битовите отпадни води се заустват в локални септични ями.

- Замърсяване от добивната промишленост е главно от преработката на медна руда в концентрат в района на Панагюрище. След изчерпване на находищата “Медет”, “Елшица”, “Цар Асен” по постановление на МС е осигурено финансиране и дружества с цел ликвидиране на последствията от рудодобива. Извършват се мероприятия по рекултивация на хвостохранилищата.
- Замърсяване от промишлени и битови твърди отпадъци. Количествата твърди битови отпадъци по статистически данни бележат спад през 1996 г. в сравнение с 1995 г. и леко увеличение през 1997 г. без да се достига нивото от 1995 г. Пред всички общини в областта стои проблема за изграждане на депа за твърди битови /определяне на места и терени/ отпадъци и евентуално на технологични линии за преработката им.

СЪБРАНИ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ
(тона)

- Борбата с ерозията се осъществява от Държавните лесничейства по мероприятия предвидени в лесоустройствените проекти.
- Състоянието на чистотата в населените места се контролира от общинските власти.

Защитени територии

• • •••••	<u>Община</u>	<u>Площ</u> (в дка)	<u>Година на</u> <u>обявяване</u>	<u>Кратка</u> <u>характеристи</u> <u>ка</u>	
Резервати					
1	<u>Дупката</u>	Батак	1210,4	1956	
2	<u>Беглика</u>	Батак	1463,1	1960	
3	<u>Купена</u>	Пещера	1761,1	1961	
4	<u>Мантарица</u>	Ракиново	1069,2	1968	
Защитени местности					
1	Атолука			Гора	
2	Арамлиец (част)	Панагюрище	140,8/34,3	1969	Гора
3	Арап чал	Велинград	220,8	1981	Местообитания на глухар и лещарка.
4	Баташки снежник	Батак	1046,68	1972	Горски съобщества край горната граница на гората.
5	Батльбоаз				
6	Бильов рът	Лесичево	99,6	1972	Гора.
7	Бич	Панагюрище	1,8	1968	Гора.
8	Бялата скала	Велинград	86,6	1968	Гора.
9	Валявиците	Велинград	73,0	1992	Естествени съобщества от ела и смърч. Вековни смъчови дървета
10	Венеца	Панагюрище	100,5	1968	Гора.
11	Винище	Брацигово	145,7	1972	Гора.
12	Водиничарска кория	Пазарджик	2,2	1972	Гора.
13	Друма	Батак	8,0	1964	Гора.
14	Душков пчелин	Панагюрище	7,4	1968	Гора, средновековна крепост.
15	Дъбравата	Лесичово	12,0	1973	Гора.
16	Езерото	Септември	5,8	1972	Гора.
17	Злотин дол	Септември	8,3	1972	Гора,
18	Йорданови поляни	Лесичово	66,3	1972	Гора.

19	Кавал тепе	Батак	83	1984	Смърчови гори.
20	Калпазанов гроб	Велинград	16,2	1968	Гора.
21	Кара Бурун – Балабанлии	Батак	108,0	1973	Гора.
22	Кемера	Батак	100,2	1975	Живописен ландшафт, древен римски мост, буферна зона на р. “Дупката”
23	Клептуза	Велинград	412,0	1966	Гора – ползвана за отдих. Живописен пейзаж.
24	Конско дере	Панагюрище	8,8	1968	Гора.
25	Коритата	Септември	10,9	1972	Гора.
26	Корията I	Батак	8,00	1964	Гора.
27	Корията II	Брацигово	27,4	1972	Гора.
28	Кървав чучур	Батак	3,0	1972	Гора.
39	Лонгурлии	Батак	4,1	1975	Гора.
30	Манзул	Панагюрище	36,6	1968	Гора
31	Марина	Септември	1,5	1987	Пет вековни дървета зимен дъб.
32	Меандри на р. Рибна				
33	Милеви скали	Велинград	115,1	1972	Обзорен връх. Живописни скали. Букови гори.
34	Мирчовица	Батак	10,0	1972	Гора.
35	Несторови поляни	Батак	5,0	1972	Гора.
36	Новаковец и Бенковска поляна	Лесичево	30,6	1962	Гора.
37	Оборище	Панагюрище	223,4	1951	Букова гора.
38	Огняново – Синитевски рид	Пазарджик	140	1982	Субсредиземноморски тревисти и полухрастови съобщества. Много редки и ендемични видове.
39	Патьова кория	Панагюрище	81,2	1968	Вековна дъбова гора
40	Пашино бърдо	Ракитово	7,0	1973	Гора. Средновековна крепост.
41	Петрово бърдо	Батак	93,5	1972	Гора.

42	Порт Артур	Велинград	15,3	1974	Гора.
43	Пясъка	Батак	4,6	1973	Гора.
44	Ровно	Батак	47,7	1973	Гора.
45	Рогачица	Велинград	126,9	1981	Стара елово – смърчова гора
46	Самодивска поляна	Батак	98,8	1984	Смърчово – бялборовата гора. Характерен родопски ландшафт.
47	Сачан дере	Батак	13,1	1973	
48	Свети Георги	Септември	5,7	1987	
49	Сивата грамада	Панагюрище	16,5	1968	Гора.
50	Слънчева поляна	Батак	69,3	1984	Смърчово – Борови гори.
	Сокола	Пещера	1211	?	Гора
51	Студена чучучрка	Батак	69,8	1984	Смърчови съобщества. Красиви изгледи.
52	Суватя	Батак	5,0	1972	Гора.
53	Суша лъка I	Велинград	5,8	1974	Гора.
54	Суша лъка II	Велинград	3,2	1976	Седем вековни смърчови дървета с диаметър над 1 м и височина над 35 м.
55	Тодин гроб	Батак	5,0	1972	Гора.
56	Тошков чарк	Батак	154	1984	Смърчови и бял борови гори край брега на яз. Голям Беглик
57	Тъмра				
58	Търнавица	Батак	10	1972	Гора.
59	Филебилийска поляна	Велинград	1,2	1981	Находище на Планински божур (<i>Trolius eugoreus</i>)
60	Фотинска река	Батак	313		Смърчова гора.
61	Хаджийски чарк	Батак	11,8	1972	Гора.
62	Хайдушка скала	Батак	3,0	1972	Гора.
63	Хайдушки кладенец I	Панагюрище	65,4	1968	Естествена букова гора – 80 г.
64	Хайдушки кладенец II	Велинград	10,2		Гора.

65	Хамбарите	Батак	5,0	1972	Гора.
66	Цигов чарк	Ракитово	3,0	1979	Лиади и гори, ИМ
67	Чатъма	Батак	27,3	1984	Смърчови и бял борови гори. Красив ландшафт.
68	Чибуците	Велинград	4,8	1977	Единствено находище в страната на върболистен тъжник (<i>Spirea salicifolia</i>).
69	Широка поляна	Батак	98,8	1984	Смърчови съобщества. Характерн родопски ландшафт.
Природни забележителности					
1	Арабушка поляна	Панагюрище	42,0	1972	Скално образувание
2	Габровица	Стрелча	42,0	1972	Скално образувание
3	Гарванов камък	Стрелча	18,0	1972	Скални образувания.
4	Герекински гьол	Стрелча	23,9	1972	Скални образувания
5	Гораница	Стрелча	46,7	1972	Скално образувание
6	Жабата	Велинград	0,2	1984	Скално образувание.
7	Киселица	Стрелча	60,5	1972	Скално образувание
8	Палеонтологично находище с. Дорково	Ракитово	1,00	1990	Находище на фосили.
9	Пашови скали	Велинград	2,1	1981	Скално образувание
10	<u>Пещерата Снежанка</u>	Пещера	122,5	1961	Пещерата Снежанка и околните широколистни гори.
11	Побит камък	Велинград	0,2	1962	Скално образувание.
12	Лепеница	Ракитово	5,0	2810	
13	Турчанов камък	Стрелча	16,8	1972	Скално образование.
14	Фотински водопад	Батак	12,1	1979 г.	Водопад
	Пещерата Юбилейна	Пещера	?	?	Пещерата Юбилейна

SWOT-АНАЛИЗ

1. Силни страни

1.1. Ненарушена природна среда в по-голяма част на областта.

1.2. Осигурено проектиране, финансиране и изпълнение на проекти за рекултивация на хвостохранилищата от медодобивната промишленост.

1.3. Има готов проект за “Интегрирано управление на околната среда в басейна на р. Марица” финансиран от ЈСА /Японска Агенция за Международно Сътрудничество/ и разработен от Pacific Consultants International-Токуо по споразумение с МОСВ даващ основа за разработване и реализация на под проекти свързани с опазване на околната среда със срокове и финансова обосновка.

1.4. Започна изграждането на ПСОВ Пазарджик.

1.5. Няма големи промишлени предприятия, които да са “горещи точки”-основен замърсител от национално ниво.

2. Слаби страни

2.1. Пред всяка община стои въпроса за изграждане на модерни пречиствателни съоръжения за битови отпадни води.

2.2. Няма регионална стратегия за управление и оползотворяване на битови и индустриални отпадъци/не съществува нито едно депо за твърди битови отпадъци и технологични линии за преработката им отговарящо на европейските стандарти/.

2.3. Няма изградена единна система за мониторинг на целия процес по реализация на екопроекти и обвързването им с останалите отрасли като туризъм и развитие на малки и средни предприятия.

2.4. Няма стратегия за оползотворяване на отпадъците като вторичен ресурс. Слабости в системата за изкупуване на вторични суровини.

2.5. Липсва специализирано екозвено /екополиция/ към общините за ефективен контрол по опазване на околната среда/безразборно изхвърляне на строителни отпадъци в покрайнините на населените места/.

2.6. Отношението на обществото към екологичните проблеми е или “неразбиране” или “търпимост”. Недостатъчна е образователната дейност сред подрастващите. В населението не се формира “екологична култура”.

2.7. Въпреки наличието на целеви фондове /НФООС/, финансирането дори на готови екопроекти е проблем поради липсата на обща областна “екологична” стратегия.

2.8. Липса на строги икономически механизми/стимули и санкции/ за опазване на околната среда.

3. Възможности

3.1. Максимално използване на възможностите дадени в проекта “Интегрирано управление на околната среда в басейна на р. Марица” и кандидатстване пред ПУДОС и външни инвестиционни линии за реализиране на подобектите по горепосоченият проект.

3.2. Създаване на координация между общините и не правителствени организации/ екодружества, инициативни комитети, физически лица-изобретатели/ с координатор Областна Администрация за цялостно управление на инициативите и проектите касаещи околната среда.

3.3. Създаване на организация за популяризиране, реклама и маркетинг на областта като един от най-чистите райони в страната - привлекателен за туризъм и инвестиции в екологични производства.

3.4. Проучване на възможностите за “сертифициране” и създаване на търговска марка за продуктите произведени в доказано екологично чистите райони на областта с цел излизане на Европейските пазари.

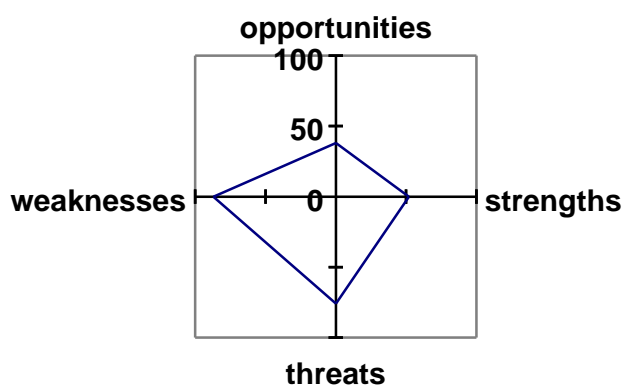
4. Заплахи

4.1. Голямата заплаха е финансирането на проектите. Дори и при осигурени финансови средства, поради различни причини /инертност на общините при изработване на общинските програми по екология, несъгласуваност между партньорите в процеса, липса на информация за източници на финансиране и др./, би могло да се пропуснат изгодни линии за финансиране на екопроекти и съществуващите проблеми да се задълбочат.

4.2. Национални загуби следствие на неефективното оползотворяване на вторичните суровини и същевременно увеличаване на количествата им.

4.3. Лошо качество на проектите.

Възможности	Силни страни	Заплахи	Слаби страни
38	52	76	87

На база на **SWOT- анализа** могат да се направят следните изводи:

- ◆ Екологичното състояние се намира в най-неблагоприятните квадранти на стратегическо позициониране;
- ◆ Екологичното състояние не може да разчита на подобрене без

изпълнение на целенасочени инвестиционни намерения и мерки, заложили по-долу в плана за развитие на Пазарджишка област през периода 2000 – 2006 г;

- ◆ Разстоянията между силните и слабите страни са много големи, което показва, че преодоляването им ще изисква продължителен период от време.
- ◆ Равнището на заплахите е много високо, което предполага сравнително висок риск при изпълнение на стратегическите мерки и направления.

От така направения **SWOT- анализ** може да се изведе единствен подход, който да се използва за оздравяване и стабилизиране на екологичното състояние:

Инвестиционен подход – в този подход местната власт, частните предприемачи и неправителствени организации ще играят съществена роля в предлагането, разработването и лобирането за осъществяването на местни и чуждестранни инвестиции в Пазарджишка област и реализиране на конкретни екопроекти.

Въпреки, че опазването на околната среда е един от големите приоритети на процеса на подготовката ни за присъединяване към ЕС и се очертава като една от най-трудните теми, резултатът от анализа показва, че на първоначалния етап поне до 2007 година политиката на областта би следвало да бъде по-скоро защитна стратегия, свързана с идентифицирането на основните битови и промишлени замърсители, създаването на система за първоначален контрол и наблюдение, подготовка на подходящи специалисти, които да бъдат в състояние да подготвят и представят проекти за финансиране. Разработването на проекти за възстановяването на замърсените терени и хвостохранилища, както и пакет от мерки за производство на екологично чисти селскостопански продукти следва да става поетапно и ешелонирано във времето.

РАЙОНИ ЗА ЦЕЛЕНАСОЧЕНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Провеждането на целенасочена държавна политика на по-ниски териториални нива е в основата на определянето на райони за целенасочено въздействие. Формулирането на специфични средносрочни политики за отделните райони има за предмет решаването на сходни проблеми върху територии с близки физико-географски характеристики, обикновено изостанали в икономическо и социално отношение и допринасящи за съществуването на значими вътрешно-регионални неравенства. В Област Пазарджик се обособяват **три** вида райони за целенасочено въздействие, в които попадат **8** от общо 11 общини в Област Пазарджик. **Пет** общини попадат едновременно в **два** вида РЦВ. Включването на повече от една община в териториалния обхват на даден район е обусловен от наличието на обща граница между отделните общини.

1. Райони за икономически растеж, характеризиращи се със силно развити икономически и обслужващи функции, добри комуникации, образователни центрове, висока концентрация на население и т.н.

В Област Пазарджик в съответствие с показателите за обособяване на районите за целенасочено въздействие определени със Закона за регионалното развитие **не се обособят райони за икономически растеж:**

2. Райони в индустриален упадък, обхващат територии, в които се установява спад в производството, увеличение на безработицата, ниско ниво на доходи и изселвания в следствие от реструктуриране на индустриални предприятия.

В Област Пазарджик се обособяват следните райони в индустриален упадък:

- район в индустриален упадък с териториален обхват включващ община Белово;

Средносрочните специфични цели на развитието на районите в индустриален упадък са: постигане на диверсификация на местната икономика; подпомагане развитието на МСП, поемащи освободената работна сила от реструктурирането на икономиката; повишаване качествата на работната сила; внедряване на нови технологии и производства за пълноценно оползотворяване на местните ресурси.

3. Изостаналите гранични райони, обхващат общини с гранично местоположение, ниско ниво на социално-икономическо развитие и слабо изградена техническа инфраструктура.

В Област Пазарджик не се обособяват изостанали гранични райони:

4. Изостаналите планински райони в Област Пазарджик обхващат територии с надморска височина 500 и под 500 метра, но със средна за територията дълбочина на разчленение на релефа над 150 метра разлика между най-ниската и най-високата точка на един квадратен километър, висока безработица и неблагоприятна демографска структура.

В Област Пазарджик се обособяват следните изостанали планински райони:

- изостанал планински район с териториален обхват, включващ общини: Батак, Белово, Брацигово, Велинград, Ракитово и Пещера;
- изостанал планински район с териториален обхват, включващ община: Стрелча;
- изостанал планински район с териториален обхват, включващ община Лесичово.

Средносрочните специфични цели на развитието на изостаналите планински райони са; изграждане на техническата инфраструктура за нуждите на икономическото развитие на районите; създаване на заетост в малки устойчиви производствени единици; подобряване на социалната инфраструктура – достъп до образователни и здравни услуги; подкрепа на малки градски центрове в планинските райони, които да имат задържащо действие и намалят интензитета на миграционните потоци към големите градове.

- 5. Изостанали селски райони** в Област Пазарджик обхващат териториите на общини с ниска степен на развитие на транспортната, техническа и социална инфраструктура. Населението в по-голямата си част е заето в селското и горско стопанство, с ниско образователно равнище и квалификация и ограничени възможности за трудова заетост.

В Област Пазарджик се обособяват следните изостанали селски райони:

- изостанал селски район с териториален обхват, включващ общини: Батак и Брацигово;
- изостанал селски район с териториален обхват, включващ общини: Стрелча
- изостанал селски район с териториален обхват, включващ община Лесичово.

Средносрочните специфични цели на развитието на изостаналите селски райони са: диверсификация на структурата на местната икономика и намаляване на зависимостта от земеделието; създаване на алтернативни източници на доходи и заетост; съхраняване на природното и културно наследство; подобряване на демографската структура и среда за обитаване.

SWOT АНАЛИЗ НА ПАЗАРДЖИШКА ОБЛАСТ

1. СИЛНИ СТРАНИ

Геостратегическо положение и природни ресурси

- областта се намира на трасето на транс-европейските коридори 4, 8 и 10, чрез които се разчита на европейско ниво да се постигне икономическа връзка между ЕС, Централна Азия и далечния Изток. Горното определя и наличието на директна национална политика за развитието на тези коридори, на която е бенефициент и областта.

Развит туризъм на базата на:

- на природни дадености, гори, планини, минерални извори
- човешки ресурс и опит натрупан през годините;
- развита хотелска база;
- исторически и културни ценности;
- богати ловни полета;

Инфраструктура

- През областта преминава автомагистрала “Тракия”
- наличие на добра пътна и ж.п. мрежа в равнинната част на областта
- развита енергийна мрежа на базата на екологично чистите ВЕЦ;

Добивна промишленост

- наличие на развити предприятия - областта дава голяма част от общия обем на добивната промишленост в страната
- наличие на традиция, подготвени кадри;

Селско стопанство

- благоприятни природни дадености, съответно за земеделие в равнинната част и за екологично животновъдство в планинската част на областта;
- наличие на развита напоителна система;

Човешки ресурси

- наличие на солидна образователна база на средни и средно-технически кадри; и открит през 2004г. Селско-стопански колеж

Политическа и етническа стабилност в областта.

Развито горско стопанство, производство на дървен материал, целулоза и хартия. /Над 11 % от общото производство в страната/

Нарастваща активност на банковия сектор

2. СЛАБИ СТРАНИ

Няма пряк излаз на граница на България;

Пазарджишка област се намира в групата на регионите със средно високите степени на безработица – по последни данни в областта има над 16 % безработни.

- преобладаващо трайна безработица;
- безработица сред най-слабите социални слоеве и ромското население.

Слабо развита пътна и комуникационна инфраструктура в планинските части;

Спад в индустриалното производство

Разработена Иновационна стратегия за ЮЦР

Нарушена екологична обстановка в районите на добивната промишленост.

На територията на областта няма Висше учебно заведение и развити научно-изследователски институти. През 2004г. беше открит Селско стопански колеж.

Слаба подготвеност на новите ръководители и собственици на МСП в т. ч. познания за изработване на бизнес планове и другите необходими документи за получаване на кредити от банките.

3. ВЪЗМОЖНОСТИ:

Благоприятната политическа и етническа обстановка в страната влияе положително на областта;

Геостратегическо положение

- държавната политика за развитие на инфраструктурата и големите инфраструктурни проекти;
- възможности за привличане на големи инвестиции по развитие на инфраструктурата;

Развитие на туризма:

- възможност за реализиране на голям инвестиционен проект с помощта на МФИ и частен капитал;
- възможност за държавно съдействие;

- възможност за превръщане на сектора в мотриси на повечето от останалите сектори в областта;

Съществуването на програми от ЕС за развитие на инфраструктурата, екологията, селското стопанство и за изграждане на администрацията и институциите;

Възможност за излизане на външна граница чрез ГКПП – Гоце Делчев;

Възможност за участие в програми за подобряване на положението на малцинствата;

Възможност за привличане на ноу-хау чрез различни програми;

Благоприятно влияние на търговските споразумения на България за развитие на експортно ориентирани селско стопанство и промишленост.

4. ЗАПЛАХИ :

Заплаха от деградиране на обстановката свързана със заетостта на хората и тяхното ниво на жизнен стандарт;

Заплаха от възникване на социално и етническо напрежение

Възможност от транс – регионално замърсяване;

Развитие на криминогенната обстановка;

Лошо управление на приватизираните предприятия поради некомпетентност или поради злонамереност;

Забавяне на инвестиционните проекти;

Изтичане на квалифицирана работна ръка в други области на страната или в чужбина.

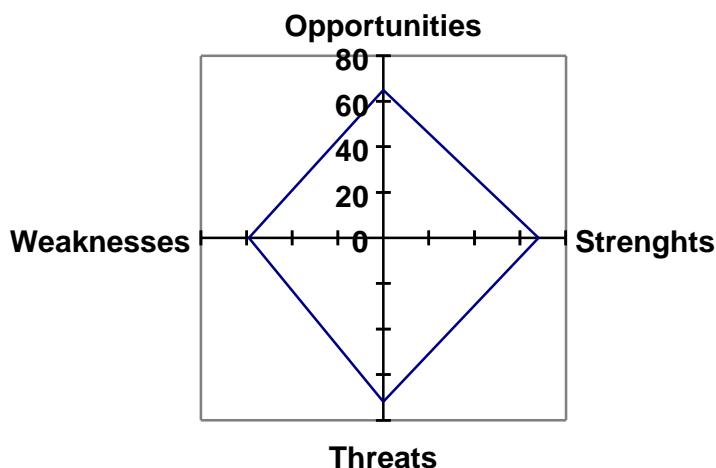
Отрицателно влияние на общата икономическа обстановка в страната;

Влияние на фискалната политика на Правителството;

Нарушаване на финансовата дисциплина на национално ниво.

Цифрово изражение на данните от анализа:

Силни страни	Слаби страни	Възможности	Заплахи
68	59	65	72

Основни изводи: Най – голяма е площта на графиката в четвърти квадрант, което предопределя оздравителна стратегия. Това предполага развитие и използване на силните страни на областта и по конкретно природните дадености, наличието на ресурси за развитие на туризма, селското стопанство, добивната промишленост, гео-стратегическото положение на региона, както и разработване на програми и конкретни мерки за неутрализиране или поне за намаляване на външните заплахи. Същевременно обаче площта на първи квадрант е доста близо по стойности до тази на четвърти квадрант, което дава възможност за развитие на агресивна стратегия на областта в някой от секторите, където това е възможно – главно в областта на туризма, развитие на МСП, екологичното животновъдство, енергетиката. Анализът на ситуацията в Пазарджишка област показва, че е възможно устойчиво развитие и ръст на икономиката само при усилия в посока привличане на чужди инвестиции и нови технологии, разработване на програми за развитие на предприятията с експортна насоченост, и с активна маркетингова политика. Съдействие от страна на държавата през периода до 2007 година ще има решаващ характер за развитието на големите инфраструктурни проекти, както и в борбата с безработицата.

За получаването на по-подробна представа за реалната обстановка в областта, както и за извеждане на общите стратегически цели, приоритети, мерки и конкретни програми за реализацията им е направен подробен преглед по сектори, както и секторен SWOT анализ.

ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПАЗАРДЖИШКА ОБЛАСТ

**ИЗПОЛЗВАЙКИ УНИКАЛНОТО БОГАТСТВО ОТ
ПРИРОДНИ РЕСУРСИ И КЛИМАТ,
ПРИВЛИЧАЙКИ ИНВЕСТИЦИИ В ТУРИЗМА,
ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ИНДУСТРИЯТА И ВИСОКИТЕ
ТЕХНОЛОГИИ, ДА СЪХРАНИМ ПАЗАРДЖИШКА
ОБЛАСТ КАТО ЕВРОПЕЙСКИ, ЕКОЛОГИЧНО
ЧИСТ РЕГИОН, С ВИСОК ЖИЗНЕН СТАНДАРТ И
НИСКА БЕЗРАБОТИЦА – КОМФОРТЕН ДОМ ЗА
ВСЕКИ!**

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

С оглед осигуряването на достоен живот на гражданите на Република България и в частност на Пазарджишка област, за периода 2005-2015 година се определят следните генерални стратегически ЦЕЛИ:

- 1. Осигуряване на ускорен и устойчив икономически растеж и постигане на средно-годишно увеличение на брутния вътрешен продукт над средното за страната;**
- 2. Намаляване на безработицата под средната за страната и осигуряване на повишение на жизнения стандарт на населението на областта;**
- 3. Опазване на природните дадености на Пазарджишка област чрез опазването на околната среда и нейното възстановяване**

ПРИОРИТЕТИ

За постигането на стратегическите цели основно се разчита на следните **приоритети**:

- Създаване на по-благоприятна среда за развитие на индустрията, високотехнологични производства и биотехнологии
- Превръщане на туризма в един от водещите отрасли на областната икономика
- Повишаване конкурентноспособността на селскостопанското производство и популяризиране производството на екологично чисти растителни и животински продукти
- Балансирано и многофункционално използване на ресурсите от горите и горския фонд
- Въвеждане на икономически ефективни и екологосъобразни модели на производство на сладководна риба и водни животни
- Разумно използване на руди, скали, минерали, глина и инертни материали
- Подкрепа на дейността на малките и средни предприятия чрез използване на местните ресурси и външно съдействие
- Развитие на пътната, ВиК, енергийната и комуникационната инфраструктура
- Развитие на човешките ресурси и създаване на нови работни места, снижаване равнището на безработица и повишаване жизнения стандарт на населението
- Опазване на околната среда, оползотворяване на вторичните суровини и развитие на екологично производство

Стратегически цели, приоритети и мерки за изпълнението им.

С оглед осигуряването на достоен живот на гражданите на Република България и в частност на Пазарджишка област, за периода 2005-2015 година се определят следните генерални стратегически цели:

1. Осигуряване на ускорен и устойчив икономически растеж и постигане на средногодишно увеличение на brutния вътрешен продукт над средния за страната;

2. Намаляване на безработицата 3% под средната за страната и осигуряване на повишение на жизнения стандарт на населението на областта;

3. Опазване на природните дадености на Пазарджишка област чрез опазването на околната среда и нейното възстановяване

За изпълнението на **първата стратегическа цел** – осигуряване на устойчив икономически растеж и постигане на средно-годишно увеличение на БВП с 8 % се определят следните приоритети и мерки, които са подсигурени със съответните примерни дейности:

1. Създаване на по-благоприятна среда за развитие на индустрията, високотехнологичното производство и биотехнологиите

Мерки

- 1.1. Създаване на регионални обединения на индустриалците.
- 1.2. Създаване на условия за привличане на чужди инвеститори. Ориентация към експортна продукция чрез създаване на смесени предприятия.
- 1.3. Създаване на условия за развитие на иновациите и новите технологии и тяхното прилагане в индустрията.
- 1.4. Овладяване на инструментите и механизмите на пазара, на базата на европейските норми за качество на продукцията.
- 1.5. Стимулиране прилагането на иновации и клъстерен подход
- 1.6. Развитие на Биотехнологични производства на базата на съществуващия потенциал в Област Пазарджик

ДЕЙНОСТИ

- 1.1.1. Създаване на регионален съвет на индустриалците с функции и на регионален инвестиционен център**
- 1.2.1 Създаване на регионална информационна мрежа за чуждите инвеститори**
- 1.3.1. Създаване на регионален технически и иновационен център**
- 1.4.1. Анализ на вътрешния пазар на България и позициониране на индустриалците от областта в този пазар.**
- 1.4.2. Провеждане на различни конференции за бизнеса на различни теми свързани с възможностите на европейските пазари и прилагането на Европейското споразумение за асоцииране и въвеждане на системи за качество**
- 1.5.1. Участие в програми за разработване и внедряване на иновации и прилагане на иновативни практики**
- 1.5.2. Създаване на клъстери във водещи отрасли на областната икономика**
- 1.6.1. Създаване нови производствени мощности в биотехнологичните предприятия и разрастване на отрасъла**

2. Превръщане на туризма в един от водещите отрасли на областната икономика.

Мерки:

- 2.1. Институционално и информационно осигуряване на туризма.
- 2.2. Насърчаване на частното-семеино хотелиерство.
- 2.3. Развитие на транспортната и техническа инфраструктура, обслужваща туризма.
- 2.4. Осигуряване на обучение и квалификация на кадри за туризма съобразно международните стандарти.
- 2.5. Изграждане на нов международен туристически център в Западните Родопи
- 2.6. Създаване на нови туристически продукти.
- 2.7. Възстановяване на стари бази на туристически обекти с потенциал за развитие
- 2.8. Повишаване на атрактивността на историческите и културни паметници, с цел развитие на туризма

ДЕЙНОСТИ

- 2.1.1 Създаване на областен орган по туризъм.**
- 2.1.2. Създаване на единна областна информационна система по туризъм. Създаване на собствени или участие в специализирани страници в Интернет.**

- 2.2.1. Лицензиране и категоризация на всички субекти на туризма.
- 2.2.2. Разработване на проекти за развитие на туристическата инфраструктура и създаване на частен хотелиерски бизнес.
- 2.3.2. Разработване на техническо-икономически проекти и обосновка за подобряване на пътната връзка с туристическите местности подходящи за развитие на туризма.
- 2.4.1. Разработване на програма за обучение на кадри чрез осигуряване на стипендии и квалификационни курсове.
- 2.5.1. Изработването на общ устройствен план на Спортно туристически комплекс (СТК) “Сютка”. Започване на процедура за разработка на Технико-икономическа обосновка и преотреждане статута на територията, върху която е предвиден да се изгради СТК “Сютка”.
- 2.6.2. Играждане на “Етнографски музей на открито – Чепино” Велинград
- 2.6.3. Да се възложи изготвяне в това число изработване на проект и създаване на цялостен Пещерно-алпийски комплекс” в района на пещерите “Снежанка”, “Юбилейна”, “Лепеница” и резервата “Купена”.
- 2.6.4. Изработване на проекти и играждане на ски лифтове, подобряване на туристическата инфраструктура в курортите Цигов чарк, Язовир Батак, Св.Константин и Розовски вриз за развитие на ски, риболовен и други видове алтернативен туризъм.
- 2.6.5. Реализация на проекта за “Палеонтологичен музей - Дорково” Община Ракигово
- 2.6.6. Реализация на проект за крепостта “Цепина”
- 2.6.7. Разработване на туристически проект за праисторическата могила “Банята” с.Капитан Димитриево, Община Пещера и могила с.Юнаците Община Пазарджик.
- 2.6.8. Разработване на общ туристически пакет от услуги в общините Панагюрище, Стрелча, Пазарджик и Лесичово в областта на културно-историческия туризъм.
- 2.6.9. Разработване на общ туристически пакет от услуги в общините Брацигово, Пещера и Батак.
- 2.6.8. Разработване на проект в “Долината на царете и розите” от Община Панагюрище и Община Стрелча съвместно с общините от същата зона с туристически потенциал (Карлово, Хисаря, Сопот, Копривщица, Сливен, Твърдица, Казанлък, Мъглиж, Павелбана, Стара Загора)
- 2.6.10. Разработване на проекти за еко туризъм в района на община Брацигово.
- 2.6.11. Разработване на обща стратегия за развитие на спа туризма в общините с потенциал.
- 2.6.12. Подкрепа за междуобластния проект на сдружение “Орфей” за превръщане на дековилната линия Септември – Добринище в туристическа атракция.

2.6.13. Реализация на проект за местността “Елените” Община Пазарджик.

2.7.1. Възстановяване на бившите детски лагери.

2.7.2. Възстановяване на ведомствени бази за отдих на територията на област Пазарджик.

2.8.1. Опазване и развитие на археологически, историческите и културни паметници

2.8.2. Създаване на Асоциация за развитие на културата

2.8.3. Насърчаване участието в национални и международни пазари на изкуствата.

3. Повишаване конкурентната способност на селскостопанското производство, популяризиране производството на екологично чисти растителни и животински продукти.

Мерки:

3.1. Подпомагане и стимулиране създаването на сдружения на производители.

3.2. Развитие на пазара и експортно ориентиране на фирмите производители

3.3. Създаване на нови насаждения.

3.4. Възстановяване напоителните съоръжения и изграждане на нови, съобразени с възстановената собственост върху земеделските земи.

3.5. Превръщане на селското стопанство в солидна база за производство на екологични продукти с оглед използването им за експорт и задоволяване на нарастващите нужди на туризма в региона. Развитие на екологично животновъдство;

3.6. Подобряване на ветеринарно-санитарните условия;

ДЕЙНОСТИ

3.1.1. Подпомагане и стимулиране създаването на сдружения на производителите и подобряване на взаимодействието с преработвателите. Предоставяне на необходимите документи за регистрация, подпомагане организиране и провеждане на учредителни събрания и съдействие за предоставяне на подходящи помещения.

3.1.2. Подпомагане контактите на новосъздадени сдружения със сходни организации в страната и чужбина.

3.1.3. Подпомагане на производителите на животински продукти за създаване на сдружения на производители.

- 3.1.4. Подпомагане сдружаването и популяризиране на дейността на сдружения на билко-производители и производители на етерично-маслени култури.**
- 3.1.5. Провеждане на информационна кампания на селскостопанските производители за запознаване с изискванията и възможностите във връзка с членството в ЕС, съвместно с Областна дирекция “Земеделие и гори”.**
- 3.2.1 Изграждане “Пазар на производителя”, с.Гелеменово, в непосредствена близост до автомагистрала Тракия, и съпътстващи изкупвателни пунктове.**
- 3.2.2. Реконструиране и промяна на организацията на пазарите за живи животни съгласно законовите изисквания.**
- 3.2.3. Насърчаване износа за ЕС на живи животни и месо чрез използване на Европейското споразумение за асоцииране и износа към страни извън ЕС.**
- 3.2.4. Организиране на специализирани семинари и изложения представящи селскостопанска техника**
- 3.3.1. Създаване на нови трайни насаждения с качествен посадъчен материал в т.ч. насочване на производството на лозов посадъчен материал към висококачествени червени винени сортове /Мавруд, Мерло, Каберне Совиньон, Пино Ноар, Гаме Ноар и Памид/, а овощния към производство на фиданки основно от костилкови плодове- вишни и череши с продукцията ориентирана към западния пазар и праскови, сливи и ябълки за пласмент на източни пазари; маточни насаждения за развитие на градинарство; етерично маслени култури, оризопроизводството**
- 3.3.2. Насърчаване оранжерийното производство на зеленчуци, цветя, декоративно-храстова растителност и др.**
- 3.4.1. Реконструкция на напоителната система Алеко-Пазарджик.**
- 3.5.1. Създаване на нови насаждения от ягодоплодни култури.**
- 3.5.2. Подпомагане внедряването на нови технологии за отглеждане и извличане на екстракти от билкови култури.**
- 3.5.3. Регистрации и популяризиране на запазени марки екологична продукция.**
- 3.6.1. Използване на качествен размножителен материал в животновъдството под прекия контрол на ветеринарните служби**
- 3.6.2. Създаване на нови частни животновъдни ферми отговарящи на ветеринарно санитарните изисквания.**

4. Балансирано и многофункционално използване на ресурсите от горите и горския фонд.

Мерки:

- 4.1. Приключване с процеса на възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд.
- 4.2. Създаване на работещ модел за стопанисване и планирана и разумна експлоатация на горите в условията на различна собственост.
- 4.3. Увеличаване на площите с горски насаждения.
- 4.4. Осъществяване на програми за развитие на лова и риболова /свързано с развитие на туризма/.
- 4.5. Привличане на чужди инвеститори, чрез които да се внедрят нови безотпадни технологии в дърводобива и дървопреработването.

ДЕЙНОСТИ

- 4.1.1. **Разработване на програма за кредитиране на новите собственици на гори /чрез ипотека на гората/ за създаване от тях на МСП, оползотворяващи продукта от горскостопанска дейност.**
- 4.1.2. **Разработване на програма за стимулиране производството на декоративни дървесни и храстови видове за нуждите на благоустрояването и за излизане на външни пазари.**
- 4.2.1. **Разработване на програма за стопанисване на горите и опазване на горския фонд от браконьерска сеч.**
- 4.3.1. **Разработване на проект за проучване възможностите за увеличаване на горскостопанските площи и разнообразяване на видовия състав с проучване нуждите на целулозно-хартиената, дървообработващата, мебелната промишленост и строителството.**
- 4.4.1. **Проучване възможностите за развитие на дивечовъдните и рибовъдни стопанства във връзка с приоритета за развитие на туризма и в частност на ловния туризъм.**
- 4.5.1. **Разработване на специална програма за реклама и привличане на чуждестранни инвеститори в сектора.**

5. Въвеждане на икономически ефективни и екологично съобразени модели за производство на сладководни риби и водни животни.

Мерки

- 5.1. Създаване на браншови съюз на рибопроизводители и обединения за стимулиране на износа.
- 5.2. Създаване на единна информационна система;
- 5.3. Усъвършенстване на пазара, включително и експортно ориентиране на база на новото споразумение между България и ЕС за либерализация на търговията с риба и рибни продукти;
- 5.4. Стимулиране създаването на МСП за преработка на риба.

ДЕЙНОСТИ:

- 5.1.1. Предоставяне на необходимите документи за регистрация, подпомагане, организиране и провеждане на учредително събрание и съдействие за предоставяне на подходящи помещения.
- 5.2.1. Създаване на информационна банка за възможностите на производителите на жива риба.
- 5.3.1. Проучване на възможността за изграждането на специализирано тържище за сладководна риба на територията на областта.
- 5.3.2. Отдаване на концесия държавни и общински обекти, подходящи за развитие на сладководното рибовъдство.
- 5.4.1. Създаване на условия за откриване на МСП, занимаващи се с преработка на произведената продукция на основа проучване на пазара изготвяне и реализация на проекти.

6. Разумно използване на руди, скали, минерали, глина и инертни материали.

Мерки

- 6.1. Съхранение на природата и развитие на екологично чиста добивна промишленост.
- 6.2. Задоволяване на нуждите от работни места, здравословни условия на живот, труд и лична реализация на кадрите, заети в този отрасъл.

ДЕЙНОСТИ:

- 6.1.1. Осигуряване на средства за модернизация, опазване на околната среда и рекултивация на увредените почви в районите на минната промишленост;
- 6.1.2. Проучване и разработване на находище за инертни и скални материали и на тази база организиране производство на облицовъчни материали, пясък и филц;
- 6.2.1. Изграждане на предприятие за керамични изделия от отпадъчен материал от флотацията на медна руда;
- 6.2.2. Привличане на консултанти за подготовка на пред-проектни документи и технологични ръководства при стартиране на нови предприятия в региона.

7. Подкрепа на дейността на малките и средни предприятия(МСП) чрез използване на местните ресурси и външно съдействие.

Мерки

- 7.1. Създаване на информационна база данни за МСП и регионален инфоцентър за нуждите на МСП.
- 7.2. Създаване на постоянно продуктово изложение на МСП от региона.
- 7.3. Създаване на бизнес-инкубатор на МСП
- 7.4. Подпомагане участието на МСП в панаири в България и чужбина.

ДЕЙНОСТИ:

- 7.1.1. Създаване на информационна база данни за МСП и регионален инфоцентър за нуждите на МСП, съвместно с Териториалното звено на Агенцията за насърчаване на малките и средни предприятия.
- 7.1.2. Повишаване диалога и съвместната дейност между МСП и институциите на местно ниво.
- 7.2.1. Създаване на постоянно продуктово изложение за МСП от областта..
- 7.3.1. Създаване на бизнес-инкубатор за МСП на територията на общините с изградени бизнес центрове – Велинград, Панагюрище, Пещера и в областния град.
- 7.4.1. Подкрепа участието на МСП в панаири и изложения.

8. Развитие на пътната, ВиК, енергийната и телекомуникационната инфраструктура

Мерки:

- 8.1. Доизграждане на инфраструктурата.
- 8.2. Осигуряване на възможност за достъп до зоните за отдих в Родопите, Средна гора и Рила.
- 8.3. Да се подпомогне чрез комуникациите трансграничното сътрудничество.
- 8.4. Осигуряване на модерно телекомуникационно обслужване.
- 8.5. Постигане на подобрена енергийна ефективност и използване на възстановяеми енергийни източници.
- 8.6. Развитие и подобряване на водопроводната и канализационната система за постигане на траен екологичен ефект.

ДЕЙНОСТИ:

- 8.1.1. Реконструкция и модернизация на транспортните връзки.
- 8.1.2. Завършване на четвъртокласната пътна мрежа в областта.
- 8.2.1. Доизграждане, реконструкция и ремонт на пътната мрежа обслужваща туристическата дейност
- 8.3.1. Подобряване на пътната инфраструктура свързваща Област Пазарджик с граничните райони
- 8.4.1. Повишаване телефонната плътност и подобряване качеството на услугите- Внедряване на цифрова техника.
- 8.5.1. Газификация на Средногорието, чрез отклонение от магистралния газопровод, преминаващ през територията на Област Пазарджик.
- 8.5.2. Използване на възобновяеми източници на енергия – малки ВЕЦ, геотермални води, слънчева енергия и други възобновяеми енергийни източници.
- 8.5.3. Инсталиране на енергоспестяващо улично осветление в населените места в цялата област.
- 8.6.1. Развитие на канализационната система - Реконструкция и развитие на канализационната система в общинските центрове на Областта, както и изграждане на канализационната мрежа в останалите селища.
- 8.6.2. Подобряване водоснабдяването и пречистването на водите на всички населени места. Допълнително водохващане в Община Ракитово, изграждане на хидровъзел “Яденица”; Алтернативно водоснабдяване на Стрелча от язовир “Черяшка река”; Изпълнение на Интегриран воден проект “ПАНАГЮРИЩЕ”, който включва и доизграждане на язовир “Луда Яна”-Панагюрище. Водоснабдяване на гр. Пазарджик от каскада Белмекен-Сестримо, съчетано с

пречиствателна станция за питейна вода; Изграждане на външен водопровод за допълнително питейно-битово водоснабдяване на кв.Луковица – гр.Пещера от р.Пиздица; Изграждане на водопровод и резервоар – “Голям Беглик”, “Превала”, “Дъното”; Изграждане на водохващане м.м.”Дик башъ” – Община Батак; Изграждане на колектор и пречиствателна станция за отпадни води в курорт “Язовир Багак”; Изграждане на колектор и пречиствателна станция за отпадни води във всички курорту на територията на Област Пазарджик, и др.

8.6.3.Реконструкция и обновление на амортизираната водопроводна мрежа.

За изпълнението на **втората стратегическа цел** – намаляване на безработицата под нивото на средната за страната и повишаването на жизнения стандарт на населението на Пазарджишка област се определят следните приоритети и мерки, както и съответните примерни дейности:

9.Развитие на човешките ресурси и създаване на нови работни места, снижаване равнището на безработицата и повишаване жизнения стандарт на населението.

Мерки:

- 9.1. Подобряване нивото на начално и средно образование в Област Пазарджик и проучване на възможностите за създаване на филиали на висши учебни заведения на територията на област Пазарджик
- 9.2 Развитие на системата за социална защита
- 9.3.Развитие на образователната система и системата за подготовка и преквалификация на кадри
- 9.4.Разработване на специална програма за заетостта на най-чувствителните слоеве от населението – млади хора, хора с увреждания и малцинствени групи
- 9.5.Развитие на предприемачески дух, чрез развитие на капацитета за професионална реализация
- 9.7.Развиване на капацитета за адаптиране на работната сила към нуждите на пазара на труда

ДЕЙНОСТИ:

- 9.1.1. Повишаване на нивото на началното и средното образование до изискванията на Европейския съюз.
- 9.1.2. Създаване на филиали на висши учебни заведения в Областта и ИТ колеж в гр.Пазарджик
- 9.1.3. Анализ на обстановката и изготвяне на специална програма за социална защита.
- 9.1.4. Укрепване на бюрата за социална помощ
- 9.2.1. Развитие в системата на образованието, насочено към спецификата на малките и средните предприятия и отразено в организацията, съдържанието и методите на обучение.
- 9.3.1. Изготвяне и реализиране на специална програма за мотивация и обучение на лица от посочените групи и др.
- 9.3.2. Прилагане на гъвкави форми на заетост в предприятия със стабилизирана заетост чрез намалено или плаващо работно време, надомна работа и други.
- 9.4.1. Разработване на специална програма за улесняване на преминаването от училище към работа на най-уязвимите слоеве от населението.
- 9.5.1. Мотивиране към изграждане на предприемачески навици у младежите за работа в малки и средни предприятия чрез актуално бизнес-обучение.
- 9.6.1 Разработване на специална програма за рационално използване

За изпълнението на **третата стратегическа цел** – Опазване на природните дадености на Пазарджишка област чрез опазването на околната среда и нейното възстановяване се определят следните приоритети и мерки, както и съответните примерни дейности:

10. Опазване на околната среда, оползотворяване на природните отпадъци, развитие на екологични производства.

Мерки:

- 10.1. Създаване на единна областна структура за оценка на ситуацията, подготовка и реализация на проекти свързани с опазване на околната среда и проекти свързани с развитие на екопроизводства .
- 10.2. Идентифициране на големите битови и промишлени замърсители

10.3. Провеждане на система от мерки за ограничаване на замърсяването и намаляване на ефекта върху вече замърсените територии.

ДЕЙНОСТИ:

10.1.1. Създаване на междуведомствена работна група /общински звена по опазване на околната среда, РИОСВ, не правителствени организации, областна администрация, частния бизнес, специализирани проектантски организации и др./ за оценка на съществуващи проекти и изработване на стратегия за търсене на инвестиции.

10.1.2. Възстановяване на речните екосистеми в Областта.

10.1.3. Подобряване на градската среда.

10.2.1. Разработване на специализиран доклад и база данни относно големите битови и промишлени отпадъци

10.2.2. Изграждане на единна система за управление на отпадъците и завод за преработка на отпадъци

10.3.1. Разработване на програма за системата от мерки за ограничаване на замърсяването, както и за възстановяване на вече замърсените територии.

10.3.2. Постепенно изграждане на пречиствателни станции в населените места на област Пазарджик

ОРГАНИЗАЦИЯ И КООРДИНАЦИЯ НА ДЕЙНОСТТА ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Неразделна част от Областната стратегия за развитие /ОСР/ са дейностите за нейното реализиране. Този етап е определящ за това дали стратегията ще доведе до постигане на нейните цели и приоритети или ще остане само пожелание.

При осъществяването на целите и приоритетите на ОСР в съответствие с провеждането на държавната политика в областта на регионалното развитие трябва да бъдат спазвани следните принципи:

- концентрация на ресурсите за постигане на целите на регионалното развитие;
- партньорство, публичност и прозрачност при осъществяването на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката;
- междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката

Основните действия за реализация на ОСР изискват от една страна създаването на инструменти и механизми за информационно осигуряване, а от друга - институционално изграждане на звената – участници в изпълнението на ОСР:

§ Информационно осигуряване на процеса на изпълнение на Областната стратегия.

За тази цел ще бъде изградена *информационна система за управление*, чието предназначение ще бъде да подпомага и решава въпроси, свързани с организацията, координацията и управлението на процесите и институциите в областта, за които Областният управител, като орган на централната изпълнителна власт пряко отговаря.

В дейността си по информационно осигуряване, Областният управител се подпомага от отдел “Европейска интеграция и регионално развитие”.

- осигуряване на актуална информация за програми и фондове, пред които могат да кандидатстват обществени и неправителствени организации за финансиране на проекти и дейности;
- популяризиране на успешно реализирани инициативи и проекти чрез интернет-страницата на Областна администрация /www.pz.government.bg/;
- съдействие при изграждане на институционален капацитет в местните органи /общини и регионални държавни структури/ за подготовка и кандидатстване с проекти за финансиране от различни програми и фондове;
- подкрепа и сътрудничество с организации и структури, разработващи проекти и координация на усилията за изпълнение на дейностите, включени в ОСР

§ Институционално укрепване на звената – участници в изпълнението на Областната стратегия за развитие

На областно ниво институционалната организация за изпълнение на ОСР включва организацията и дейността на основните органи – Областен управител, специализираните структури към Областната администрация и Областният съвет за развитие

Областният управител провежда държавната политика в областта; организира разработването, общественото обсъждане, изпълнението и

актуализирането на стратегията, осигурява публичност и прозрачност на планирането и програмирането на регионалното развитие, подпомага разработването на общинските планове за развитие, участва във формирането на регионални и местни партньорства при подготовката, финансирането и изпълнението на проекти, реализиращи плановите документи на регионално и местно ниво.

За подпомагане дейността на областния управител в осигуряването на публичност, прозрачност и активно партньорство, наблюдение, оценка и актуализация е създадена Областна група за стратегическо планиране.

За осъществяване на дейности по регионално развитие с надобластно значение и обхват областният управител може да сключва споразумение за асоцииране с други области.

Областният съвет за развитие има следните функции при провеждането на политиката на регионално развитие в областта и за разработването, приемането и изпълнението на областната стратегия за развитие:

- обсъжда и приема ОСР;
- оценява инициативите на общините и юридическите лица, свързани с ОСР и предложенията за включване на мерки в НОППР;
- прави предложения за сключване на споразумения за сътрудничество с други съседни области за осъществяване на съвместни дейности по регионалното развитие;
- изразява становища по предоставените му за разглеждане проекти на нормативни актове, стратегически, планови и програмни документи, свързани с планирането и програмирането на регионалното развитие;
- осъществява взаимодействие с областните съвети за развитие, с регионалните съвети за развитие, с органите на изпълнителната власт и техните териториални структури;
- наблюдава изпълнението на ОСР въз основа на изпълнението на мерките по програмните документи, разработени в съответствие с ОСР /Общинските и регионалните планове за развитие/

Координация и взаимодействие на органите и звената, ангажирани с изпълнението на ОСР на област Пазарджик. Координацията ще се извършва, както по вертикала – между Министъра на регионалното развитие и благоустройството, Регионалния съвет за развитие на Южен Централен район за планиране, Областния съвет за развитие и общините, така и по хоризонтала - между различните звена, ведомства и заинтересовани страни на областно ниво.

Местните власти участват във формирането на ОСР чрез приемането на Общински планове за развитие и програми за реализация, като мобилизират местните финансови, човешки и организационни ресурси, включително на частния и неправителствен сектор за развитие и прилагане на инициативи с местно и надобщинско значение.

Участие на социално-икономическите партньори, неправителствения и частния сектор в политиката на регионално развитие в рамките на ОСР. Очакванията са съвместната работа в партньорство да продължи и при реализацията на стратегията. Голяма част от тези партньори пряко ще участват в изпълнението на проекти и дейности за регионално развитие, финансирани от европейски и национални фондове.

НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО, ОЦЕНКАТА И АКТУАЛИЗАЦИЯТА /СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ/

Областната стратегия за развитие е стратегически документ за прилагане на регионалната политика на ниво област, който осигурява съответствие и конкретизира предвижданията на Националната стратегия съобразно специфичните проблеми и потенциала на областта. Изпълнението на Областната стратегия за развитие е сложен и многопосочен процес, свързан с влиянието на различни политически, икономически и социални фактори за един дълъг период от време, в динамична и променяща се макро и микро среда. Ето защо е необходимо реализацията на ОСР да се възприема като непрекъснат процес на наблюдение, оценка и актуализация, анализ и адаптиране на съществуващите насоки за развитие и дейности към новите обстоятелства.

Във връзка с отчитането на резултатите и въздействията от реализацията на дейностите за постигане на целите, заложен в стратегическата рамка е необходимо да бъде създадена ефективна **система за мониторинг** включваща наблюдение, оценка и контрол на стратегическия документ.

Необходимо е да се прави ясно разграничение между мониторинг /наблюдение/ и оценка. Според специалистите в тази област, би могло да се каже, че „оценката започва там, където свършва мониторингът”, че оценката се фокусира върху ефектите, постиженията и изпълнението, докато мониторингът е насочен главно към ресурсите, дейностите, продуктите и отчасти резултатите. В този смисъл мониторингът трябва да се схваща по-скоро като текуща, постоянна дейност, докато оценяването е предимно периодична, но не постоянна дейност.

Основните компоненти на системата за мониторинг и оценка са:

- правила, процедури и отговорности за промени в плана;
- индикатори за мониторинг и оценка и източници на информация;
- периодичност на мониторинга и оценката;
- отговорности по осъществяване на мониторинга и оценката

Съгласно **Методическите указания за разработване на Областни стратегии за развитие**, ролята на **мониториращ местен орган** се изпълнява от **Областния съвет за развитие/ОбСР/**, който наблюдава реализацията на ОСР и прави междинната и последващата /окончателната/ оценка, след приключване на плановия период. Този областен орган за регионално развитие одобрява и утвърждава:

- индикаторите за наблюдение на изпълнението на стратегията;
- периодично извършва преглед на постигнатия напредък по отношение на целите, като анализира резултатите от изпълнението на мерките;
- разглежда резултатите от междинната оценка;
- разглежда предложенията за промяна на мерките;
- предлага промени, свързани с постигането на целите на стратегията /актуализира ОСР/.

Наблюдение

Наблюдението ще се осъществява от създадената към ОбСР, Областна група за стратегическо планиране /ОГСП/, в която участват представители на общините, по един представител на Дирекция „Бюро по труда Пазарджик”, Регионална дирекция „Социално подпомагане”, Областна дирекция „Земеделие и гори”, Регионален инспекторат по образование на Министерство на образованието и науката, Регионален център по здравеопазване, Териториално статистическо бюро, Регионална инспекция по околната среда и водите.

Наблюдението ще се извършва ежегодно, като първата процедура се провежда две години след като ОСР влезе в сила.

ОГСП ще събира информация и ще разработва **обобщен годишен доклад** за постигнатите резултати, съдържащ обстоен анализ на съществуващото положение в областта, постигнатите резултати, степента на изпълнение на целите през отчетния период, промените настъпили в регионалното развитие на национално ниво или на ниво ЕС. Събраната информация и разработения доклад ще се представят пред Областния съвет за развитие.

Необходимостта от актуализация или промяна на стратегията ще бъде мотивирана и аргументирана в *Обобщения годишен доклад за постигнатите резултати*, подготвен от ОГСП. След обсъждане на доклада на заседание на ОбСР и неговото коригиране, съобразно приетите забележки, допълнения и препоръки, ОСР ще се актуализира.

Разработващият екип, съставен от експерти от Областна администрация ще организира и координира работата на ОГСП, ще събира и обобщава постъпващата информация, ще подготвя материали за заседанията на ОГСП.

Целта на наблюдението е да осигури текуща информация, която помага да се отчете напредъка (успеха или неуспеха) на стратегическия документ. За да може да се упражнява контрол върху изпълнението на ОСР, въз основа на оценките от постигнатите резултати спрямо поставените цели, ще бъдат използвани предварително определени *индикатори за наблюдение на реализацията на ОСР*.

Оценка

ОбСР е отговорен пряко за извършването на междинна и последваща оценка на изпълнението на ОСР. **Оценката** за изпълнението на дейностите, заложи в ОСР и за тяхното по широко въздействие ще бъде възлагана на независими оценители – консултантски организации или отделни експерти по Закона за обществените поръчки.

За периода на действие на стратегията ще бъдат разработени две оценки: Междинна оценка, отнасяща се за периода до присъединяването на страната ни към ЕС, включваща:

- Оценка на първоначалните резултати от изпълнението на програмата;
- Оценка на степента на постигане на съответните цели;
- Оценка на използването на финансовите ресурси и процедурите за управление и наблюдение.

Последваща оценка, която ще отчети целия период до 2015г. и ще включва:

- Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси за изпълнение на стратегията;
- Оценка на общото въздействие;
- Анализ на положителните и отрицателните фактори при изпълнението на стратегията;
- Оценка на степента на постигане на целите и на устойчивостта на резултатите;
- Изводи и препоръки, относно прилагането на политиката за регионално развитие.

Последващата оценка ще бъде направена от 6 до 12 месеца след приключване срока на действие на ОСР.

Актуализация на Областната стратегия за развитие

Областната стратегия за развитие ще се актуализира:

- При актуализация на Националната стратегия за регионално развитие;
- При констатиране на съществени отклонения от планираните резултати;
- При съществени промени на макроикономическите и международните условия или на нормативната база;
- В зависимост от получената оценка;
- При съществена промяна на вътрешните условия;
- При промяна на международните договорености и изисквания

ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

1. ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Общи данни

- Нетни приходи от продажби на предприятията от нефинансовия сектор
- Брой на заетите лица в предприятията от нефинансовия сектор

Равнище на икономическо развитие

- Брутен вътрешен продукт - общ и на човек

Инвестиции

- Разходи за придобиване на ДМА – по сектори и собственост.
- Чуждестранни преки инвестиции

Финанси

- Собствени приходи по местните бюджети
- Инвестиционни разходи по местните бюджети

Селско стопанство

- Използвана земеделска площ
- Производство на растителни култури - количества по видове, добиви
- Производство на месо и мляко – по видове

Промишленост

- Продукция на промишлените предприятия – по отрасли и собственост

Туризм

- Реализиран брой нощувки

2. СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демографско състояние и тенденции

- Естествен прираст
- Миграция

Пазар на труда

- Коефициент на икономическа активност
- Коефициент на безработица

Доходи и разходи на домакинствата

- Общ доход на домакинствата по източници
- Общ разход на домакинствата по групи разходи

Здравеопазване

- Лекарите и стоматолози – общо и на 1000 жители
- Регистрирани общи практики – общо и на 1000 жители

Образование

- Преподаватели на 100 учащи се

Култура и изкуство

- Театри
- Читалища
- Библиотеки

Жилищно задоволяване

- Жилища на 1000 обитатели
- Ново строителство

3. ОКОЛНА СРЕДА – ЕКОЛОГИЧЕСКИ УСЛОВИЯ

- Водоснабдяване
- Канализационни системи и пречистване на отпадъчни води
- Качество на въздуха (Серни оксиди, Азотни оксиди, Въглероден оксид, Въглероден диоксид)
- Депонирани твърди отпадъци
- Капацитет на ПСОВ
- Разходи за опазване и възстановяване на околната среда

4. ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

ТРАНСПОРТНА СИСТЕМА

- Гъстота и състояние на пътната мрежа – по класове
- Гъстота и състояние на жп мрежа

СЪОБЩИТЕЛНА СИСТЕМА

- Плътност на телефонни постове

ВОДОСТОПАНСКА СИСТЕМА

- Използвана вода
- Доставена вода
- Напоявани площи

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Съгласно средносрочната програма за публичните инвестиции на Правителството на Република България общините в качеството си на местни органи на управление се явяват един от изпълнителите на тази програма. Възможните ресурси за изпълнение на проектите в общинските бюджети са ограничени до символични размери, поради което се налага съдействие от страна на консолидирания държавен бюджет, включващ: републиканския бюджет, извън бюджетните фондове и собствени средства на инвеститорите, предоставени им целево от държавата.

Областната стратегия за развитие на Пазарджишка област предлага на Правителството пакет от проектни идеи за финансиране от консолидирания бюджет, избрани според следните критерии: съответствие с политиката на Правителството за развитие на приоритетни сектори и дейности; конкретен принос на проектите за увеличаване на икономическия потенциал и постигане на ускорено устойчиво развитие; отраслова значимост на проектите; потенциал за привличане на външни инвеститори в т.ч. и кредити от МФИ. Отчитайки факта, че в сложната по обем и съдържание нормативна уредба, успехът за реализация на инвестиционни проекти е на страната на областите и общините, които разполагат с висококвалифициран състав от експерти, можещи да се справят бързо и в определен технологичен порядък с въпросите на планирането и реализацията на инвестиционните проекти, областната администрация на Пазарджишка област ще предприеме конкретни мерки в посока на институционалното осигуряване и постигането на определен административен капацитет. Ще се проведе обучение по организация на тържните процедури и възлагането на обществени поръчки. Друга съществена задача на тази група ще бъде осигуряването на обществена подкрепа от населението на областта. Създаването на тази група ще даде възможност на Областния съвет за развитие на Пазарджишка област да участва пълноценно в планирането “отдолу - нагоре” и следващите етапи на актуализиране на областната стратегия за развитие.

По време на аналитичния преглед на законодателството на ЕС в областта на регионалното развитие, беше констатирано, че в ЕС с оглед провеждането на интегрирана регионална и кохезионна политика, са създадени съответни фондове за регионално развитие /Фонд РЕДЕВ/ като част от структурните фондове на Общността, и Кохезионен фонд за постигане на политическа, икономическа и социална кохезия. От друга страна беше установено, че в Закона за регионално развитие на нашата страна липсва фонд за регионално развитие. Същевременно на базата на анализ на общинските бюджети, представени в плановете на общините съставляващи Пазарджишка област могат да бъдат направени следните изводи:

1. В преходната си част общинските бюджети се формират от т. н. държавна субсидия, която варира от 50 до 80 % в някои случаи и която се отпуска за целеви плащания и общи разходи. Второто основно перо в бюджетите се формира на базата на събираните от общините данъци и такси.
2. В разходната част на общинските бюджети разходите за заплати, социални грижи, обучение, култура и др. представляват над 95 %. Разходите за инвестиции, които могат да бъдат предпоставка за икономически растеж варират от 2% до 5% за различните общини. Основният извод, който се налага, е че тези средства, на фона

на и без това рестриктивните общински бюджети са крайно недостатъчни за постигане на основните цели на стратегията за развитие на областта. В тази връзка, съдействието на държавата чрез отпускане на средства за инвестиции от националния бюджет или от международните програми, в т. ч. и заеми от МФИ има фундаментално значение за бъдещото развитие не само на областта, но и на цялата държава.

Според различни статистически източници, самият национален бюджет се явява доста рестриктивен по отношение на публичните инвестиции и може би, ако се базира на областните стратегии за развитие, при изготвянето на Националната стратегия за регионално развитие, Правителството би могло да отчете общата взаимовръзка между общинските бюджети, националния бюджет и средствата предвидени за инвестиции.

Също така интерес представлява и координацията на усилията на ведомствата и министерствата и общините за изготвяне и реализация на отделните мерки от областната стратегия. С цел избягване на дублиране на проекти, както и за подобряване на координацията считаме, че би било полезно да се обсъди възможността областната администрация да поеме ролята на координатор на този процес. В тази връзка в самата администрация ще бъде полезно да се изгради специална структура за координация, включваща идентификация на нуждата от конкретни мерки, оказване на съдействие по изготвяне на проекти, тяхното представяне в МРРБ, и съответно изпълнение на по-късен етап.

Областната стратегия за развитие на Пазарджишка област представлява отворена и динамична система и подлежи на ежегодна актуализация с оглед повишаване на ефективността от всеки инвестиран лев на територията на областта и на България като цяло.

С представянето на този документ, областната администрация на Пазарджишка област разчита да допринесе за общото планиране на развитието на Република България.

Приложение:

Нерезделна част от този документ е приложената Схема за устройство.